

Tulemusvaldkonna Siseturvalisus 2024. aasta tulemusaruanne

SISUKORD

SISETURVALISUSE 2024. AASTA TULEMUSARUANDE JA TULEMUSVALDKONNA ÜLDINFO	3
TULEMUSVALDKONNA MÕÕDIKUD JA EELARVE TÄITMINE	4
OLUKORRA ANALÜÜS	7
PROGRAMMI OLULISIMA MÕJUGA TEGEVUSED 2024. AASTAL JA 2026-2029 AASTATE VÄLJAKUTSED	19
ÜLEVAADE MEETMETE ELLUVIIMISEST	22
MEEDE 1. ENNETAVA JA TURVALISE ELUKESKKONNA KUJUNDAMINE	23
Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest	24
Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed	26
Programmi tegevuste elluviimisest	30
MEEDE 2. KIIRE JA ASJATUNDLIK ABI	40
Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest	41
Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed	43
Programmi tegevuste elluviimisest	45
MEEDE 3. KINDEL SISEJULGEOLEK	52
Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest	53
Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed	56
Programmi tegevuste elluviimisest	61
MEEDE 4. EESTI ARENGUT TOETAV KODAKONDSUS-, RÄNDE-, JA IDENTITEEDIHOLDUSPOLIITIKA	69
Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest	70
Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed	72
Programmi tegevuste elluviimisest	73
MEEDE 5. TARK JA INNOVAATILINE SISETURVALISUS	77
Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest	78
Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed	79
Programmi tegevuste elluviimisest	81

Siseturvalisuse 2024. aasta tulemusaruande ja tulemusvaldkonna üldinfo

Tulemusvaldkond	Siseturvalisus
Valdkonna arengukava	„Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“
Programm	„Siseturvalisus 2024–2027“
Vastutav ministeerium	Siseministeerium
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.
2024. aastal tegeleti siseturvalisuse programmi elluviimisel	<ol style="list-style-type: none"> 1. ennetava ja turvalise elukeskkonna loomisega, 2. kiire ja asjatundliku abi pakkumisega, 3. sisejulgeoleku kindlana hoidmisega, 4. Eesti arengut toetava kodakondsus-, rände- ja identiteedihalduspoliitikaga, 5. siseturvalisuse valdkonna targemaks ja innovaatilisemaks muutmisega.
Strateegia „Eesti 2035“ strateegilised sihid	<p>Riigivalitsemine: Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik,</p> <p>Elukeskkond: Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond.</p>
Aruande koostamisest	Eesmärkide täitmise hindamiseks on siseturvalisuse tulemusvaldkonna 2024. aasta aruande koostamisel kasutatud olemasolevat statistikat ja uuringuid. Aruandes on analüüsitud olukorda, antud hinnang eesmärkide saavutamisele ja välja toodud järgmiste aastate väljakutsed koos arendus- ja tegevus-eesmärkidega. Samuti on selgitatud, mida on täpsemalt programmi tegevuste raames tehtud. Eelkõige on avatud olulisemaid muutusi ja suurema mõjuga projekte.
Lisateave	<p>Lisaks aruandele on lisateave Siseministeeriumi kodulehel.</p> <p>www.siseministeerium.ee/stak2030</p>

Tulemusvaldkonna mõõdikud ja eelarve täitmine

Tulemusvaldkonna mõõdikud

Tulemusvaldkonna mõõdikud	Suund	Tegelik			Sihttase			Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	2030	
Eestit turvaliseks riigiks hindavate elanike osakaal ¹	Suurem parem	90 %	-	88 %	94 %	94 %	94 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad riigi peamiseks mureks Eestis kuritegevust	Väiksem parem	1 %	1 %	2 %	3 %	3 %	3 %	Eurobaromeetri standarduuring
Elanike osakaal, kes peavad riigi peamiseks mureks Eestis sisserännet	Väiksem parem	10 %	9 %	8 %	12 %	12 %	12 %	Eurobaromeetri standarduuring
Elanike osakaal, kes peavad riigi peamiseks mureks Eestis terrorismi	Väiksem parem	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	Eurobaromeetri standarduuring
Siseturvalisuse tagamisse kaasatud elanike osakaal	Suurem parem	27 %	-	27 %	25 %	25 %	30 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Siseturvalisuse asutuste usaldusvärsus: Politsei- ja Piirivalveamet	Suurem parem	84 %	88 %	85 %	89 %	89 %	89 %	Turu-uuringute institutsioonide usaldusvärsuse uuring
Siseturvalisuse asutuste usaldusvärsus: Päästeamet	Suurem parem	93 %	97 %	96 %	97 %	97 %	97 %	Turu-uuringute institutsioonide usaldusvärsuse uuring
Siseturvalisuse asutuste usaldusvärsus: Häirekeskus	Suurem parem	93 %	96 %	95 %	94 %	94 %	94 %	Turu-uuringute institutsioonide usaldusvärsuse uuring
Vigastussurmade arv	Väiksem parem	825 in.	806 in.	- ²	640 in.	630 in.	520 in.	Statistikaamet

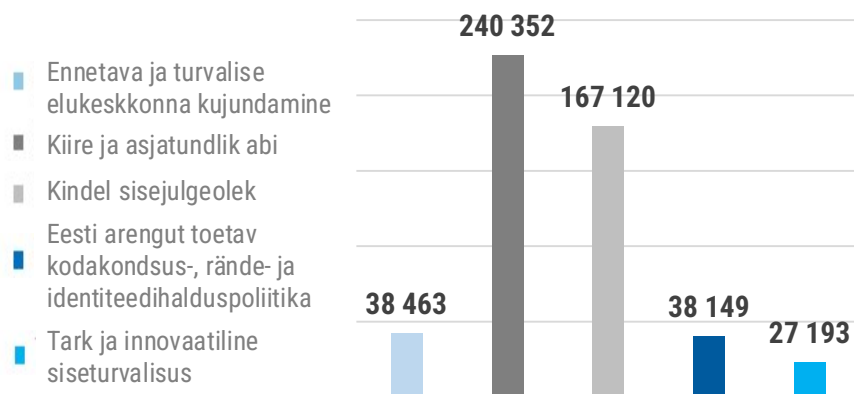
Tulemusvaldkonna ja programmi eelarve ning selle täitmine

Valdkonna eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)	2024. a esialgne eelarve	2024. a lõplik eelarve	2024. a eelarve täitmine
Kulud	492 365	555 098	511 278
Investeeringud	53 347	69 874	36 190

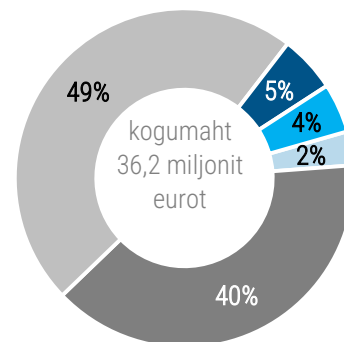
¹ Mõõdik on ka strateegias „Eesti 2035“, siht on 94%.

² 2024. aasta tegelik tulemus selgub 2025. aasta juunis.

Programmi meetmete 2024. aasta
kulud (tuhandetes eurodes)

Programmi 2024. aasta
investeeringute osakaal meetmeti

Tulemusvaldkonnas ja programmis „Siseturvalisus“ kasutati 2024. aastaks planeeritud kulude eelarve 92%-di ja investeeringute eelarve 52%-di ulatuses.

2024. aastal jäi kasutamata planeeritud eelarvekuludest 43 820 tuhat eurot ja investeeringutest 33 684 tuhat eurot. Sealhulgas piirmääraga kulude eelarvet jäi kasutamata 33 506 tuhat eurot ja investeeringute eelarvet 20 421 tuhat eurot ning piirmäärata kulude eelarvet jäi kasutamata 10 314 tuhat eurot ja investeeringute eelarvet 13 263 tuhat eurot. Kasutamata eelarve peamised põhjused kehtivad kõigi programmi tegevuste puhul ja neid ei esitata uuesti meetmete alajaotustes.

Piirmääraga kulude 2024. aasta planeeritud eelarvest jäi kasutamata kokku tööjõukulused mahus 6709 tuhat eurot, majandamiskulused 25 056 tuhat eurot ja muid kulusid, sh toetusi, 1741 tuhat eurot. Tööjõukulude eelarve jäi kasutamata peamiselt haiguspäevade, vakantside või värbamise viibimise arvelt.

Majandamiskulude eelarve jäi kasutamata peamiselt tarnete ning hangete viibimise või edasilükkumise tõttu. Lisaks jäi majandamiskuludes kasutamata ka Riigi Kinnisvara AS-le kuludeks planeeritud vahendid summas 5264 tuhat eurot. Kuivõrd 2025. eelarveaastasse on juba planeeritud Riigi Kinnisvara AS-le makstavad vahendid vajalikud mahus, siis 2024. aastaks Riigi Kinnisvara AS-le planeeritud vahendite kasutamata osa tagastatakse riigieelarvesse.

Toetuste eelarve jäi osaliselt kasutamata, sest toetuste saajad ei kasutanud toetusi planeeritud mahus või ajal ning ei esitatud toetuseandjale vajalikku aruandlust.

Objektipõhiste rahastamiste eelarve kasutamata osa on peamiselt tekkinud järgmistel põhjustel:

1. Laiapindse riigikaitse arendamiseks eraldatud eelarve kasutamata osa koosneb korteriühistutele antud toetuse kasutamata osast ning sireenide hooldusvõrgu väljaehitamiseks planeeritud eelarve kasutamata osast. Korteriühistutele planeeritud meetme määrase ettevalmistamine oli aeganõudvam kui algselt eeldati, mistõttu jäid selleks eraldatud vahendid 2024. aastal kasutamata. Sireenide hooldusvõrk, vastavad koolitused ja juhendamise läbiviimine lükkus 2025. aastasse, kuna 2024. aastal tegeleti sireenide paigaldamisega.
2. Ukraina sõjapõgenikega seotud tegevused lükkusid osaliselt 2025. aastasse.
3. ABIS (automaatse biomeetrilise identifitseerimissüsteemi) rakendamisega seotud kulude katteks eraldatud vahendid olid planeeritud süsteemi ülalpidamiseks. 2024. aastal ei tekkinud kulusid planeeritud mahus. 2024. aasta kasutamata eelarve kantakse üle 2025. aasta eelarvesse ülalpidamiskulude katmiseks.
4. Küberturvalisuse tagamiseks eraldatud vahendid jäid kasutamata, kuna küberturbega seotud tööd, sh auditite läbiviimine lükkusid osaliselt 2025. aastasse.
5. Elutähtsa teenuse toimepidevuse direktiivi rakendamiseks eraldatud eelarvet jäi kasutamata, kuna Päästeamet ei jõudnud rakendamiseks kõiki vajalikke töötajaid värvata.
6. Energiasäästumeetmetega seotud tegevused said 2024. aastal planeeritud mahus valmis. Vahendid kantakse üle, et Riigi Kinnisvara ASiga kokkuleppel jätkata energiasäästumeetmete rakendamist. Vajalikud kokkulepped sõlmitakse 2025. aasta I poolaastal.

7. Rahvusvaheliste liikmemaksude kulud osutusid mõnevõrra väiksemaks. 2024. aasta eelarve kasutamata osa kasutatakse 2025. aastal liikmemaksude tasumiseks.

Piirmääraga investeeringute eelarve jäi kasutamata summas 20 421 tuhat eurot peamiselt järgmistel põhjustel:

1. Transpordivahendite eelarve kasutamata osa tekkis seetõttu, et sõidukite soetused olid planeeritud 2024. aasta lõppu, kuid erinevatel tellijast sõltumatutel põhjustel (nt ülejutused Poolas, täiendava ekspertiisi vajadus saabunud sõidukitel jms) mõned tarned viibisid. Valdavalt jõudsid sõidukid kohale 2025. aasta alguses. Eelarve kasutamata osa sisaldab ka kopteri hoolduskulude eelarve kasutamata osa. Kopter saadeti hooldusesse 2024. aastal, kuid kopteril avastati suuremad rikked, mistõttu võtab varuosade hankimine oodatust kauem aega ning tööde vastu võtmine lükkus seetõttu 2025. aastasse.
2. Idapiiri väljaehitamisega seotud hankemenetlus ei sujunud planeeritud ajas, mistõttu viibis lepingute sõlmimine. 2024. aasta eelarve kasutamata osa suunatakse piiriprojekti 2025. aasta tegevusteks.
3. Muude investeeringute, IT investeeringute ning isikut tõendavate dokumentide väljaandmisega seotud investeeringute eelarve kasutamata osa tekkis seetõttu, et planeeritud töid ega soetusi ei jõutud vastu võtta 2024. aastal ning need lükkusid 2025. aasta algusesse.
4. Energiasäästumeetmetega seotud tegevused said valdavas osas 2024. aastal planeeritud mahus valmis. Kasutamata eelarve kantakse üle, et Riigi Kinnisvara ASiga kokkuleppel jätkata energiasäästumeetmete rakendamist. Vajalikud kokkulepped sõlmitakse 2025. aasta I poolaastal.
5. Laiapindse riigikaitse arendamisega seotud investeeringute eelarve kasutamata osa suunatakse 2025. aastal väiketanklate investeeringutega seotud kulutuste katmiseks, kuna tööd on edasi lükkunud.
6. Kinnisvaraobjektide eelarve kasutamata osa (Sisekaitseakadeemia ühiselamute rekonstrueerimine, Kuressaare kordon, Väike-Sõjamäe tn 22a – Lennusalga hoone, Ädala 25 garaaž, Lõhangu lõhkamiskoht, Potsepa lõhkamiskoht) kantakse üle, et 2025. aastal jätkata töödega nendel objektidel.

Vastavalt riigieelarve seaduse §-le 59¹ ja Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määruse nr 112 „Riigi eelarvestrateegia, riigieelarve eelnõu ja tõhustamiskava koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise tingimused ja kord ning riigieelarve seadusest tulenevate aruannete esitamise kord“ §-le 11 kantakse tulemusvaldkonnas „Siseturvalisus“ 2024. eelarveaastast 2025. eelarveaastasse üle rahalised vahendid (ülekantavad) summas 48 592 tuhat eurot, sh 28 231 tuhat eurot kulude ja 20 361 tuhat eurot investeeringute eelarvet. Üle kantakse kasutamata piirmääraga vahendid.

Programmi „Siseturvalisus“ programmi tegevuste lõikes kantakse kasutamata eelarve 2025. aastast kehtima hakanud uue programmi puu struktuuri järgi, mistõttu planeeritakse kasutamata eelarve ülekandmisel programmi tegevuste kaupa ümber.

Siseministeeriumi valitsemisala 2024. aasta ülekantav eelarve on 2025. aastal kaetud kohustustega või planeeritud kriitiliste vajaduste katteks. Ülekantav eelarve on tekkinud ka teadlikust kulude kokkuhoiust, et tulla toime jätkuvate hinnakasvude ning riigiasutuste eelarvekärbete tingimustes. Siseministeeriumi valitsemisalal ei ole ülekantavat eelarvet, millel puudub 2025. aastaks reaalne vajadus.

2023. aastast 2024. aastasse ülekantud vahendid kasutati aasta jooksul põhilises mahus ära, riigieelarvesse tagastati väikeses mahus rahalisi vahendeid, mida vastavalt riigieelarve seaduse § 59¹ lg 1-le ei ole võimalik teistkordselt üle kanda.

Piirmäärata kulude ja investeeringute eelarve jäi kasutamata peamiselt välistoetustest planeeritud tegevuste edasilükkumise tõttu: mitmed tarned ning hanked viibisid või lükkusid edasi, 2024. aasta eelarve planeerimisel aluseks olnud eeldused ei realiseerunud, projektitegevused lükkusid edasi erinevatel põhjustel, mh puudus vajalik tööjõud, toetuse andmise tingimuste kinnitamine viibis.

Ka majandustegevusest laekus tulusid, mis jäeti teadlikult kasutamata, et tulla toime jätkuvate hinnakasvude ning järgmiste aastate eelarvekärbetega.

Olukorra analüüs

Siseturvalisuse olulisimad suundumused³

1. Rahvusvaheliste konfliktide ning julgeolekuohtude olemus muutub.
2. Rahvusvahelised institutsioonid on pidevas muutuses, jõujooned riikide vahel muutuvad.
3. Linnastumine jätkub, lisandub hõre-asustusalasid.
4. Rahvastik vananeb, tööealiste osakaal väheneb.
5. Kasvav ränne maailmas, suurenev piiriliiklus, suurenev pendelränne.
6. Kliimamuutused jätkuvad, keskkonna seisund halveneb ja sagenevad ekstreemsetest ilmastikunähtustest põhjustatud kriisid.
7. Tehnika ja tehnoloogia muutuvad järjest kiiremini, tuues kaasa võimalusi ja ohte.

Eesti inimesed tunnevad Eesti turvalisuse suhtes kindlust

2024. aastal pidas 88% Eesti elanikest Eestit turvaliseks riigiks, viimaste küsitluste järgi on trend olnud langevas suunas. Inimeste turvatunne on kompleksne ning mõjutatud erinevatest näitajatest.⁴ Eesti inimeste kindlustunnet näitab asjaolu, et võrdlemisi vähe on elanikke, kes peavad riigi peamiseks mureks kuritegevust (2%), terrorismi (1%) või sissetungi (8%). Venemaa jätkuv sõda Ukrainas, sellega seotud julgeolekuohud ning üldine halvenev julgeolekulukord geopoliitilisel tasemel on kindlasti mõjutanud Eesti elanike turvatunnet, loonud ebakindlust tuleviku suhtes ja hirmufooni võimaliku ka meid puudutava sõja ees.

Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine

Turvaline elukeskkond on ühiskonna tasakaaluka toimimise nurgakivi. See tähendab mitte ainult kiiret ja efektiivset reageerimist ohtudele, vaid ka ennetustööd, mis aitab ära hoida õnnetusi ja süütegusid. 2024. aastal oli eesmärk suurendada elanike teadlikkust turvalisusest, motiveerida kogukondi ennetustöös osalema ning tugevdada siseturvalisuse vabatahtlike kaasamist ohutu avaliku ruumi kujundamisele.

Ennetustegevuste tõhusus ja kogukondade valmisolek

Viimased uuringud näitavad, et inimesed peavad turvalisuse tagamist oluliseks, kuid nende valmisolek ise aktiivselt turvalisust edendada on vähenenud. Kui varasemalt leidis 90% küsitletuist, et nad peaksid ise panustama oma kodukoha turvalisusse, siis 2024. aastaks langes see näitaja 79%-ni. See tendents viitab vajadusele leida uusi viise inimeste kaasamiseks ja ennetustegevuste mõjususe suurendamiseks.

Muret valmistab ka õnnetuste arv. 2024. aastal hukkus tulekahjudes 34 inimest, kellest enamik olid joobeseisundis. Suitsuandur puudus 81% hukkunute eluruumides, mis viitab, et hoolimata laialdastest teavituskampaaniatest ei ole teadlikkus tuleohutusest piisav. Samuti registreeriti 42 uppunut, kellest pooled olid kas alkoholi või narkootikumide mõju all. Need numbrid kinnitavad, et ennetus peab olema suunatud mitte ainult teadlikkuse tõstmisele, vaid ka käitumise muutmisele, sest pelgalt teadmisest sageli ei piisa.

Samas on positiivne, et 91% elanikest hindab oma elukoha turvalisust, mis tähendab, et enamik inimesi tunneb ennast oma ümbruskonnas kindlalt. Kuid turvalise elukeskkonna loomine ei tähenda vaid subjektiivset turvatunnet – olulised on ka reaalsed meetmed, mis aitavad vähendada riske ja ennetada õnnetusi.

³ Siseministeeriumi sisejulgeoleku osakonna 2025. aasta esitlus „Ukraina sõja mõjud Eesti sisejulgeolekule“.

⁴ „Siseturvalisuse arengukavas 2020–2030“ on käsitletud turvalisust laias tähenduses, mis tähendab, et kuigi turvatunde tagamise peamiseks osadeks peetakse riigi julgeolekut ja inimeste kaitstust süütegude ja ohtude eest, on sama olulised ka usk majanduslikku ja sotsiaalsesse toimetulekusse ning vabaduse ja õigluse tagamisse. Vt lähemalt lk 6:

https://siseministeerium.ee/sites/default/files/documents/2021-10/siseturvalisuse_arengukava_2020_2030_03.06.2021.pdf. Seega, turvatunde loob ka teadmine, et elatakse vabas ühiskonnas, kus kehtivad ühiselt tunnustatud normid.

Vabatahtlike kaasamine siseturvalisusesse

Vabatahtlikud on üks võtmetegureid turvalise ühiskonna kujundamisel. **2024. aastal suurenes vabatahtlike päästjate arv 2872-ni**, mis tähendab **suurenemist 9% võrreldes 2023. aastaga**. Ka merepääste on saanud rohkem toetust: vabatahtlike **merepäästjate arv kasvas 11%**, ulatudes nüüd 771 inimeseni. See on oluline progress, arvestades, kuidas vabatahtlikud merepäästjad suudavad katta alasid, kus riiklik reageerimisvõimekus on väiksem.

Häirekeskuse vabatahtlike arv langes 2024. aastal 252-lt 156-le. Arvuline langus on tingitud asjaolust, et uuendati vabatahtlike andmebaasi ning säilitati vaid aktiivsete vabatahtlike andmed. Vabatahtlike arvu langust põhjustab ka asjaolu, et viimastel aastatel ei ole olnud akuutseid laiaulatuslikke kriise, mis eeldavad suures mahus vabatahtlike kaasumist Häirekeskuse riigiinfo telefoni 1247 teenuse töösse.

Positiivne areng on olnud abipolitseinike vaates, kelle arv kasvas eelneva aastaga võrreldes **4%**. Abipolitseiniku kohalt lahkujate arv on aastaga vähenenud ning neljandik vabastatud abipolitseinikest (24%) lahku politseiametnikuks saamise eesmärgil ehk need lahkumised ei toimu süsteemist välja. Veelgi olulisem on see, et nende kaasatus suurenes – kui 2023. aastal osalesid abipolitseinikud politseitegevuses **keskmiselt 103 tundi** inimese kohta, siis 2024. aastal tõusis see **135 tunnini**. See viitab, et kes jäävad vabatahtlikuks, panustavad enam, kuid pidev järelkasv on jätkusuutlikkuse tagamiseks hädavajalik.

Turvalise keskkonna kujundamine ja avalik ruum

Avaliku ruumi turvalisuse tagamine on oluline mitte ainult kuritegevuse ennetamise, vaid ka üldise elukvaliteedi seisukohalt. **2024. aastal pidas öösel oma kodukohas liikumist turvaliseks 83% inimestest**, mis on isegi veidi rohkem kui seatud sihttase (82%). Samas suurenes inimeste arv, kes peab oma kodukohas avalikus ruumis alkoholi ja narkootikumide tarbimist probleemiks – kui varasemalt oli see **7%**, siis nüüd **10%**.

Üks konkreetne samm turvalisuse parandamisel oli **turvategevuse seaduse jõustumine 2024. aasta suvel**, mis seab selgemad standardid turvateenuse pakkujatele ning on osa laiemast turvalise keskkonna loomisest.

Tegevus- ja relvalubade järelvalve tugevdamine

Süüteo sooritanud relvaomanike relvalubade kehtetuks tunnistamine vähenes märgatavalt – kui 2023. aastal oli see **45 juhtumit**, siis 2024. aastal vaid **13**. Samuti on kehtetuks tunnistatud relvaload inimestelt, kelle tegevus ohustas Eesti julgeolekut – neid juhtumeid oli **2024. aastal 21, varasema 70 asemel**.

Sellised muutused võivad osutada mitmele asjaolule. Ühelt poolt võib see näidata paremat taustakontrolli relvalubade väljastamisel, kuna vähem inimesi kaotab hiljem õiguse relva omada. Teiselt poolt viitab see ka sellele, et olemasolevad relvaomanikud on üha teadlikumad ja vastutustundlikumad.

Relvalubade ja nende omanike järelvalve paranemist toetab ka **uus digitaalne relvade järelvalvesüsteem**, mis loodi 2024. aastal. Selle kaudu toimub andmevahetus automaatselt, ilma et ametnikud peaksid käsitsi tegema andmepäringuid eri süsteemidest, mis omakorda efektiivistab protsessi ja vähendab võimalikke vigu.

Kiire ja asjatundlik abi

Abi kättesaadavus ja reageerimisvõimekus

Hädaabinumbri 112 tehti **989 711 kõnet**, mis on **14% vähem kui 2023. aastal** (1 156 528 kõnet). Vähenemine võib viidata sellele, et inimeste teadlikkus ennetavatest meetmetest ja abi vajalikkusest on paranenud. Samas ei pruugi selline langus tingimata tähendada ohtude vähenemist.

Kõnede menetlemise kiirus püsis endiselt kõrgel tasemel: **96% kõnedest võeti vastu 10 sekundi jooksul** ning **keskmine ooteaeg oli 5,6 sekundit**. See näitab, et Häirekeskus on suutnud säilitada operatiivse töövõimekuse, vaatamata tööjõu ja järelkasvuga seotud probleemidele.

Politsei reageerimiskiirus sõltub suuresti piirkondlikust jaotusest. Tiheasustusaladel reageeriti elu ja tervist ohustavatele juhtumitele piirajaga 92% juhtumitest, kuid hajaasustuspriirkondades oli see näitaja 80% (eesmärk on 95%). See viitab, et ressursside piisavus mh ka maapiirkondades vajab jätkuvalt tähelepanu, sest ohu korral võib abi saabumine võtta liiga kaua aega.

Hädaabikõnede vaates on probleemiks kõned, mis ei ole seotud tegeliku abivajadusega. 2024. aastal oli abivajadusega seotud vastatud kõnede osakaal kõikidest kõnedest **62%**. Kuna inimesed ei ole vajalikkude abi

saanud mujalt, helistatakse hädaabinumbrile 112 ka sotsiaalprobleemidega. Näiteks helistavad üksindusse jäetud ja suhtlemisvajadusega eakad ning abitusse seisundisse sattunud eakad ja erivajadustega inimesed (kodukeskkonnas kukkumised, hooldusvajadus), vaimse tervise probleemiga inimesed, alkoholisõltuvusega isikud, toimetuleku-probleemide käes vaevlejad. Ennekõike peaks nende inimeste partneriks olema aga kohalik omavalitsus. Sotsiaalsete ja psühholoogiliste probleemidega tegelemine on stressirohke, suureneb vaimne pinge, sest töö on aina keerulisem ja vastutusrohkem. Nii 112 teenuse, Politsei- ja Piirivalveameti kui ka Päästeameti osas on sama trend. Muuhulgas demograafilisest olukorrast lähtudes on üha rohkem vaja lahendada probleeme, mis on sotsiaalse taustaga või seotud psühholoogile toe pakkumisega inimeste, kes on sotsiaalselt end ülejäänud ühiskonnast eemaldanud või on sotsiaalmajanduslikes raskustes.

Avaliku korra tagamise väljakutsed

Politsei suutlikkus kiiresti ja tõhusalt reageerida sõltub otseselt olemasolevatest ressurssidest. **Politseipatrullide keskmine väljapanek oli 2024. aastal 62**, mis on väiksem võrreldes 2023. aastaga (68) ning jääb alla sihttasemele (86). Patrullide vähenemine tähendab, et suuremates linnades keskendub politsei peamiselt hädavajalikele väljakutsetele, jättes vähem aega ennetavateks tegevusteks nagu liiklusjärelvalve ja avaliku korra tagamine.

Avaliku korra raskeid rikkumisi registreeriti 903, mis on küll veidi enam kui 2023. aastal (896), kuid samas tunduvat madalam kui varasemate aastate keskmised näitajad. Kõige probleemsemad valdkonnad olid joobes isikutega seotud vahejuhtumid, isikuvastased süüteod ja öörahu rikkumised, mis moodustasid kokku ligikaudu kaks kolmandikku kõigist politsei väljakutsetest.

Patrullide nappus võib tulevikus ohustada politseitöö efektiivsust. Suure töökoormuse tõttu jääb korrakaitsejatel üha vähem aega ennetustööks. Samuti võib suureneda oht, et osa rikkumisi jääb registreerimata või menetlus venib.

Pääste- ja demineerimistööde arengud

Päästesündmuste arv 2024. aastal vähenes - 2024. aastal oli päästesündmusi kokku 11 883, mis on 3786 võrra vähem kui 2023. aastal. Põhjuseks võib olla ennetustöö efektiivsem korraldamine ja inimeste teadlikkuse paranemine. Samas pole garantiid, et õnnetused tegelikult vähem juhtuvad – võimalik, et osa juhtumeid jääb lihtsalt registreerimata või lahendatakse iseseisvalt.

Positiivne areng on uute päästekomandode loomine Jüris, Paides, Viljandis ja Haapsalus, mis aitab parandada päästjate valmisolekut regioonides. Samuti suurenes vabatahtlike päästjate kaasatus, aidates vähendada reageerimisaega kriitilistes olukordades.

Demineerimisüksused said 1536 väljakutset ning kahjutustasid 6622 lõhkekeha. Samuti tõsteti abidemineerijate kaasatust – nende töömaht kahekordistus võrreldes 2023. aastaga, mille tulemusena toetati professionaalseid demineerijaid 1233 tunni ulatuses. Lisaks loodi ööpäevaringne keemia- ja kiirgusohule reageerimise võimekus, mis annab olulise täienduse riigi turvalisusele.

Mere- ja lennupääste arengud

Merepääste valdkonnas suurenes teenindatud juhtumite arv. Politsei- ja Piirivalveameti lennu- ja merepääste koordinatsioonikeskus lahendas 2024. aastal 367 juhtumit, millest 222 olid seotud eluohtliku olukorraga. Kokku vajasid merepäästjate abi 580 inimest, kuid paraku jäi 7 neist teadmata kadunuks või hukkus.

Vabatahtlike merepäästjate roll on jätkuvalt oluline – nende kaasatust suurendati ning neil tuli reageerida 161 korda, millest 92 juhtumit olid seotud mereabi osutamisega. Alustati autonoomsete merepäästejaamade paigaldamist sadamatesse, et luua paremad tingimused varustuse hoiustamiseks ja parandada merepäästjate reageerimisvõimet.

Süüteomenetluse digitaliseerimise edusammud

Õiguskaitse-süsteemi moderniseerimine jätkus kiirelt ning menetlusprotsessid muutusid efektiivsemaks. Automaatse liiklusjärelvalve abil menetleti 2024. aastal 320 923 õigusrikkumist, mis on rohkem kui eesmärgiks seatud 250 000. Politsei ja kohtusüsteemi vahel loodi süüteomenetluse täisautomaatne paberivaba andmevahetus. Uuendatud on ka liiklusjärelvalve süsteemi – uue Hoiatusmenetluse

Infosüsteemi (HIS2) väljatöötamine võimaldab edaspidi kasutada täpsemaid tehnoloogiaid rikkujate tuvastamiseks.

Kindla sisejulgeoleku tugevdamine

Suurimad sisejulgeoleku mõjufaktorid⁵

1. **Infosõda.** Eesti, olles geopolitiiliselt keerulises keskkonnas, on pidevalt silmitsi olukordadega, kus Venemaa püüab sageli varjatult mõjutada Eesti siseasju või meie rahvusvahelisi partnerlussuhteid enda huvides. Sellise **vaenuliku mõjutustegevuse** eesmärgiks meie suunal on Venemaa imperialistlikud ja agressiivsed välispoliitilised ambitsioonid. Muu hulgas ka Ukraina toetamise ja sellega seotud partnerriikide solidaarsuse vähendamine.

Ühiskonnagruppide lõhestamiseks ja sisekonfliktide õhutamiseks tehakse katseid luua ja võimendada ühiskonnas poliitilisi või ideoloogilisi lõhesid, radikaliseerida inimesi (sh rahvuslikul pinnal), võimendada vihakõnet ning õhutada vaenu. Oma eesmärkide saavutamiseks kasutatakse ära nii radikaalseid poliitilisi liikumisi kui ka sotsiaalselt haavatavaid isikuid. Desinformatsiooni (sh vandenõuteooriate) levitamisel viha ja ärevuse õhutamiseks kasutatakse enamasti sotsiaalmeediakanaleid.

Oluline osa vaenulikest infooperatsioonidest on suunatud **riigi maine ja partnerlussuhete nõrgestamiseks**. Oluliste poliitiliste ja majanduslike otsuste - ennekõike riikliku tähtsusega reformide mõjutamiseks või ka Euroopa Liidu ja NATOga seotud partnerlussuhete mõjutamiseks kasutatakse erinevaid (välis)poliitilisi ja -majanduslikke surve-taktikaid, sh rahvusvahelisi või siseriiklike survegrupe või lobiste, eesmärgiga olukorda destabiliseerida. Mitmes partnerriigis on tuvastatud süsteemne tegevus valimiste varjatud mõjutamiseks Venemaa poolt. Mitmel juhul on vaenulikku mõjutustegevust ja varjatud rahastamist õnnestunud tuvastada alles tagantjäreli.

Sisejulgeolek on ühiskonna seisund, milles on tagatud riigi püsimine ja toimimine põhiseaduses sätestatud viisil. Seega sisejulgeoleku tagamiseks on kriitiline riigi vastase vaenuliku mittesõjalise tegevuse ennetamine ja tõkestamine. Suurimaks fookuseks on olnud **Venemaa mõjutustegevuse tõkestamine, küber- ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus, kriisideks valmisoleku tagamine**.

2. **Hübriidohud.** Eesti sisejulgeolekut mõjutab **vaenulike eriteenistuste tegevus**, kus suurema mõju saavutamiseks kasutatakse erinevaid sisejulgeolekut kahjustavaid meetodeid kombineerituna, sageli järjepidevalt. Näiteks proovitakse õõnestada riigi kontrollmehhanisme ja järelevalvemeetmeid, näiteks riigisaladuse kaitset, piiriturvalisust ja elutähtsate teenuste toimepidevust ja tarnekindlust. Tuvastatud on Venemaa eriteenistustega seotud isikute kaudu korraldatud sabotaažiaktid. Uurimisel on elutähtsate teenuste kuritahtlikud katkestused.

3. **Küberkuritegevus ja piiriülene kuritegevus.** Küberkuritegevus ohustab siseturvalisust laiemalt, aga eriti majandusjulgeolekut ja ärisaladuse ning andmekaitset. Kuritegelik tulu suurendab ohte avalikule korrale ja julgeolekule. Samuti tulirelvade ja lõhkeainete (ning muude ohtlike ainete) kättesaadavus konfliktipiirkondades, eriti Ukrainas ja Venemaal suurendab piiriülese smuugeldamise ja ebaseadusliku käitlemise ning organiseeritud kuritegevuse ja terrorismiohtu. Kontrollitud ja sihistatud surve tekitamiseks Euroopa Liidu ja NATO välispiiridel kasutavad Venemaa ja Valgevene võimud ebaseaduslikke migrante.

4. **Majandusjulgeolek ja elutähtsate teenuste toimepidevus.** Oluline on tõhustada rahvusvaheliste sanktsioonide rikkumiste ennetamist ja tõkestamist ning juhtumite menetlemist, sh Euroopa Liidu üleselt ja ühtlasemalt. Julgeolekuohtude maandamiseks jätkatakse elutähtsate teenuste osutavate ettevõtete kriisikerksuse suurendamisega. Olulise tegevussuunana on korruptsiooni ja kuritegeliku tulu ennetamine, tuvastamine, tõkestamine ja arestimine.

⁵ Siseministeeriumi sisejulgeoleku osakonna 2025. aasta esitlus „Ukraina sõja mõjud Eesti sisejulgeolekule“.

Venemaa jätkuv sõda Ukrainas ja sellega seotud hübriidohud on Eesti sisejulgeoleku kujundamisel keskse tähtsusega. Kuigi keskkond on Eestis stabiilseks jäänud, peavad ametkonnad olema valmis võimalikeks vaenulikeks mõjutustegevusteks. **2024. aastal eraldas Vabariigi Valitsus laiapindse riigikaitse arendamiseks täiendavad 130 miljonit eurot**, et tugevdada sisejulgeolekut ja elanikkonnakaitset. Elanikkonnakaitse on inimeste elu säästmine ohuolukorras, sh selleks vajalike tingimuste loomine. Päästeamet on 2024. aastal kaardistanud 261 avalikku varjumiskohta, mis mahutavad kokku 224 000 inimest. See arendus tugevdab kriisivalmidust ja annab võimaluse paremini kaitsta elanikke hädaolukordades.

Avalikkuse usaldus riigi võimekusse ohtudele adekvaatselt reageerida on kasvanud. 2024. aastal hindas 52% elanikest Eesti suutlikkust välisriigi mõjutustegevusega toime tulla heaks, mis on parem kui varasematel aastatel.

Loodi radikaliseerumise ja hübriidohtude tuvastamise süsteemid, mis on mõeldud nii terrorismi kui ka vaenuliku propagandategevuse ennetamiseks. Lisaks **suleti Venemaa propagandakanaleid** ning piirati juurdepääsu desinformatsiooni levikule. See näitab, et Eesti jälgib oma turvalisust terviklikult ning sihipärased meetmed aitavad julgeolekuohtusid maandada.

Küberohtude ja organiseeritud kuritegevuse tõkestamine

Tehnoloogiliste kuritegude ja küberohu kasv on saanud üheks suurimaks sisejulgeoleku murekohaks. 2024. aastal **suurennes erinevate kelmuste arv võrreldes eelneva aastaga 8%, mis põhjustas kannatanutele 15,9 miljoni euro suuruse kahju**. Panga nimel tehtavate kelmusjuhtumite arv vähenes 2024. aastal võrreldes 2023. aastaga 26% ning kahjusumma vähenes 21% (2,9 miljonit vs. 2,3 miljonit eurot). Endiselt on levinud andmepüügi pettused, kus tavaliselt saadetakse kannatanule sõnum, et tema pangakontol toimub volitamata tehing, kuvatakse veebilink konto taasavamiseks, millele vajutades tuleb sisestada koodid ning selle tulemusena saavad andmed kelmile kättesaadavaks. Laialdaselt levivad õngitsussõnumid, kus isikut teavitatakse läbi sõnumi, näiteks probleemist postipakiga, pangakaardiga või töölevõtmise ja värbamisega ning suunatakse veebilingile. Võrreldes 2023. aastaga on pakikelmuse arv suurenenud mõningal määral, kahjusumma on aga poole võrra suurenenud (323 000 vs 648 000 eurot).⁶ Lisaks puudutasid hajutatud teenusetõkesti-rünnakud (DDoS) mitmete riigiasutuste ja ettevõtete tegevust.

Eelnevast tulenevalt on jätkatud investeringuid küberjulgeolekusse ja vastumeetmetesse. Politsei- ja Piirivalveamet täiustab pidevalt ametnike digipädevusi ning parandas 2024. aastal oma IT-infrastruktuuri. Lisaks jätkub andmeanalüüsi võimekuste arendamine, et kiiresti tuvastada ja ennetada võimalikke küberohte.

Senisest suuremat tähelepanu nõuab aga kuritegevusest saadud vara konfiskeerimine ja organiseeritud kuritegevuse rahavoo peatamine. Eestis on vastu võetud uued meetmed, et jälitada rahapesu ning arestida kuritegelikul teel saadud vara, kuid süsteem vajab jätkuvat tugevdamist. **Korruptsioonitajumise indeksis püsis Eesti 2024. aastal jätkuvalt 76-punkti tasemel**, mis on võrreldes teiste riikidega kõrge positsioon, kuid pingutus selleks, et vältida kõrgtasemelist korruptsiooni, peab jätkuma.

Narkokuritegevus ja rahvatervise riskid

Eestis püsib murettekitavalt kõrge narkosurmade tase. **2024. aastal registreeriti 92 üledoosisurma**, mis on tingitud eriti ohtlike sünteetiliste opioidide nitaseenide levikust, mis on asendanud aastakümneid levinud fentanüüliid. Surma põhjustanud ainete seas esineb üha rohkem ecstasyt, kokaiini ja amfetamiini ning valdav osa surmadest on seotud mitme aine koostarvitamisest.

Selle probleemi leevendamiseks alustas politsei 2024. aastal **RAMAN spektromeetri seadme katsetamist**, mis võimaldab kiiresti määrata narkootikumide koostist sündmuskohal. Samuti varustati politsei esmareageerijad naloksooniga, mis aitab narkoüledoosi korral manustada kiirelt elupäästvat ravimit ning inimelusid päästa.

Lisaks on vastu võetud **Hea Samariitlase Akt**, mille kohaselt ei karistata uimastitest põhjustatud tervisemure tekkimisel abikutsujat ega abivajajat uimastite tarvitamise ja väikeses koguses omamise eest. Selle eesmärk

---

⁶ Politsei- ja Piirivalveameti „Siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade“.

on julgustada inimesi õigeaegselt karistust kartmata abi kutsuma ja seeläbi päästa inimesid ning suunata praegusest enam uimastitarvitajaid abiteenustele.

Piirihaldus ja piiri tugevdamine

Eesti idapiiri tugevdamine on endiselt üks sisejulgeoleku võtmepunkte. **2024. aastal valmis 80% füüsilisest aiast ja piiritaristust ning 23,5 km piiri on kaetud tehnilise seirega.** Töö jätkub ka järgnevatel aastatel, eesmärgiga jõuda täieliku tehnilise varustatuseni aastaks 2029.

Narva jõepiiril rajati viis uut seirepositsiooni ning täiendati patrullteid ja juurdepääsuvõimalusi. Samal ajal on Euroopa Liidu uued poliitika, sealhulgas Euroopa Liidu varjupaiga- ja rändehalduse reform, loonud uusi väljakutseid piirihalduse koordineerimiseks.

Elanike hinnang Eesti piiri kaitstusele on püsunud kõrgel tasemel – **2023. aastal hindas 65% elanikest välispiiri kaitstuse taset heaks.** Kava kohaselt viiakse maismaapiiril lõpuni kõik tehnilised uuendused ja seiresüsteemid peavad töötama täisvõimekusega aastaks 2029.

Kuigi avalikkuse usaldus ennetada ohtusid ja tugevdada riigiülest võimekust sisejulgeoleku tagamiseks on kõrge, sõltub tulevik sellest, kui hästi suudetakse tehnoloogia, julgeolekupoliitika, kodanike teadlikkuse ja koostöömehhanismide abil tugevdada sisejulgeolekut ja säilitada Eesti kui ühe turvalisema riigi positsiooni Euroopas.

Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedihaldus

Sisseränne ja varjupaigapoliitika – ohud ja võimalused

Eestis on viimastel aastatel olnud väljakutseks suurenenud rändesurve, rahvusvaheliste kokkulepete täitmine ja kodakondsuse omandamise ning identiteedihalduse turvalisuse tagamine.

2024. aasta trendid näitavad, et **Eesti inimeste suhtumine sisserändesse on muutumas.** Kui 2022. aastal pidas 10% elanikest rännet riigi peamiseks murekohaks, siis 2024. aastaks oli see näitaja langenud 8%-ni. See viitab sellele, et avalikkuse hirm sisserände ees on mõnevõrra taandunud ning usaldus riigi võimekuse suhtes rändepoliitikat hallata on suurenenud. Arvestades Ukraina sõja mõju ja sellest tulenevat pagulaste voogu, on riigi reageerimine olnud kiire ja kohanemisvõimeline. **Rahvusvahelise kaitse taotluste arv ulatus 2024. aastal 1355-ni, samas kui eelmisel aastal oli see näitaja palju kõrgem – 3984.**

Euroopa Liidus on vastu võetud **rahvusvahelise kaitse õigustiku reformivad õigusaktid**, mille rakendamine algab 2026. aasta juunis. Eesti peab selle ettevalmistuseks tegema olulisi muudatusi nii õigusaktides kui ka rändemenetluste korraldamises. Reformi peamisteks eesmärkideks on kindlamad Euroopa Liidu välispiirid, kiire, efektiivne ja ühetaoline rahvusvahelise kaitse menetlus ja tagasisaatmise menetlus ning liikmesriikide vahelise solidaarse abistamise ja vastutuse tasakaal.

Kodakondsuse omandamine ja riigiidentiteedi tugevdamine

Kodakondsuspoliitika on olnud viimastel aastatel eriti aktuaalne seoses Venemaa kodanike arvu suurenemisega taotlejate hulgas. Enne 2022. aastat oli Venemaa kodanikest Eesti kodakondsuse taotlejaid vähem kui 300 aastas, siis 2024. aastal esitas taotluse 428 isikut. Kuigi võrreldes 2023. aastaga (657 taotlust) on see arv langenud, viitab trend sellele, et Eesti kodakondsuse omandamine on jätkuvalt oluline ja soovitud võimalus.

Siiski on kodakondsuse andmise protsess Venemaa kodanikele keeruline, kuna Venemaa ise kehtestas 2023. aastal uued kodakondsusseadused ja ajutiselt peatas oma kodakondsusest loobumise taotluste vastuvõtmise. Eesti peab tagama, et kodakondsuspoliitika oleks paindlik ja arvestaks väliste piirangutega, pakkudes selgitustööd ning tuge neile, kes soovivad Eesti kodakondsust omandada. **2024. aastal sai Eesti kodakondsuse 747 inimest**, mis on vähem kui eelneval kahel aastal (2023. aastal 1074 ja 2022. aastal 787).

Positiivne suund on tugevama riigiidentiteedi edendamine. 2023. aasta andmetel oli teistest rahvustest isikute hulgas tugeva riigiidentiteediga inimesi 43% ning keskmise riigiidentiteediga 46%. See tähendab, et enamik

teistest rahvustest inimesi tunnevad seotust Eesti riigiga, kuid selle trendi toetamiseks tuleb jätkata keeleõppe ja lõimumisprogrammide arendamist.

Rändepoliitika ja tagasisaatmise väljakutsed

Keskmine ebaseaduslikult Eestis viibimise aeg enne isiku tabamist paranes, langedes 2022. aasta 62 päevalt 2024. aastaks 49 päevale. See viitab sellele, et ebaseaduslik ränne pole täielikult tõkestatud, kuid riigi suutlikkus selliseid juhtumeid kiiremini lahendada on kasvanud.

Tagasisaatmise tulemused on samuti paranenud – välja saadetud välismaalaste osakaal suurenes 2022. aastal 10%-lt 2024. aastaks 18%-ni. Samas on kõige tõhusam lahendus see, kui inimesed lahkuvad vabatahtlikult, mida eelistas 82% välismaalastest. Probleemina võib välja tuua tagasisaatmise kulud ja ajamahukuse, mistõttu väljasaatmise maht jäi 2024. aastal planeeritust väiksemaks.

Euroopa Liidu varjupaiga- ja rändehalduse reform toob Eestile tagasisaatmise valdkonnas uusi kohustusi kontrollimehhanismide tugevdamiseks.

Identiteedihaldus ja digitaalse dokumendisüsteemi arendamine

Üha suuremat tähelepanu pööratakse turvalisele identiteedihaldusele, mis hõlmab nii isikut tõendavaid dokumente kui ka elektroonilise identiteedi lahendusi. **2024. aastal kasutas riiklikku eID teenust vähemalt kord aastas 82% elanikest**, mis on märgatav tõus võrreldes 2023. aasta 72%-ga. See näitab, et üha enam inimesi on teadlikud eID kasutamise eelistest ja võimalustest.

Siiski vajab elektroonilise identiteedi haldussüsteem ajakohastamist – ID-kaartide väljastamise ja biomeetriliste andmete töötlemise süsteemide uuendamine on mitmel korral viibinud tehniliste ja õiguslike segaduste tõttu. Sellised viivitused võivad tekitada riske ja nõrgestada usaldust digitaalse identiteedi turvalisuse vastu. Eriti oluline on, et **2025. aastal rakenduks uus ID1-formaadis dokumentide väljastamise süsteem**, mis tagab suurema turvalisuse.

Teine oluline aspekt on e-residentsuse programmi digitaliseerimine. Eesmärk on töötada välja **kaardivaba digi-ID ning võimalus saada digitaalne identiteet kontaktivabalt**, mis aitaks säilitada Eesti tugevat positsiooni e-riigina ja soodustaks ärikeskkonna arendamist.

Tark ja innovaatiline siseturvalisus

Siseturvalisus on iga riigi üks olulisemaid valdkondi, tagades elanike turvatunde ning riigi valmisoleku erinevateks ohuolukordadeks. Eestis on siseturvalisuse arendamisel tehtud 2024. aastal märkimisväärsed edusamme, kuid mitmed väljakutsed, eriti tööjõu järelkasvu, teaduspõhisuse, innovatsiooni ning tehnoloogilise arengu vallas, vajavad lähiaastatel veelgi enam fookuses hoidmist.

On oluline tagada rahastus **teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile (TAI)**. Nutikad seiremeetodid, andmeteaduse ja suurandmete analüüsi rakendamine patrullitöös ning tehisintellektil põhinevad ohuhinnangud võivad muuta Eesti sisejulgeoleku efektiivsemaks ja reageerimissuutlikkuse kiiremaks. TAI aitab ette näha muutusi, neid nutikalt suunata ja tagada seeläbi paindliku ja targa kohanemise.

Siseturvalisuse tugevdamine hariduse, teadus- ja arendustegevuse abil

Üks siseturvalisuse tagamise alustalasid on asjatundlike ja pühendunud inimeste olemasolu. Sisekaitseakadeemia roll teenistujate koolitamisel on järjest olulisem, kuna praeguste hinnangute kohaselt napib Eestis järgmisel kümnendil siseturvalisuse valdkonnas umbes 1300 inimest. Positiivne on Sisekaitseakadeemias õppimise vastu suurenenud huvi – **2024. aastal esitati Sisekaitseakadeemiasse 1277 sisseastumis-avaldust ehk ligi 50% rohkem kui sellele eelnenud aastal**. Populaarseimad olid politseiteenistuse, tolli ja maksunduse ning päästeteenistuse õppekavad.

Väljaõpe peab olema kvaliteetne ja praktiline – selle eelduseks on akadeemias tehtav süsteemne õppekava arendus, aga ka oma valdkonna tippeksperdid, kes õpet läbi viivad. 2024. aastal uuendati kõiki akadeemia kõrghariduse õppekavasid, eriti märkimisväärsed muudatused tehti politsei- ja sisekaitsehariduses – uus moodulipõhine õpe võimaldab omandada kiiremini esmased oskused ja seejärel spetsialiseeruda.

Siseturvalisuse teenistujate teadmiste ja oskuste pidev kaasajastamine täienduskoolituse kaudu on samuti vajalik, eriti kiiresti muutuvas julgeoleku-keskkonnas, mis eeldab töötajatelt head valmisolekut kohaneda uute väljakutsetega. 2024. aastal osales täienduskoolitustel 7190 õppijat, täiendusõppe koolituspäevi oli 2998. Koolitus-päevade maht on aasta-aastalt tõusnud, mis peegeldab üha suurenenud ootusi, aga ka suutlikkust neile vastata. Arvestades muutuva tööturu vajadustega ning vajadusega varasemast enam lahendada julgeolekuga seotud probleeme, suurenevad koolitusmahud tulevikus veelgi.

Teadus- ja arendustegevus ja innovatsioon toetavad siseturvalisuse arengut, aidates leida teaduspõhiseid lahendusi valdkonna probleemidele. Teaduspõhisus annab argumendid ja tagab kindluse, et otsused on tehtud parima kättesaadava teadmise alusel. 2024. aastal avaldatud raportite ja mõttepaberite arv jäi mõnevõrra alla seatud sihi (17 asemel 10). Samas kõrgetasemelisi publikatsioone avaldati 34 (siht 30). Edaspidi on kavas veel enam sihistada, millistel eesmärkidel kõrgetasemelisi publikatsioone ja poliitika kujundamist ja rakendamist toetavaid raporteid avaldatakse, et paremini toetada siseturvalisuse asutuste tööd.

Innovatsiooni ja tehnoloogia roll siseturvalisuses

Tänapäeva julgeolekukeskkond ei piirdu enam ainult füüsilise turvalisuse tagamisega – üha enam muutub määravaks **tehnoloogiline valmisolek ja küberturvalisus**. Venemaa sõda Ukraina vastu on heitnud uue pilgu hübriidohtudele ning vajadusele kasutada **nutikaid seirelahendusi ja küberturbeinnovatsiooni**.

Seetõttu on 2024. aastal jätkatud näiteks **drooniseire ning droonitõrje võimete väljatöötamisega**. Need aitavad tõsta olukorrateadlikkust ja vähendada droonidest tulenevaid ohte, samuti jälgida ja ennetada võimalikku piiriülest kuritegevust. Lisaks on Sisekaitseakadeemia kaugseire teadus- ja arenduskeskus hankinud tehnoloogiaid, millega toetatakse asutuste tegevust siseturvalisuse eesmärkide saavutamisel. Taolised edasimineked on hädavajalikud, et vastata tänapäevastele julgeolekuväljakutsetele, alates ebaseaduslikust piiriületusest kuni küberruumis toimuva mõjutustegevuseni.

Samuti on oluline riiklik IT-teenuste arendus. Siseministeeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskus (SMIT) arendas 2024. aastal uusi teenuseid, mis aitavad parandada sisejulgeoleku asutuste tööd. Sealhulgas loodi turvalised digitaalsed identiteedilahendused, mis toetavad isikutuvastust ja migratsioonijärelevalvet. Kuigi IT-teenuste areng on jätkusuutlik, on väljakutseks nende lahenduste efektiivne rakendamine vähenenud tööjõu tingimustes, kus eeldatakse kõrgemaid tehnilisi teadmisi siseturvalisuse valdkonna töötajatelt.

Kvalifitseeritud tööjõu tagamine

Kuigi 2024. aastal on mitmed siseturvalisuse valdkonna näitajad paranenud, peame silmas pidama, et **järgnevate aastate suurim väljakutse on kvalifitseeritud tööjõu järelkasvu tagamine**. Kui turvalisuse valdkonna töötasud ja töötingimused ei ole konkurentsivõimelised, on keeruline vajalikke spetsialiste koolitada ja hoida. Olukorda aitab mõnevõrra leevendada 2024. aastal **loodud siseturvalisuse karjäärikeskus**, mille eesmärgiks on osutada värbamise ja karjäärinõustamise teenust ning aidata oma tegevusega kaasa sellele, et siseturvalisuse valdkonnas juba töötavad inimesed leiaksid karjäärimuutust tehes sobivad võimalused ennekõike samast valdkonnast. ■

Siseturvalisuse valdkonna panus „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide saavutamisse

Riigivalitsemine: Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik

Eesti e-riigi mudel on maailmas tunnustatud ning selle tugevused peegelduvad ka siseturvalisuse arendamises. Turvalisuse tagamine on tihedalt seotud innovatsiooni ning digilahendustega, mis aitavad teha elanikkonnale suunatud teenused kiiremaks ja efektiivsemaks. 2024. aastal menetleti automaatse liiklusjärelvalve abil 320 923 rikkumist – rohkem kui seatud sihttase (250 000). Rakendati paberivaba süüteomenetlus, mis muudab menetluse kiiremaks ja võimaldab politseil keskenduda rohkem ressursinõudlikematele süütegudele. 2024. aastal suurenes erinevate kelmuste arv 8%, kahjustades kokku 15,9 miljoni euro väärtuses era- ja avalikku sektorit. Küberkuritegevuse kiiremaks tuvastamiseks ja reageerimiseks suurendati andmeanalüüsi võimekust ja täiustati IT-süsteeme.

Piirihalduse võimekuse parandamiseks valmis 2024. aastal 80% idapiiri infrastruktuurist ning seire-süsteem rakendati 23,5 km ulatuses. See oluline verstapost parandab riiklikku valmisolekut ebaseaduslikuks rändeks ja hübriidohtudeks, kinnitades, et riik on suunatud oma püsiva julgeoleku tagamisele ning integratsioonile Euroopa turvasüsteemidega.

Arendati valmisolekut ja võimeid hübriidohtude ja vaenuliku mõjutustegevuse ennetamiseks ning desinformatsiooni tuvastamiseks. Keelati ja piirati vaenuliku propagandasisu levikut. See tegevus mitte ainult ei tugevda Eesti sisejulgeolekut, vaid aitab suurendada Eesti rahvusvahelist usaldusväarsust.

Siseturvalisuse digitaalsed lahendused tagavad mugava, kuid turvalise elukorralduse kõigile elanikele, sõltumata nende taustast või kodakondsusest. Arendatud on rändemenetluste ja identiteedihalduse süsteeme, võimaldades tõhusamat e-teenuste kasutamist ning kiiremat haldusmenetlust Eesti elanike ja sisserändajate jaoks. ID-kaardi ja biomeetrilise tuvastamise süsteemid on muutunud läbipaistvamaks ja kiiremini kasutatavaks, vähendades halduskoormust ja pettuste riski.

Kodanikuühiskonna roll turvalisuse tagamisel on kasvanud. Kriisideks valmistumine ja kodanikuühiskonna vastupidavuse tugevdamine on toonud kaasa uued elanikkonnakaitse meetmed. Vabatahtlike süsteemi tugevdamine, kus esimesed vabatahtlikud on saanud väljaõppe ulatuslike evakuatsioonide toetamiseks, mis on oluline täiendus Eesti kriisikindlusele, loob tugeva seose avaliku sektori ja kodanike ühise vastutuse vahel sisejulgeoleku tagamisel.

Elukeskkond: Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond

Turvaline elukeskkond on inimeste heaolu ja riigi stabiilsuse alustala. Eesti elukeskkonna kvaliteet sõltub otseselt turvalisusest, sisejulgeolekust, kogukondade vastupidavusest ning valmisolekust kriisiolukordadeks. Elanike turvatunne ei sõltu ainult avalike teenuste efektiivsusest, vaid ka sellest, kuidas inimesed ise osalevad oma kogukonna ja elukeskkonna turvalisuse tagamisel.

Viimased uuringud näitavad, et 91% elanikest tunneb end oma elukoha ümbruses turvaliselt, kuid ainult 79% peab oluliseks ise panustada oma elukeskkonna turvalisusesse, mis on langus võrreldes varasemate aastatega. See viitab vajadusele tugevdada kodanikuühiskonna rolli turvalisuse tagamisel, et kogukonnad suudaksid paremini valmistuda võimalike ohtude ennetamiseks ja lahendamiseks, inimesed tunneksid end kaasatuna ning mõistaksid, et turvalisuse loomine on kõigi ühine ülesanne.

Siseturvalisuses elanikkonna turvalisuse tagamisel on ennast kogukondade kõrval tõestanud ka vabatahtlikud - abipolitseinikud, vabatahtlikud päästjad, merepäästjad või Häirekeskuse 1247 vabatahtlikud. 2024. aastal kasvas abipolitseinike, vabatahtlike päästjate ning vabatahtlike merepäästjate arv. Kogukonnakeskne lähenemine vähendab sõltuvust riiklikust reageerimisvõimest ja parandab kiiret kohapealset abi. Väljakutseks on vabatahtlike motivatsiooni säilitamine. Vaja on pakkuda lisatoetusi ja täiendada hädaolukordades tegutsemise koolitusi.

01.01.2025 seisuga omas Eestis kehtivat ajutist kaitset 35 439 Ukraina sõjapõgenikku ja täiendavat kaitset 6409 Ukraina sõjapõgenikku. Kui 2023. aastal soovis 63% Ukraina sõjapõgenikest olla hiljemalt kolme aasta pärast tagasi kodumaal ja Eestis nägi end 25%, siis 2024. aastal soovisid 78% jääda järgneva aasta jooksul Eestisse ning veidi üle 4% naasta Ukrainasse. Mida pikem on Eestis oldud aeg, seda enam tekivad uued sidemed ja nõrgenevad vanad. On samuti märgiline, et 9 sõjapõgenikku 10-st tunneb end Eestis turvaliselt.

2024. aastal esitati Eestis 1355 rahvusvahelise kaitse taotlust. Võrreldes 2023. aastaga, on see arv langenud, aga jätkuvalt nõuab tähelepanu varjupaiga- ja rändepoliitika kohanemisvõime ning selle mõju elukeskkonnale ja ühiskonna sidususele. Turvalise elukeskkonna tagamine tähendab ka mitmekesise ja õppimisvõimelise ühiskonna kujundamist, mis suudab rändega seotud väljakutseid ennetada ning sellega paindlikult toime tulla.

Arengustrateegia „Eesti 2035“ VV tegevuskava muutuste elluviimine

Strateegia „Eesti 2035“ vajalikud muutused

Siseministeeriumi valitsemisala panus muutuse elluviimisesse

MEEDE 1. Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine

Muutuse teemakimp: Rahva kestlikkus, tervis ja sotsiaalkaitse Muutus B. Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakuid ja käitumist tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist	<ol style="list-style-type: none"> Jätkati sihistatud ennetustegevuste spetsialistide koostöömudeli „Ringist välja“ katsetamisega ning alkoholi ja teiste uimastitega seotud kahjude ja riskikäitumise vähendamise „Teadlikult turvalisem“ programmi väljatöötamise ja katsetamisega, koolituse „Tulemusliku ennetus“ elluviimisega, Päästeameti kodunõustamisega, tule- ja veeõnnetuste ennetamisega, koolitustega korteriühistutele kriisivalmiduse suurendamiseks jm. Alustati Siseministeeriumi turvalisuse arenguprogrammiga kohalikele omavalitsustele ning jätkati koostööd maakondlike arendusorganisatsioonidega, et tugevdada turvalisusvõrgustikke ja suurendada kohalike kogukondade turvalisust projekti „Ennetava ja turvalise elukeskkonna arendamine raames“. Jätkati projektiga „Kodud tuleohutuks“. Valmis Politsei- ja Piirivalveameti tellimusel ennetusprogrammi „Puhas Tulevik“ uuring.
Muutuse teemakimp: Rahva kestlikkus, tervis ja sotsiaalkaitse Muutus C. Toetame vaimset tervist ning vähendame vaimset ja füüsilist vägivalda	<ol style="list-style-type: none"> Alustati mitme uuringuga: 1) „Juhtumianalüüs: ametiasutuste tegevus surmaga lõppenud perevägivalda juhtumite lahendamisel“, 2) „Politseitoos kasutatavate alaealistele õigusrikkujatele suunatud mittekariistuslike sekkumiste teaduspõhisuse ja rakendamise tulemuslikkuse analüüs.“ Valmis Politsei- ja Piirivalveameti tellimusel mahukas kolmeosaline uuring: „Laste internetikasutus ning võimalused internetis toimuva laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks.“ Töötati välja taastava õiguse ja mittekariistuslike meetmete kursus, mille läbisid 2024. a kõik piirkonnapolitseinikud.
Muutuste teemakimp: Ruum ja liikuvus Muutus B. Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	<ol style="list-style-type: none"> Jõustus turvategevuse seadus. Kasvatati vabatahtlike arvu, enim vabatahtlike päästjate valdkonnas ning koolitati esimesed vabatahtlikud, keda kaasatakse ulatusliku evakuaatsiooni korraldamisse. Kasutusele võeti kriisirolliga abipolitseinike süsteem.

MEEDE 2. Kiire ja asjatundlik abi

Muutuste teemakimp: Ruum ja liikuvus Muutus B. Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	<ol style="list-style-type: none"> Häirekeskus tagas 112 hädaabiteadete menetlemise, operatiivressursside ja -info juhtimise ning abi- ja infoteadete vastuvõtmise ja töötlemise. Alustati "Uue põlvkonna ja ligipääsetava 112" projektiga, mille eesmärgiks on 112 videokõne ja reaalaaja tekstiedastuse lahenduste kasutuselevõtt.
Muutuste teemakimp: Riigivalitsemine Muutus B. Parandame riigi ja KOVi teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	<p>Automaatse liiklusjärelvalve jätkusuutlikkuse tagamiseks ja laiendamiseks alustati hoiatusmenetluse infosüsteemi (HIS) arendamisega.</p>
Muutuste teemakimp: Riigivalitsemine Muutus D. Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse	<ol style="list-style-type: none"> Häirekeskus edastas kolme kriisisündmuse korral EE-ALARM ohuteavituse sõnumi ning jagas kriisiinfot ja käitumisjuhiseid riigiinfo telefonil 1247. Riigiinfo telefon osutas Ukraina kõnekeskuse teenust, et vahendada teavet Eestis viibivatele ukrainlastele. Ukrainlaste abistamiseks tegi Häirekeskus 1247-lt möödunud aastal 5640 kõnet. Samuti vahendas riigiinfo telefon teavet julgeoleku olukorra kohta seoses Ukraina sõjaga. 2024. aastal sõlmis Häirekeskus 17 partneriga kriisiinfo telefoni koostöölepe, neist 16 on kohalikud omavalitsused ning 1 riigiasutus (Eesti Pank). Panustati mereliikluse turvalisuse tagamisse. Valmis Tartu Ülikoolilt tellitud analüüs ja arendusprojekt „Päästevõrgustiku teaduspõhine tulevikuvaade“ päästevõrgustiku paremaks planeerimiseks ja tuleviku trendide prognoosimiseks. Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi koordineerimisel, osalesid Päästeameti 40 päästjat Hispaanias metsa- ja maastikutulekahjude kustutamisel. Rahvusvahelisel päästetööl osalemine on osa humanitaarabi andmisest.

MEEDE 3. Kindel sisejulgeolek

Muutuste teemakimp: Riigivalitsemine Muutus D. Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arendati laiapindse riigikaitse, sh elanikkonnakaitse vajadusi, sh suurendati ja tagati riigiasutuste, kohaliku omavalitsuse üksuste, kogukondade ning elanikkonna valmisolekut nii rahu ajal kui ka kriisiolukorras, tagati kriitiliste teenuste toimepidevust ja kerksust ning varustuskindlust. Tõsteti kriisiaegse infovahetusplatvormi SitRep toimepidevust. 2. Ohuteavituse terviksüsteemi laiendati uute kanalitega: rajati sireenivõrgustiku esimene etapp ning lisati süsteemi Eesti.ee mobiilirakendus. 3. Koostati ja avaldati kuritegevuse varalise mõjutamise tööühma raport ettepanekutega kuritegevuse vähendamiseks ning kriminaaltulu tõhusamaks leidmiseks, arestimiseks ja konfiskeerimiseks. 4. Tegeleti hübriid- ja küberohtude maandamisega, tõkestati ja avastati küberpettureid ning tõsteti avalikkuse teadlikkust kurjategijate petuskeemidest. 5. Tuvastati ja tõkestati Eesti riigi julgeolekut ohustavate Venemaa Föderatsiooni eriteenistuste poolt orkestreeritud tegevusi.
Muutuste teemakimp: Ruum ja liikuvus Muutus B. Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	Idapiiril jätkati ehitustöödega: Maismaapiiril ehitati valmis 80% füüsilisest aiast ja piiritaristust ning 23,5 km on kaetud tehnilise seirega. Narva jõepiirile rajati 5 uut seirepositsiooni, renoveeriti Narva kordon ning rajati Narva kordoni juurde uus juhtimispunkt.

MEEDE 4. Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedi-halduspoliitika

Muutuste teemakimp: Oskused ja tööturg Muutus F. Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul	Eesti keele õpetamine Eesti kodakondsuse saamiseks (nn keelelepingud) toetab sidusa ühiskonna ning tugeva riigiidentiteedi loomist – inimesed õpivad eesti keelt, taotlevad Eesti kodakondsust ning saavad seeläbi Eesti ühiskonna täieõiguslikeks liikmeteks.
Muutuste teemakimp: Riigivalitsemine Muutus D. Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koostati Euroopa Liidu varjupaiga- ja rändehalduse õigustiku reformi Eesti rakenduskava. 2. Välismaalaste seaduse muutmise eesmärgiks on võtta kasutusele meetmed tõhustamaks rändemenetluste läbiviimist ja tugevdamaks rändekontrolli võimekust. 3. Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise eesmärk on suurendada identiteedihalduse turvalisust, maandada julgeolekuriske ja ajakohastada tööprotsesse, viies need vastavusse tänapäevaste vajaduste ja võimalustega ning vähendades seeläbi inimeste halduskoormust ja ametiasutuste töökoormust.
Muutuste teemakimp: Majandus ja kliima Muutus C. Kujundame paindliku ja turvalise majandus-keskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Alustati hanget e-residentide iseteenindusliku biomeetria kogumiseks mobiilis, millega luuakse esialgu piloodina e-residentsuse digi-ID taotlejatele 2027. aastaks uudne võimalus tuvastada oma isikut kaugelt, mis teeb e-residentidele teekonna kiiremaks ja mugavamaks.

MEEDE 5. Tark ja innovaatiline siseturvalisus

Muutuste teemakimp: Oskused ja tööturg Muutus B. Viime inimeste teadmised, oskused ja hoiakud kooskõlla tööturu vajaduste ning majanduse struktuurimuutustega	Sisekaitseakadeemia uuendas kõiki kõrgharidusõppe õppekavasid, töötas välja uue politsei-hariduse mudeli; pakkus õpet 10 erineval mikroraadikaval, sh uuel hübriidohtude vastu võitlemise mikroraadikaval ning laiendas sisekaitseõppe valikaine pakkumist gümnaasiumides.
Muutuste teemakimp: Riigivalitsemine Muutus C. Suurendame teaduse mõjusust ja mitmekesisust, hoides teaduse kõrget taset	Sisekaitseakadeemia avaldas kõrgetasemelisi publikatsioone ning töötas Siseministeeriumiga koostöös välja teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonistrateegia. Samuti suurenes Sisekaitseakadeemias 2024. aastal teadustöö kohustusega akadeemiliste töötajate arv.

Programmi olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 aastate väljakutsed

Prioriteetseimad väljakutsed 2024

- 1 Teenistujate väljaõppe tagamine
- 2 Elanikkonnakaitse ja kriisivalmiduse parandamine
- 3 Idapiiri ehitustöödega jätkamine
- 4 Toimetulek suurenenud rändesurvega
- 5 Sisejulgeoleku tugevdamine

Tugevdati regulatsioone sõjapropaganda, desinformatsiooni ja vaenuliku mõjutustegevuse piiramiseks

Tõhustati rändemenetluste läbiviimist ja tugevdati rändekontrolli võimekust

Eestist **saadeti välja** mitmed välisriikide kodanikud, kes kujutasid ohtu Eesti julgeolekule.

Edusammud

Politseiharidust saab **140 õppurit rohkem**
Õppekohtade arv kasvas 365ni

Siseturvalisuse asutuste **USALDUS ON JÄTKUVALT KÕRGE**. Eesti inimestest usaldab:

- Politsei- ja Piirivalveametit **85 %**
- Päästeametit **96 %**
- Häirekeskust **95 %**

Valmis sireenivõrgustiku esimene etapp

Ohtudest teavitamine toimub ka Eesti.ee mobiilirakenduses

Valmis elanikkonnakaitse veebikoolitus

Narva jõepiirile rajati **5 uut seirepositsiooni**

23,5 km välispiirist on kaetud tehnilise seirega

Eemaldati **ekstremistlikku veebisisu** ja suurendati veebiturvalisust

Maismaapiiril ehitati valmis **80% füüsilisest aiast ja piiritaristust**.

Valitsus eraldas laiapindse riigikaitse arendamiseks, sh elanikkonnakaitse investeeringuvajadusteks, **130 miljonit eurot** lisaraha

2024 prioriteetsete väljakutsete edusammud

Prioriteetsed väljakutsed	Edusammud
1. Teenistujate ja väljaõppe tagamine	Usaldus siseturvalisuse asutuste vastu on jätkuvalt kõrge: Politsei- ja Piirivalveametit usaldas 85%, Päästeametit 96% ja Häirekeskust 95% inimestest. Siseturvalisuse ja sisejulgeoleku asutuste reageerimissuutlikkuseks ning ohtude, õnnetuste ja kriisidega toimetulemiseks ja nende ennetamiseks on vaja tagada piisaval arvul töötajaid, vääriline töötasu ja asjakohane väljaõpe. Selleks uuendati Siseministeeriumi valitsemisala personalistrateegia järgmiseks neljaks aastaks. Samuti suurendati Sisekaitseakadeemias politseiõppe õppekohtade arvu. Politseiõppe õppekohtade arv kasvas 2024/2025 õppeaastal 365 õppekohani. Võrreldes varasema õppeaastaga on kasv 140 õppekohta, sest 2023/24 õppeaastal oli politseiõppe õppekohtade arv 225.
2. Elanikkonnakaitse ja kriisivalmiduse parandamine	2024. aastal 1) loodi Sisekaitseakadeemiasse elanikkonnakaitse teadus- ja arenduskeskus, et pakkuda vajalikke koolitusi, suurendada elanikkonnakaitsealast teadlikkust laiemalt ning teha valdkonna arendamiseks vajalikku teadus- ja arendustegevust, 2) tõsteti SitRep-i toimepidevust ja arendati selle funktsionaalsust, 3) ulatusliku evakuatsiooni korralduse paremaks planeerimiseks loodi Balti riikide ülene tööühm, 4) ohuteavituse terviksüsteemi laiendati uute kanalitega: rajati sireenivõrgustiku esimene etapp ning lisati süsteemi Eesti.ee mobiilirakendus, 5) suurendati kohaliku omavalitsuse tasandi kriisialast võimet, 6) alustati hädaolukorra jt seaduste muudatuste väljatöötamisega, millega reguleeritakse ohuteavituse, varjumise ja elanikkonnakaitse koolitust, 7) valmis elanikkonnakaitse veebikoolitus. Vabariigi Valitsus eraldas 2025–2027 laiapindse riigikaitse arendamiseks, sh elanikkonnakaitse investeeringuvajaduste katmiseks, kokku 130 miljonit eurot lisaraha.
3. Idapiiri ehitustöödega jätkamine	Idapiiril jätkati ehitustöödega: Maismaapiiril ehitati valmis 80% füüsilisest aiast ja piiritaristust ning 23,5 km on kaetud tehnilise seirega. Narva jõepiirile rajati 5 uut

	seirepositsiooni, renoveeriti Narva kordon ning rajati Narva kordoni juurde uus juhtimispunkt.
4. Toimetulek suurenenud rändesurvega	Tõhustati rändemenetluste läbiviimist ja tugevdati rändekontrolli võimekust. Koostati Euroopa Liidu varjupaiga - ja rändehalduse õigustiku reformi eesti rakenduskava.
5. Sisejulgeoleku tugevdamine	Tugevdati regulatsioone Venemaa sõjapropaganda, desinformatsiooni ja vaenuliku mõjutustegevuse piiramiseks Eestis ja Euroopa Liidus laiemalt. Eestist saadeti välja mitmed välisriikide kodanikud, kes kujutasid ohtu Eesti julgeolekule. Koostöös veebiettevtjatega eemaldati ekstremistlikku veebisisu ja suurendati veebiturvalisust. Samuti kaardistati radikaliseerumise ennetuse olukord Eesti avalikus sektoris. Tugevdati julgeolekukriisidele reageerimise võimekust ning asutuste- ja rahvusvahelist koostööd.

2026-2029 prioriteetsed väljakutsed ning arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetsed väljakutsed	Arendus- ja tegevuseesmärgid
1. Piisaval arvul vajalike teadmiste ja oskustega teenistujate tagamine	Siseturvalisuse teenuste jätkusuutlik ja kvaliteetne pakkumine on üha keerulisem, sest turvalisuse tagajate arv on aastatega vähenenud, kuid ootused suurenenud. Nõuab pingutust, et tagada siseturvalisuse ja sisejulgeoleku asutustes reageerimissuutlikkuseks ning ohtude, õnnetuste ja kriisidega toimetulekuks ja nende ennetuseks piisaval arvul vajalike teadmiste ja oskustega teenistujaid. Selleks arendatakse väljaõpet, sh õppetingimusi, ning suurendatakse politseiõppe mahtu. Samuti on vaja leida võimalused konkurentsivõimelise töötasu pakkumiseks, et vähendada kvalifitseeritud tööjõu lahkumist.
2. Kriisideks valmisoleku parandamine, sh elanikkonna-kaitse tõhustamine	<p>Julgeolekukeskkonna muutuste tõttu on ootused kriisideks valmisolekule viimastel aastatel oluliselt suurenenud. Kriisideks valmisolekuks ja elanikkonnakaitseks on eraldatud küll lisaraha, aga vaja on püsirahastust ning vältida tuleb baasteenuste kärpimist. Järgmistel aastatel parandatakse kriisidega toimetulekut nii riiklikul, kohalike omavalitsuste, kogukondade kui ka üksikisikute tasandil. Igaühel on kriisis oma roll ja iga asutus peab olema valmis oma valdkonna kriise oskuslikult juhtima.</p> <p>Olukorrateadlikkuse valdkonna arendamine. Arendatakse SitRepi ja suurendatakse selle toimekindlust, et tagada selle kasutatavus igas kriisis, arvestades oluliselt suurenenud kasutajate arvu. Lisaks arendatakse analüütilist võimekust prognooside ja ühtse ohupildi koostamiseks.</p> <p>Kriitiliste teenuste toimepidevuse suurendamine. Suurendatakse Siseministeeriumi valitsemisala toimepidevust kriitiliste teenuste osutamisel kriisiolukorras.</p> <p>Vabatahtlike kaasamine kriiside lahendamisse. Tegeletakse kriisirolliga vabatahtlikega ja vabatahtlike kaasamisega elanikkonnakaitsesse.</p> <p>Elanike kriisiteadlikkuse ja iseseisva valmisoleku suurendamine. Luuakse eeldused, et iga elanik saaks kriisis paremini hakkama, teaks oma rolli ja oskaks muuta oma kodu kriisikindlamaks. Selleks tehakse teavitustegevusi, koolitusi, riskikommunikatsiooni ja õppusi ning toetatakse kodanikualgatusi ja korteriühistuid.</p> <p>Kohalike omavalitsuste kriisivalmiduse suurendamine. Selleks nõustatakse, koolitatakse, tehakse kriisiõppusi ja toetatakse kohalikke omavalitsusi. Toetusmeetme kaudu parandatakse kohalike omavalitsuste kriisivalmidust ning tagatakse kriisivalmiduse läbipaistev ja võrreldav arendamine.</p> <p>Elanikele kiire ja tervikliku ohuteavitustlahenduse väljaarendamine. Arendatakse riiklikku kiiret ohuteavitussüsteemi, mis hõlmab nii ohusireene, SMS-teavitust kui ka teisi kanaleid.</p> <p>Päästeametite teenuste toimepidevuse suurendamine. Võimaluste piires arendatakse kõiki võimeid ühel ajal, et Päästeamet oleks suuteline kriisiolukorras ellu viima pääste- ja demineerimistöid, ohuteavitust, kriisikommunikatsiooni, ulatuslikku evakuatsiooni ja varjumist ning toetama kohalikke omavalitsusi.</p>

3. Idapiiri täielikult väljaehitamine	<p>Kuigi viimastel aastatel on piiriületus kriiside tõttu vähenenud, on kaitstum piir julgeoleku tagamiseks ning ebaseadusliku rände, inimkaubanduse, piiriülese kuritegevuse ja salakaubaveo tõkestamiseks määrava tähtsusega. Idapiiri väljaehitamine on märgiline ja oluline samm Euroopa julgeoleku jaoks, sest nii on ka kogu Schengeni ala senisest veelgi turvalisem. Vabariigi Valitsuse otsuste alusel ja välisvahenditest on kavandatud idapiiri arendamiseks ning piiritaristu väljaehitamiseks ja hoolduseks kuni 2029. aastani 170,1 miljonit eurot. Lisaks maismaapiiri taristule on vaja paigaldada kogu idapiirile kaasaegsed tehnilised seiresüsteemid, sh arendada drooniseire- ja tõrjevõimekust.</p>
4. Eesti arengut toetava ja julgeoleku-ohtusid maandava rändepoliitika elluviimine	<p>Eesti ühiskonda panustajate sisserände tingimuste lihtsustamise kõrval on viimastel aastatel suurenenud välismaalaste ebaseadusliku Eestisse sisenemise oht, sh rände ärakasutamise, viisade ja elamislubade väärkasutuse ning ebaseadusliku töötamise oht. Seetõttu tõhustatakse rände väärkasutuse ennetamist ja tõkestamist ning arendatakse vajalikke infosüsteeme. Samuti on prioriteet rakendada Euroopa Liidu varjupaiga ja rändehalduse õiguslikku reformi.</p>
5. Sisejulgeoleku tugevdamine	<p>Keeruline julgeolekuolukord, sh Venemaa agressiivsed välispoliitilised ambitsioonid ning nende saavutamise mittesõjalised ja sõjalised ning avalikud ja varjatud vahendid, tingivad suuremad ootused sisejulgeoleku tugevdamisele. Selleks keskendutakse enam näiteks vaenulike eriteenistuste tegevuse ennetamisele ja tõkestamisele Eestis ning sanktsioonide järelevalvele ja nende tagamisele.</p>
6. Paremate tingimuste loomine tulemuslikuks ennetuseks	<p>Elu-, tervise- ja varakahju pole viimastel aastatel soovitud mahu vähenenud. Olukorra parandamiseks tõhustatakse ennetusnõukogu ja ennetuse teadusnõukogu tegevust ning viiakse ellu valdkonnaülese ennetuse tegevuskava. Sealhulgas jätkatakse sihistatud ennetustegevustega ning võetakse tulemuslikke ennetustegevusi laialdasemalt kasutusse. Lisaks kaasatakse senisest enam erasektorit inimeste vastutustunde suurendamiseks ja ohutussõnumite leviku laiendamisse. ■</p>

Ülevaade meetmete elluviimisest

Järgmistes peatükkides on antud ülevaade siseturvalisuse programmi meetmete elluviimisest ja eesmärkide saavutamisest. Esitatud on olulisemate tegevuste kokkuvõte, mõõdikute tasemed 2024. aastal, olukorra kirjeldus valdkondade kaupa ja teave eelarve kasutamise kohta.

MEEDE 1. Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine

Meetme eesmärk: Eesti on ohutu elukeskkonna ja turvaliste kogukondadega ühiskond, kus elanikud oskavad turvalisusriske märgata, neid vältida ja vajadusel neile adekvaatselt reageerida. Tehakse mitmekesist ennetustööd, mida iseloomustab valdkonnaülesus, kogukonnakesksus ja eri partnerite koostöö. Igaühe kaasatus ja panus iseenda ning kogukonna turvalisusesse vähendab ohtu elule, tervisele, keskkonnale ja varale.

Meetme kirjeldus: meetmega kujundatakse turvalist elukeskkonda, mõjutatakse inimeste teadmisi, oskusi, hoiakuid ja käitumist ning arendatakse teenuseid, et vähendada ohte ja ohtu sattumist ning luua eeldused turvalisuseks, sh turvatundeks. Selleks kujundatakse poolte oskusi ja hoiakuid, võimestatakse inimesi ja kogukondi, täpsustatakse asutuste, ühingute ja kogukondade rolle ning arendatakse nende koostööd.

Meede koosneb neljast programmi tegevusest:

1. Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine
2. Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine
3. Turvalise keskkonna kujundamine
4. Tegevus- ja relvalubade väljaandmine

Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest

Meetme eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht			Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	2030	
Oma elukohta turvaliseks hindavate elanike osakaal	Suurem parem	92 %	-	91 %	96 %	96 %	96 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes hindavad oma oskusi ennast ja teisi õnnetuse korral aidata piisavaks	Suurem parem	53 %	-	58 %	66 %	66 %	70 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Siseturvalisuse vabatahtlike arv - vabatahtlikud päästjad	Suurem parem	2426 in.	2628 in.	2872 in.	2900 in.	3100 in.	5000 in.	Päästeamet
Siseturvalisuse vabatahtlike arv - vabatahtlikud merepäästjad	Suurem parem	645 in.	693 in.	752 in.	600 in.	750 in.	1000 in.	Politsei- ja Piirivalveamet
Siseturvalisuse vabatahtlike arv - abipolitseinikud	Suurem parem	1109 in.	1184 in.	1235 in.	1800 in.	1800 in.	3000 in.	Politsei- ja Piirivalveamet
Siseturvalisuse vabatahtlike arv - Häirekeskuse vabatahtlikud	Suurem parem	247 in.	252 in.	156 in.	220 in.	230 in.	250 in.	Häirekeskus
Elanike osakaal, kel on valmidus hakata vabatahtlikuks - naabrivalves	Suurem parem	49 %	-	50 %	56 %	56 %	60 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kel on valmidus hakata vabatahtlikuks - abipolitseinikuna	Suurem parem	14 %	-	17 %	13 %	15 %	15 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kel on valmidus hakata vabatahtlikuks - vabatahtliku päästjana	Suurem parem	19 %	-	23 %	15 %	17 %	20 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kel on valmidus hakata vabatahtlikuks - Häirekeskuses	Suurem parem	15 %	-	15 %	15 %	15 %	15 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Siseturvalisuse vabatahtlike usaldusväarsus - naabrivalve	Suurem parem	74 %	-	72 %	78 %	78 %	80 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Siseturvalisuse vabatahtlike usaldusväarsus - abipolitsei	Suurem parem	73 %	-	77 %	78 %	80 %	83 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Siseturvalisuse vabatahtlike usaldusväarsus - vabatahtlik pääste	Suurem parem	83 %	-	86 %	87 %	90 %	90 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring

Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamise meetme oluline eesmärk on vähendada ohte elule, tervisele ja varale. Viimased uuringud on näidanud, et inimeste hoiakute poolest on eeldused kahju ärahoidmiseks suuresti olemas. 2024. aastal läbiviidud avaliku arvamuse uuringu järgi pidas 90% vastanuid oluliseks käituda ohte ennetavalt. Vähenenud on aga veendumus, et inimesed ise peaksid aktiivselt osalema omaenda ja kodukoha turvalisuse tagamisel – eelmise uuringu ajal oli tulemus 90%, nüüd 79%.⁷

Viimase nelja aasta jooksul on inimesed ka ise astunud rohkem samme turvalise elukeskkonna loomiseks. Siiski pole elu-, tervise- ja varakahju viimastel aastatel vähenenud soovitud mahu. **2024. aastal hukkus tules 34 inimest** (2023. aastal 35), kellest 22 oli joobes või joobekahtlusega ning peamine tulekahju tekkepõhjus oli suitsetamine. **Suitsuandur puudus 81% kodudest, kus tulekahjus hukkus inimene. Veeõnnetustes uppus 2024. aastal 42 inimest** (2023. aastal 38), kellest pooled uppunutest olid alkoholi- või narkojoobes.⁸ Selle muutmiseks tuleb jätkata valdkonnaülese ennetusega. Samas on poolte koostöös vaja leida senisest mõjusamad lahendused.

Vabatahtlike lisandus nii abipolitseinike, vabatahtlike päästjate kui ka vabatahtlike merepäästjate ridadesse.

Abipolitseinike arv kasvas 2023. aastaga võrreldes 4%, **2024. aasta lõpu seisuga oli abipolitseinikke 1235**. 2024. aasta abistasid abipolitseinikud Politsei- ja Piirivalveametit 135 300 tundi, mis on 30 % rohkem võrreldes 2023. aastaga. Politseitöös osalemise tunde ühe abipolitseiniku kohta oli kaheteistkümne kuuga keskmiselt 129, mis on samuti rohkem kui eelneval aastal (2023 – 103 tundi).

Vabatahtlike päästjate arv ja nende panus päästesündmuste lahendamisse on aasta-aastalt kasvanud ning nende ettevalmistus võimaldab neid kaasata üha keerukamate sündmuste lahendamisse.

Vabatahtlike merepäästjate arv kasvas võrreldes 2023. aastaga 11%, ulatudes nüüd 771-ni.⁹ 2024. aastal kaasati vabatahtlike merepäästjaid 106-le sündmusele, neist 67 korral osutati mereabi. Lisaks merepäästetööle panustavad vabatahtlikud aktiivselt ennetustöösse jagades merel vajalikke oskuseid kogukonnas ning õppeasutustes. ■

Meetme eelarve

(tuhandetes eurodes)	2024. a esialgne eelarve	2024. a lõplik eelarve	2024. a eelarve täitmine
Meetme kulud	36 550	43 564	38 463
Meetme investeeringud	3 370	3 309	592
Programmi tegevuse 1.1 „Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine“ kulud	13 692	13 923	9 423
Programmi tegevuse 1.2 „Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine“ kulud	4 275	7 485	7 559
Programmi tegevuse 1.3 „Turvalise keskkonna kujundamine“ kulud	16 297	19 549	18 890
Programmi tegevuse 1.4 „Tegevus- ja relvalubade väljaandmine“ kulud	2 286	2 607	2 592

⁷ Siseturvalisuse uuringu aruanne 2024. <https://www.siseministeerium.ee/ministeerium-ja-kontaktid/ministeerium-ja-minister/uuringud-ja-analuusid#avaliku-korra-tagami>

⁸ Päästeameti 2024 andmed [paasteameti-2024-faktileht.pdf](#)

⁹ Politsei- ja Piirivalveameti „Siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade“.

Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed

2024 prioriteetsete väljakutsete edusammud

Prioriteetsed väljakutsed	Edusammud
1. Sihistatud ennetus-tegevustega jätkamine ning tulemuslike ennetustegevuste laialdasem kasutuselevõtt, et vähendada elu-, tervise- ja varakahjusid	<ol style="list-style-type: none"> Jätkati lähisuhtevägivalla ennetamise tegevuskava 2024-2027 täitmisega. Ennetusnõukogus jätkati valdkondade ülese ennetuse tegevuskava elluviimisega, mille raames töötati välja tõenduspõhisuse hindamise süsteem. Ennetuse Teadusnõukogu on hinnanud 26 tegevust ja uued hinnatavad sekkumised on valimisel. 2023-2024 aastal toimus kokku 19 tõenduspõhise ennetuse (EUPC) täiendkoolitust. 2023. a viidi läbi uuring „Lähisuhtevägivallaga seotud teadmised ja hoiakud päästekorraldajate ja politseinike seas“. Uuringu tulemuste pinnalt täiendati 2024. a Sisekaitseakadeemias politsei ja päästekorraldajate baasõpet, loodi lähisuhtevägivalla täiendkoolitused juba tööl olevatele politseiametnikele ja päästekorraldajatele (hakkavad toimuva kindla regulaarsusega) ning kovisioonid, kus osalesid lisaks politseiametnikele ja päästekorraldajatele ka ohvriabi töötajad. Siseministeeriumi tellimusel valmis uuring: „Politseitöös kasutatavate alaealiste õigusrikkujatele suunatud mittekaristuslike sekkumiste teaduspõhisuse ja rakendamise tulemuslikkuse analüüs.“ Valmis Politsei- ja Piirivalveameti tellimusel mahukas kolmeosaline uuring: „Laste internetikasutus ning võimalused internetis toimuva laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks.“ Tegu on uuringuga, mis on osa Euroopa Liidu Sisejulgeolekufondi projektist, mille partneriks on ka Siseministeerium. Valmis Politsei- ja Piirivalveameti tellimusel ennetusprogrammi „Puhas Tulevik“ uuring, mille eesmärgiks oli analüüsida sekkumise teaduspõhisust ja senist rakendamist, sh tuginedes kohalike omavalitsuste võrdlevale kaardistusele. Sellest tulenevate ettepanekute näol on edasi mindud Ringist välja mudeli ning Puhta tuleviku liitmisega. Politsei- ja Piirivalveamet töötas välja taastava õiguse ja mittekaristuslike meetmete kursuse, mille läbisid 2024. aastal kõik piirkonnapolitseinikud. Lisaks on piirkonnavanematele läbiviidud üks praktiline koolitus, et toetada õigete meetmete rakendamist alaealiste süütegudele lahendamisel, sh mittekaristuslikud mõjutusmeetmed. Jõustus turvategevuse seadus, mis aitab parandada turvategevuse kvaliteeti ja usaldusväärsust. Valmis seaduse alusel välja antud turvategevuse eeskiri ning loodi uued turvateenistuja kutsed. 2024. aastal tellis Siseministeerium kaks uuringut: Sisekaitseakadeemia kaardistas avalike ürituste korraldamise nõuded ja parendusvõimalused, Mõttekoda Praxis analüüsis naabrivalve liikumise rolli, jätkusuutlikkust ja arengusuundi. Korrastati ja hõlbustati avalike ürituste kooskõlastamist. Jätkati sihistatud ennetustegevustega: Päästeameti kodunõustamine, tule- ja veeõnnetuste ennetamine, koolitused korteriühistutele kriisivalmiduse suurendamiseks jm. Valmisid ettepanekud talvise veeohutuse suurendamiseks, tegevustega minnakse edasi 2025. aastal. Jätkus koduohutuse tegevuskava koostamine, mis on suunatud koduste kukkumiste vähendamisele läbi varase märkamise.
2. Vabatahtliku tegevuse edendamine	<ol style="list-style-type: none"> Vabatahtlike arv on kasvutrendis. Kõige suurem juurdekasv on toimunud vabatahtlike päästjate valdkonnas, aga tõus on ka vabatahtlike merepäästjate ja abipolitseinike arvus. Abideminereerijate ja kriisirolliga abipolitseinike süsteem on juurdunud ning kasvutrendis.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Häirekeskus lõi 2024. aastal 1247 vabatahtlikele Moodle'i kursuse, pakkus töövarjutamise võimalusi ning kaasas sügisel 1247 vabatahtlikke „Lõuna Sild“ õppusele, et harjutada kriisiinfo ja juhiste jagamist realistlikes olukordades. 3. Abipolitseinike motivatsioonisüsteemi lisati 2024. aastal staažiristide väljaandmine. 4. Siseministeeriumi eestvedamisel sai alguse koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga ja Eesti Abipolitseinike Koguga uue abipolitseinike seaduse uue eelnõu koostamine. Selleks vajalik väljatöötamise kavatsus valmis 2023 aastal. 5. Päästeamet koolitas esimesed vabatahtlikud, keda kaasatakse ulatusliku evakuatsiooni korraldamisse. 6. Siseministeerium tunnustas 2024. aastal juba kolmeteistkümnendat aastat järjest siseturvalisuse vabatahtlike rühmi tunnustamisele eelnenud aastal tehtu eest ning tänas inimesi, ettevõtjaid, asutusi ja ühinguid, kes aitavad meie riigi turvalisuse suurendamisele kaasa. 7. RE ja Ühtekuuluvusfondi rahastatud projekti "Merepäästevõimekuse suurendamine" raames tarniti kaks esimest autonoomset merepäästejaama 11-st, mis anti MTÜ Mustvee Vabatahtliku Järvepääste (Mustvee sadam) ja Hanila Tuletõrje Seltsi (Virtsu sadam) kasutusse. Samuti alustati hanget vabatahtlikele merepäästjatele isikukaitsevarustuse soetamiseks. Koostöös vabatahtlike merepäästjatega muudeti kulude hüvitamise põhimõtted lihtsamaks.
3. Kohalike omavalitsuste võimekuse arendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siseministeeriumi eestvedamisel otsiti „Koduohutuse tegevuskava 2025-2028“ koostamisel võimalikke koostöökohti operatiivteenistuste ja kohalike omavalitsusüksuste vahelise andmevahetuse parandamiseks. Võimalikud tegevussuunad valmivad 2025. a kevadeks. 2. Euroopa Sotsiaalfondi+ rahastatud projekti „Ennetava ja turvalise elukeskkonna arendamine“ raames alustati Siseministeeriumi turvalisuse arenguprogrammiga kohalikele omavalitsustele (Tallinna linn, Viljandi linn, Narva linn, Kohtla-Järve linn ja Saaremaa vald, Rapla vald, Elva vald ja Saarde vald). Kaheksas omavalitsuses viidi ellu Siseministeeriumi turvalisuse arenguprogrammi tegevusi, millega toetatakse KOV-e turvalisuse valdkonna tegevuste planeerimisel, elluviimisel ja arendamisel. Projekti raames jätkati vastavalt Siseministeeriumi ja maakondlike arendusorganisatsioonide vahelistele koostöölepingutele koostööd turvalisuse suurendamiseks ning mille tulemusel viidi ellu maakonna turvalisuse nõukogude 2024. aastal tööplaanis planeeritud tegevused. Kohalike omavalitsuste, maakondlike ja üleriigilise turvalisuse võrgustiku arendamiseks ning võrgustumiseks toimus kaks üleriigilist kohtumist (30.05.2024 ja 30.-31.10.2024) maakonna arendusorganisatsioonide, maakonna turvalisuse nõukogude, turvalisuse arenguprogrammis osalevate kohalike omavalitsuste esindajatele. 3. Projekti raames pakuti turvalisuse arenguprogrammis osalevatele kohalikele omavalitsustele „Tulemusliku ennetuse „ koolitusi, võeti kasutusele spetsialistide koostöömudel „Ringist välja“ ning alustati alkoholikahjusid vähendava „Teadlikult turvalisem“-programmi katsetamist.
4. Erasektori kaasamisega inimeste vastutustunde suurendamine ja ohutussõnumite leviku laiendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Päästeametis valmis uuring erasektori pakutava tuleohutusülevaatuse teenuse plussidest ja miinustest, mille soovitude rakendamisel parendatakse järgmiste aastate jooksul protsessi. 2. Tunnustati vabatahtlike tegevust toetanud ettevõtteid, mis mh innustab levitama sõnumit siseturvalisuse tagamise olulisusest. 3. Kindlustusseltsidele on loodud võimalus ise kontrollida päästeinfosüsteemist büroo- ning tööstus- ja laohoonete tuleohutusülevaatuste tegemist. 4. Nublu suitsuanduri teenus tagab ohusignaali kiire jõudmise kokkulepitud kontaktile. 5. Päästevestide tootjad toetavad ohutussõnumitega päästevesti kandmise olulisust. 6. Nutikate andurite propageerimine, et ennetada kodus hätta sattumist. 7. Vabatahtlike päästjate kindlustuspartner Ergo väärtustab nende tegemisi luues neile sobivaid teenuseid.

2026-2029 prioriteetsed väljakutsed ning arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetsed väljakutsed	Arendus- ja tegevuseesmärgid
1. Paremate tingimuste loomine tulemuslikeks ennetustegevusteks	<ol style="list-style-type: none"> Luuakse tingimused tulemuslike ennetustegevuste planeerimiseks, elluviimiseks ja tulemuste hindamiseks. Tõhustatakse ennetusnõukogu ja ennetuse teadusnõukogu tegevusi ning rakendatakse valdkonnaülese ennetuse tegevuskava, et parandada ennetustegevuste elluviijate võimalusi väljaõppeks, suurendada riiklikku tuge sekkumiste rakendamisel ning laiendada võimalusi tegevuste tulemuslikkuse hindamiseks. Sellega suureneb võimekus toetada kogu elanikkonna, eeskätt laste ja noorte arengut, sotsiaalsete oskuste õpet, elukeskkonda, toimetulekut ning heaolu. Jätkatakse sihistatud ennetustegevustega ning tulemuslikke ennetustegevusi võetakse laialdasemalt kasutusele, et vähendada elu-, tervise- ja varakahjusid. Kaasatakse laialdasemalt erasektorit, et inimeste teadmisi, oskusi ja hoiakuid ning vastutustunnet suurendada ja ohutussõnumite levikut laiendada. Erasektori kaasaabil on kavas suurendada tuleohutute hoonete hulka, kujundada ennetussõnumeid mõjusamateks. Päästeseaduse muudatuste eelnõu esitatakse Vabariigi Valitsusele, et viia ellu pikaajalised strateegilised eesmärgid, tagamaks selged rahvusvahelisel pääste- ja demineerimistööl osalemise, sealhulgas päästealase humanitaarabi andmise alused ning riigisisese hädaabi osutamise toimepidevuse korraldus. Nende sammude kaudu kindlustatakse Eesti elanikele veelgi turvalisem ja paremini kaitstud elukeskkond.
2. Vägivalla all kannatanute parem kaitse	<ol style="list-style-type: none"> Korrakaitseseadust muudetakse viibimiskeelu rakendamise ja pikendamise jõustamiseks. Jätkatakse lähisuhtevägivalla (LSV) tegevuskava täitmisega ning alustatakse uue tegevuskava ettevalmistamisega. Otsitakse lahendusi vaikselt hädaabiteate tegemiseks, et tagada vägivalla ohvrile ohutu abi saamine
3. Vabatahtliku tegevuse jätkusuutlikkuse tagamine	<ol style="list-style-type: none"> Siseturvalisuse valdkonna vabatahtlike arvu suurendamise kõrval tegeletakse senisest enam vabatahtlikele (sh kriisirolliga) sobivate osalusvõimaluste pakkumise ja nende hoidmisega, suurendatakse nende rolli kogukondliku turvalisuse loomisel ning kriiside lahendamisel. Suurendatakse vabatahtlike kaasavate asutuste võimekust vabatahtlike kaasamiseks ja vabatahtlike tegevuse toetamiseks. Pakutakse toetavaid IT lahendusi, et lihtsustada tööprotsesse ja korraldada vabatahtlike tööd efektiivsemalt. Loomaks rohkem uusi ja paindlikumaid võimalusi abipolitseinikele politsei abistamiseks võetakse vastu uus abipolitseinike seadus Arendatud on kriisirolliga vabatahtlike ja tagatud nende valmisolek.
4. Kohalike omavalitsuste võimekuse arendamine turvalise elukeskkonna kujundamisel	<ol style="list-style-type: none"> Toetatakse ja suunatakse turvalise elukeskkonna arendamist kohalikul tasandil. Alates 2023. aastast on omavalitsustel võimalus osaleda Siseministeeriumi korraldatavas turvalisuse arenguprogrammis, mille tegevused kestavad 2027. aastani. Järgmised kaheksa kohalikku omavalitsust (KOV-i) rakendavad aastatel 2026-2027 turvalisuse tegevusmodelit. Arenguprogrammi läbiviimisega saavutatakse järgmised oodatavad tulemused: <ol style="list-style-type: none"> KOV-is on turvalisuse valdkond süsteemselt planeeritud ja toimub tegevuste seire; 2.2. turvalisuse valdkonnas, sh ennetuses, on kasutusele võetud tulemuslikud sekkumised; 2.3. KOV ametnike arusaam turvalisuse valdkonnast on paranenud ning osatakse luua seoseid teiste valdkondadega. Maakondade turvalisuse võrgustikud on elujõulised ning 2026. aasta maakonna turvalisuse nõukogu tegevuse eesmärgid, sihid ja tulemused on kokku lepitud.

<p>5. Eri valdkondadega koostöö tegemine, et tagada inimestele kõige sobivam lahendus ka nendes teemades, kus ei vastuta siseturvalisuse asutused</p>	<p>4. Toetatakse maakonna ja üleriigilise tasandi turvalisuse võrgustikke, läbi mille tõstetakse võrgustikuliikmete teadlikkust ja suurendatakse koostöövalmidust</p> <hr/> <p>1. Riigiinfo teenuse arendamise eesmärk on koondada erinevate riigisektori teenuste info vahendamine ühte 1247 teenusesse.</p> <p>2. Vähendatakse päästevõrgustikku koormavaid automaatsete tulekahju-signalisatsioonisüsteemide valeväljakutseid.</p>
---	---

Programmi tegevuste elluviimisest

Programmi tegevus 1.1. Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine¹⁰

Programmi tegevuse eesmärk:

Valdkonnaülene ennetustöö on muudetud terviklikumaks ja mõjusamaks, sh ennetustegevused on muutunud kättesaadavaks, kvaliteetsemaks, läbiviijate oskused tegevuste planeerimiseks ning elluviimiseks on paranenud. Riigiasutuste, KOVide, vabariiklaste ja erasektori koostöös on vähenenud raske tervisekahjustuse või surmaga lõppenud õnnetuste arv, vaimne ja füüsiline vägivald ning vara- ja keskkonnakahjud. Tõhusa teavitus- ja ennetustöö tulemusel on paranenud inimeste oskused ohte ennetada ja neile reageerida.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Perevägivalda tõttu hukkunute arv	Väiksem parem	7 in.	6 in.	-	10 in.	5 in.	Justiits- ja Digiministeerium, kuritegevuse aastaraamat
Registreeritud varavastaste kuritegude arv	Väiksem parem	11846 tk.	13932 tk.	14841 tk.	10000 tk.	10000 tk.	Justiits- ja Digiministeerium, kuritegevuse aastaraamat
Registreeritud varguste arv	Väiksem parem	8027 tk.	9699 tk.	10049 tk.	7000 tk.	7000 tk.	Justiits- ja Digiministeerium, kuritegevuse aastaraamat
Naabrivalvega liitunud piirkondade arv	Suurem parem	580 tk.	580 tk.	576 tk.	700 tk.	700 tk.	MTÜ Eesti Naabrivalve
Tulekahjude varakahju	Väiksem parem	12 514 733,00 €	17 500 000,00 €	13 700 000,00 €	11 000 000,00 €	11 000 000,00 €	Päästeamet
Elanike osakaal, kes nõustuvad, et inimesed peaksid ise aktiivselt osalema omaenda ja kodukoha turvalisuse tagamisel	Suurem parem	90 %	-	79 %	93 %	93 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Kohalike omavalitsuste osakaal, kelle arengukavas on turvalisus eesmärgistatud	Suurem parem	58 %	67 %	- ¹¹	70 %	76 %	Siseministeerium, Rahandusministeerium, https://minuoma.valitsus.ee/
Eluhoonete tulekahjude arv	Väiksem parem	549 tk.	498 tk.	473 tk.	700 tk.	700 tk.	Päästeameti aasta ülevaade
Siseveekogudel toimunud õnnetuste arv	Väiksem parem	70 tk.	63 tk.	82 tk.	100 tk.	100 tk.	Päästeamet aasta ülevaade, Politsei- ja Piirivalveameti andmed
Eesti päästepiirkonnas registreeritud ohuolukordade arv	Väiksem parem	191 tk.	194 tk.	222 tk.	180 tk.	180 tk.	Politsei- ja Piirivalveamet
Eesti päästepiirkonnas registreeritud mereabi juhtumite arv	Väiksem parem	81 tk.	108 tk.	145 tk.	70 tk.	70 tk.	Politsei- ja Piirivalveamet

¹⁰ Seotud eelkõige „Eesti 2035“ sihi „Rahva kestlikkus, tervis ja sotsiaalkaitse“ muutustega B „Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakuid ja käitumist tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist“ ja C „Toetame vaimset tervist ning vähendame vaimset ja füüsilist vägivalda“.

¹¹ 2024. aasta andmed selguvad 2025. aasta jooksul.

Eesti merealal hukkunud inimeste arv	Väiksem parem	5 in.	5 in.	7 in.	4 in.	4 in.	Politsei- ja Piirivalveamet
Eesti merealal teadmata kadunud inimeste arv	Väiksem parem	3 in.	-	-	4 in.	4 in.	Politsei- ja Piirivalveamet
Tuleohutusalase teadlikkuse indeks	Suurem parem	60	-	-	-	71	Päästeamet, https://www.rescue.ee/et/uuringud
Veeohutuse alase teadlikkuse indeks	Suurem parem	-	-	57,6	-	80	Päästeamet, https://www.rescue.ee/et/uuringud
Tules hukkunute arv ¹²	Väiksem parem	48 in.	35 in.	34 in.	16 in.	12 in.	Päästeamet, vastava aasta „Strateegiliste näitajate kokkuvõte“
Veeõnnetustes hukkunute arv ¹³	Väiksem parem	30 in.	38 in.	42 in.	24 in.	20 in.	Päästeamet, vastava aasta „Strateegiliste näitajate kokkuvõte“
Lapskannatanutega registreeritud seksuaalkuriteod (avastamine)	Suurem parem	530 tk.	637 tk.	647 tk.	505 tk.	705 tk.	Justiits- ja Digiministeerium, kuritegevuse aastaraamat
Korduva lähisuhtevägivalla ohvrite osakaal registreeritud lähisuhtevägivalla kuritegudes	Väiksem parem	19 %	19 %	19 %	16 %	14 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Heas tuleohutusalases seisukorras olevate ehitiste osakaal kontrollitud ehitistest	Suurem parem	28 %	35 %	47 %	51 %	56 %	Päästeamet
Tuleohutusalaselt kontrollitud ehitiste arv	Suurem parem	7768 tk.	8582 tk.	11771 tk.	8000 tk.	8000 tk.	Päästeamet
Inimeste osakaal, kes on viimase aasta jooksul kasutanud ennetusabinõusid oma vara kaitsmiseks varguse, lõhkumise ja õnnetuste eest	Suurem parem	78 %	-	76 %	75 %	75 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring

¹² Statistikaamet avaldab tulesurmade all juhtumeid RHK-10 koodidega X00-X09 (suutsu, tule ja leekide toime). Valdav osa nendest juhtumitest on ka Päästeameti tules hukkunute arvestuses, kuid Päästeameti statistikasse ei lähe kontrollitud tule toime tõttu hukkunud (X02) ehk vingugaasimürgistused, mis on seotud kontrollitud põlemisega. Tulekahjus hukkunuks Päästeameti metoodika järgi loetakse ka inimene, kelle surma on põhjustanud: 1) mehaanilised vigastused, mis on saanud sündmuskohal viibimise tõttu (RHK-10 süsteemis võivad olla mehaanilistest vigastustest tingitud või näiteks kukkumissurm), 2) tulekahjus tulekahju tõttu tekkinud või vallandunud terviserike (riiklikus statistikas võib olla kodeeritud südame-veresoonkonnahaiguseks). Päästeameti tulekahjudes hukkunute statistikasse ei arvata inimest, kes suri liiklusõnnetuse, lõhkematerjali plahvatuse või ootamatu terviserikke tõttu alguse saanud tulekahjus.

¹³ Päästeamet peab arvestust veeõnnetustes hukkunute mitte ainult RHK-10 süsteemi (<https://rhk.sm.ee/>) järgi uppunute (juhuslikud uppumised, W65-W74) üle. Päästeameti veeõnnetustes hukkunute statistikasse arvatakse lisaks W65-W74 juhtumitele ka veesõidukiõnnetuses (V90-V92, liiklusõnnetused), sukeldumise või vettehüppe põhjustatud, kuid uppumisest või vee alla vajumisest erineva vigastuse (W16, kukkumissurm) tõttu või loodusjõudude toime (X36-X39) hukkunud. Samuti loetakse veeõnnetuses hukkunuks inimene, kes suri veekeskonnas terviserikke tagajärjel. Päästeamet ei loe veeõnnetuses hukkunuks inimest, kes transpordivahendi (v.a. ujuvvahendid) kasutamisega seotud õnnetuse tagajärjel upub (välja jäävad nii liiklusõnnetuse tagajärjel uppunud kui ka inimesed, kes on vette sattunud väljaspool liiklust sõidukiga vette sattudes).

Turvalise elukeskkonna kujundamisel ja arendamisel on oluline roll kohalikel omavalitsustel

Turvalise elukeskkonna kujundamisel ja arendamisel on muutunud kohalike omavalitsuste roll veelgi olulisemaks. 2023. aasta lõpus ja 2024. aasta alguses alustasid **esimesed kaheksa omavalitsust tegevustega Siseministeeriumi turvalisuse arenguprogrammis** (Saaremaa vald, Saarde vald, Viljandi linn, Elva vald, Rapla vald, Tallinna linn, Kohtla-Järve linn ja Narva linn). Programmi eesmärk on edendada kohalikes omavalitsustes turvalisuse kavandamist. Programmi tulemusel võtab KOV teadlikult rolli turvalise elukeskkonna loojana. KOV-e aidatakse turvalisuse kitsaskohtade ja väljakutsete lahendamisel nii ekspertide ja rahalise toetuse kui ka teiste tööriistadega. Lisaks tagab Siseministeerium juhendaja või mentori, kes toetab, juhendab ja nõustab omavalitsust programmi tegevuste elluviimisel. 2024. aastal arenguprogrammis alustanud KOV-id kaardistasid turvalisusega tegelevad võrgustikud, moodustasid nendest tööühmad, kaardistasid KOV-i turvalisuse valdkonna ja selle olulisemad probleemid ja juurpõhjused ning iga KOV viis läbi turvalisuse valdkonna hetkeolukorra analüüsi. Kõikides programmiga alustanud KOV-ides on läbi viidud spetsialistide koostöömudeli baaskoolitused ja seitsmes KOV-is (va Tallinn) on seda asutud rakendama, seitsmes KOV-is (va Rapla vald) on toimunud tulemusliku ennetuse koolitused. „Teadlikult turvalisem“-programmi piloteerimisega alustasid Saaremaa vald ja Tallinna linn ning 2025. aastal lisanduvad neile veel Viljandi ja Narva linn. 2025. aastal jätkuvad KOV-ides tegevused, sh turvalisuse arenguprogrammi tegevuste integreerimisel KOV-i igapäevastesse tööprotsessidesse. Turvalisuse arenguprogrammis osalevad KOV-id tutvustavad maakonna teistele KOV-idele turvalisuse valdkonna häid praktikaid.

Siseministeerium **jätkas koostööd maakondlike arendusorganisatsioonidega**, et tugevdada turvalisusvõrgustikke ja suurendada kohalike kogukondade turvalisust. 2024. aastal korraldati turvalisuse nõukogude tööplaanide alusel maakondades õppusi, seminare, koolitusi, teavituskampaaniaid ja infopäevi. 2025. aastal jätkuvad maakondlike turvalisusvõrgustike tegevused sama eesmärgiga.

2024. aastal jätkas Siseministeerium üle-eestiliste seminaride korraldamist, et toetada turvalisusvõrgustikke, turvalisuse kavandamist ja kohalike omavalitsuste osalemist turvalisuse arenguprogrammis. Seminarid olid suunatud maakondlike arendusorganisatsioonide, turvalisuse nõukogude ja kohalike omavalitsuste esindajatele.

Päästeameti ja kohalike omavalitsuste koostöös jätkati projektiga „**Kodud tuleohutuks**“. 2024. aastal sai ohutumaks üle Eesti 302 kodu: riik suunas projekti miljoni ja kohalikud omavalitsused üle 350 000 euro¹⁴.

„**Koduohutuse tegevuskava 2025-2028**“ koostamise käigus tutvustati osapooltele kodukeskkonna vigastusriskide projekti¹⁵, et kohaliku omavalitsuse ja teiste asutuste teenistujatel, kes teevad kodukülastusi, oleks ühine arusaam kodustest ohtudest ning nad saaksid nende märkamisega aidata kaasa kodukeskkonna vigastusriskide, eriti just kukkumiste, ennetusele.

Valdkonnaülene ennetus

Valdkondade ülese ennetuse tegevuskava seire 2022-2024 tegevuste elluviimise üle toimub regulaarselt. Tegevuskavasse on lisandunud vanemluse, laste vaimse tervise ja radikaliseerumise teemad. Toetust on saanud Riigikantselei koosloomekiirendist huvikaitseliste ja kommunikatsioonitegevuste elluviimiseks.

Välja on töötatud tõenduspõhisuse hindamise süsteem, Ennetuse Teadusnõukogu on hinnanud 26 tegevust ja uued hinnatavad sekkumised on valimisel. Lisaks on taotletud Norra finantsmehhanismist vahendeid süsteemi arendamiseks. Töös on ühtsete ennetuse tulemuslikkuse toetamise rahastuspõhimõtte koostamine, esimesed arutelud on kavandatud märtsi 2025.

Läbi viiakse tõenduspõhise ennetuse (EUPC) täiendkoolitusi. Aastatel 2023-2024 toimusid koolitused 19-l korral ning 2025. aastal koolitamisega jätkatakse.

---

¹⁴ <https://www.rescue.ee/et/uudised/eesti-kodud-saavad-miljoni-euro-eest-tuleohutumaks-2712>

¹⁵ Projekti info: <https://www.rescue.ee/et/kodukeskkonna-vigastusriskide-projekt>

Õppekavade arendamisel on Tallinna Ülikoolis ennetuse teemaline õppeaine sotsiaal-pedagoogidele ja noorsootöötajatele muutunud vabatahtlikust kohustuslikuks ning Tallinna Tervishoiukõrgkooli õppekava uuendamisel on planeeritud tuua ennetust süsteemsemalt sisse. 2023/2024 aastal uuendati Tartu Ülikooli õppekava „Infoühiskond ja sotsiaalne heaolu“, mis avati 2024. aastal. Lisandus õppeaine „Teaduspõhine ennetus“ (6 EAP), mida esimest korda loetakse kevadel 2026/2027. Lisaks on uuendamisel Sisekaitseakadeemia õppekavad, kus ennetus saab suurema kaalu.

Oluline ennetustöö sihtrühm on noored

Loodud on 7-9. klassidele valikaine **KEAT (Kaitse end ja aita teist) programm**, kuhu andis oma panuse ka Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, Transpordiamet, energiaettevõtted, erinevad aineõpetajate liidud ja MTÜ Peaasi ministereeriumide kõrval. Valikaine toetab põhikooli riikliku õppekava läbiva teema „Tervis ja ohutus“ eesmärkide saavutamist. 2024. aastal toimusid regulaarsed juhtrühma kohtumised, kus uuendati KEAT Moodle valikaine sisutunde ning otsustati kommunikatsiooni plaan. 2025. aastal on plaanis teha teavitustegevusi koolidele ja koolijuhtidele, vajadusel täpsustada ainekava ning koolitada õpetajaid.

Päästeameti eestvedamisel loodi koostöös Siseministreeiumi, Haridus- ja Teadusministreeiumi ning Politsei- ja Piirivalveameti, Kaitseressursside Ameti, Sotsiaalkindlustusameti ning aineõpetajate liitudega õpetajatele eakohaste elanikkonnakaitse alaste teadmiste-oskuste pädevusmudel, mis saab tulevikus olema sisendiks teema käsitlemisel riiklikes õppekavades. Selle põhjal saab 1.-9. klassini (aga ka gümnaasiumiosas) elanikkonnakaitse teemasid käsitleda erinevates ainetundides. Pädevusmudel valmib lõplikult märtsiks 2025 ning tehakse ka koolidele kättesaadavaks. Lisaks on kavas korraldada 2025. aasta suve lõpus teemakohane veebikonverents, kuhu on eriti oodatud õpetajad, koolijuhid ja kirjastuste esindajad.

Teaduspõhine lähenemine vägivalla ennetusele

Vägivald on raske inimõiguste rikkumine. Tegemist on tahtlikku füüsilise jõu või mõjuvõimu kasutamisega teise isiku, inimirühma või kogukonna vastu või sellega ähvardamist, mis võib (suure tõenäosusega) põhjustada vigastusi, surma, psühholoogilist kahju, hooletusse jätmist, arengu häirumist või õigustest ilmajätmist¹⁶.

Registreeritud perevägivallakuritegude arv on languse trendis, kuid tegemist on Eesti riigi ja inimeste jaoks jätkuvalt väga murettekitava teemaga. 2023. aastal registreeriti 3186 perevägivallakuritegu, võrreldes 2022. aastaga 2% vähem. Perevägivallakuritegudest moodustas suurima osa (66%) paarisuhtevägivald. Tüüpiline perevägivalla toimepanija oli meessoost. Noorim perevägivalla toimepanija oli 13-aastane poiss ja vanim 91-aastane mees. Valdav osa perevägivallajuhtumitest pandi toime naiste ja tüdrukute vastu. Alaealistega seotud perevägivallajuhtumites olid ohvriteks 59% tüdrukud ja 41% poisid¹⁷.

Vägivalla juhtumite lahendamiseks ning osapoolte aitamiseks, on oluline et spetsialistid omaksid vastavaid teadmisi ja oskusi. Siseministreeium peab oluliseks oma töös lähtuda teaduspõhisest lähenemisest. 2023. aastal viisime läbi uuringu nimega „Lähisuhtevägivallaga seotud teadmised ja hoiakud päästekorraldajate ja politseinike seas“. Uuringu tulemuste pinnalt täiendati 2024 aastal Sisekaitseakadeemias politsei ja päästekorraldajate baasõpet, loodi **lähisuhtevägivalla täiendkoolitused juba tööl olevatele politseiametnikele ja päästekorraldajatele (hakkavad toimuva kinda regulaarsusega) ning kovisioonid, kus osalesid lisaks politseile ja päästekorraldajatele ka ohvriabi töötajad.**

Eraldi fookuse all olid 2024. aastal ka alaealised. Alaealiste toime pandud süütegude arv langes 2023. aastal alla 4000 piiri. Võrreldes 2022. aastaga kasvas alaealiste kuritegude arv 4%, püsis neljandat aastat alla 1000 piiri¹⁸. Vaatamata sellele, et reformi üheks mõjuks on olnud alaealiste süütegude arvu pidev vähenemine, on alaealiste õigusrikkumised endiselt probleem. Peamised rikkumised on seotud alkoholi tarbimise, pisivarguste ja vara kahjustamisega, kuid viimaste aastate järsku kasvu näitavad nii kergliiklejate liiklusnõuete

---

¹⁶ World report on violence and health (2002). <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>, kasutatud 06.02.2025.

¹⁷ Kuritegevus Eestis 2023, <https://www.justdigi.ee/kuritegevus2023/perevagivald-ja-ahistamine/>, kasutatud 06.02.2025

¹⁸ Kuritegevus Eestis 2023, <https://www.justdigi.ee/kuritegevus2023/alaealiste-oigusrikkumised/>, kasutatud 06.02.2025

rikkumised,¹⁹ aga ka uimastite tarbimine ja omamine.²⁰ Viimase viie aasta politsei statistika näitab, et alaealistele õigusrikkujatele on järjest rohkem kohaldatud mittekariistuslikke mõjutamise vahendeid.

Siseministeeriumi tellimusel viidi läbi **uuring: „Politseitoos kasutatavate alaealistele õigusrikkujatele suunatud mittekariustuslike sekkumiste teaduspõhisuse ja rakendamise tulemuslikkuse analüüs.“** Töö eesmärk põhjalikult analüüsida politseitoos kasutatavaid mittekariustuslikke sekkumisi, hinnates nende teadus- ja tõenduspõhisust ning rakendamise tulemuslikkust. Lisaks keskendus töö politsei rollile ja tegevustele alaealiste õigusrikkujatega tegelemisel, et leida tõhusamaid lahendusi noorte käitumise muutmiseks ja õigusrikkumiste ennetamiseks.

Analüüsis käsitleti alaealistele õigusrikkujatele suunatud sekkumiste tulemuslikkuse hindamist, võttes arvesse nende sisu, sihtrühmi ja rakendamisprotsessi. Samuti uuriti sekkumiste rakendamisel maakondlikke erinevusi ja andmebaaside kvaliteeti, et hinnata sekkumiste efektiivsust ja nende hindamise tõhusust ning tuvastada kitsaskohad andmete kogumises ja analüüsis. Lisaks vaadeldi sekkumiste tulemuslikkust mõjutavaid tegureid, keskendudes töökorraldusele ja koolitusvajadustele. Tulemuste põhjal töötati välja soovitusel sekkumiste tulemuslikkuse parandamiseks.

2024. aastal valmis Politsei- ja Piirivalveameti tellimusel mahukas kolmeosaline **uuring: „Laste internetikasutus ning võimalused internetis toimuva laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks.“** Eesmärk oli paremini mõista, mis on laste internetikasutuses sellist, mis võib neid internetis seada seksuaalse väärkohtlemise ohtu. Lisaks soovisime välja selgitada, kes ja mida saab ära teha selleks, et lapsed oskaksid seksuaalse väärkohtlemise ohtu ära tunda ja sellele asjakohaselt reageerida. Politsei- ja Piirivalveamet viib aastatel 2023-2027 läbi Euroopa Liidu sisejulgeolekufondi projekti „Laste seksuaalse väärkohtlemise ohvriks langemise ennetamine veebis“, kus kaasvastutajaks on Siseministeerium.

Lisaks valmis 2024. aastal Politsei- ja Piirivalveameti tellimusel **ennetusprogrammi „Puhas Tulevik“ uuring**, mille eesmärgiks oli analüüsida selle programmi teaduspõhisust ja senist rakendamist, sh tuginedes kohalike omavalitsuste võrdlevale kaardistusele. Puhta tuleviku näol on tegemist sekkumisega, mille eesmärk on vähendada narkootikumide tarvitamist ja edendada noorte sotsiaalset ja psühholoogilist toimetulekut. Uuringu tulemuste ja ettepanekute pinnalt on edasi mindud „Ringist välja“ mudeli ning ennetusprogrammi „Puhas tulevik“ liitmisega. ■

Programmi tegevus 1.2. Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine²¹

Programmi tegevuse eesmärk:

Vabatahtlikel on oluline roll siseturvalisuse tagamisel ja eeskätt ennetustöös. Võimalused osaleda vabatahtlikus tegevuses on mitmekesised, kaasajad on professionaalsed ning olemas on sobiv vabatahtlike koolitamis- ja tunnustamissüsteem

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Siseturvalisuse vabatahtlike arv - vabatahtlikud päästjad	Suurem parem	2426 in.	2628 in.	2872 in.	2900 in.	3100 in.	Päästeamet

¹⁹ Vt lähemalt Alaealiste õigusrikkumised: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2022/alaealiste-ogusrikkumised/>

²⁰ Mägi, M; Tubelt, E; Bachmann, J. (2024). Politseitoos kasutatavate alaealistele õigusrikkujatele suunatud mittekariustuslike sekkumiste teaduspõhisuse ja rakendamise tulemuslikkuse analüüs. Kasutatud 06.02.2025, https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/documents/2025-01/Alaealistele%20C3%B5igusrikkujatele%20suunatud%20mittekariustuslikud%20sekkumised_0.pdf

²¹ Seotud eelkõige „Eesti 2035“ sihi „Ruum ja liikuvus“ muutusega B „Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt“.

Siseturvalisuse vabatahtlike arv - vabatahtlikud merepäästjad	Suurem parem	645 in.	693 in.	752 in.	600 in.	750 in.	Politsei- ja Piirivalveamet
Siseturvalisuse vabatahtlike arv - abipolitseinikud	Suurem parem	1109 in.	1184 in.	1235 in.	1800 in.	1800 in.	Politsei- ja Piirivalveamet
Siseturvalisuse vabatahtlike arv - Häirekeskuse vabatahtlikud	Suurem parem	247 in.	252 in.	156 in.	220 in.	230 in.	Häirekeskus
Aktiivsete abipolitseinike osakaal	Suurem parem	45 %	43 %	56 %	45 %	45 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Aktiivsete Häirekeskuse vabatahtlike osakaal	Suurem parem	36 %	42 %	66 %	44 %	46 %	Häirekeskus
Elanike osakaal, kes peavad informeeritust siseturvalisuse vabatahtlike tegevustest heaks	Suurem parem	35 %	-	-	50 %	50 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring

Häirekeskuse 1247 vabatahtlikud

2024. aastal korrastas Häirekeskus 1247 vabatahtlike andmestikku ning eemaldas passiivsed kontaktid. Tulemusena vähenes kogu vabatahtlike arv 150-le.

Lisaks lõi Häirekeskus 2024. aastal 1247 vabatahtlikele Moodle'i kursuse ning pakkus töövarjutamise võimalusi. Täiendavalt kaasas Häirekeskus sügisel 1247 vabatahtlikku „Lõuna Sild“ õppusele, et harjutada kriisiinfo ja juhiste jagamist realistlikes olukordades.

Viidi ellu erinevaid tegevusi, et edendada siseturvalisuse vabatahtlikuna tegutsemist

Abipolitseinike arv kasvas 2023. aastaga võrreldes 4% ja aasta lõpu seisuga oli **abipolitseinikke 1235**. 2024. aasta kaheteistkümneme kuu abipolitseinike töötundide arv kasvas 2023. aastaga võrreldes 30%. Abipolitseinikke kaasati võrreldes 2023. aastaga rohkem kõikides tegevusvaldkondades: patrullitegevuses, piirivalve tegevuses, piirkondlikus politseitöös ja muus tegevuses. Politseitöös osalemise tunde ühe abipolitseiniku kohta oli 2024. aasta kaheteistkümneme kuuga keskmiselt 135, mis on rohkem kui eelneval aastal (2023 – 103 tundi).²²

Aktiivsete abipolitseinike osakaal 2024. aasta lõpu seisuga oli 56%, mis on suurem kui eelneval aastal (2023 – 44%). Aktiivne abipolitseinik on abipolitseinik, kes osaleb kalendriaasta jooksul politseitegevuses vähemalt 60 tundi. Kriisirolliga abipolitseinikke oli 2024. aasta lõpuks 156 ehk 13% kõigist abipolitseinikest (2023 – 7%). Politseiametnikuks saamise eesmärgil lahkus 2024. aastal 24% kõigist lahkunud abipolitseinikest.

Üks olulisemaid arendusi oli 2024. aastal motivatsioonisüsteemi lisatud staažiristi väljaandmise jõustumine. See demonstreerib staažikatele abipolitseinikele, et Politsei- ja Piirivalveamet väärtustab pikaajalist panustamist ning loob karjäärimudeli puudumisel võimaluse tunda uhkust oma abipolitseiniku karjääri üle.

Siseministeeriumi eestvedamisel sai alguse koostöös Politsei- ja Piirivalveameti ja Eesti Abipolitseinike Koguga **uue abipolitseinike seaduse eelnõu koostamine**. Selleks vajalik väljatöötamise kavatsus valmis 2023. aastal. 2025. aastal on plaan eelnõu saata kooskõlastamisele.

Koostöös Sisekaitseakadeemia, Politsei- ja Piirivalveameti ja Siseministeeriumiga koostati 2024. aasta lõpus uue abipolitseiniku väljaõpe visioon, mis on vajalik abipolitseiniku väljaõppe sisukamaks muutmisel seoses töös oleva abipolitseiniku seaduse eelnõuga.

MTÜ Eesti Abipolitseinike Kogu (edaspidi EAPK) ühendab abipolitseinikud ühise organisatsiooni alla ning tagab seeläbi abipolitseinike omavahelise kogemuste jagamise ja infovahetuse. EAPK aitas 2024. aastal ette

²² Politsei- ja Piirivalveameti „Siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade“.

valmistada uue abipolitseiniku seaduse eelnõud, koondades selleks sisendit abipolitseinikelt. Juba traditsiooniks saanult korraldas EAPK abipolitseinike suvepäevad, mille eesmärgiks oli täiendada abipolitseinike oskusi ja tugevdada koostööd. Lisaks on EAPK oluliselt panustanud abipolitseinike mainekujundusse ja suurendanud nende nähtavust peavoolu- ja sotsiaalmeedias.

Vabatahtlike päästjate arv ja nende panus päästesündmuste lahendamisse on aasta-aastalt kasvanud ning nende ettevalmistus võimaldab neid kaasata üha keerukamate sündmuste lahendamisse. 2024. aastal koolitati esimesed elanikkonnakaitse vabatahtlikud, keda on plaanis kaasat kriisides ulatusliku evakuatsiooni korral.

Päästeameti toetusel **valmisid uued komandohooned ka Kostivere, Luhamaa, Luutsniku ja Rõuge vabatahtlikele päästjatele.**

2024. aastal alustas Tallinnas tegevust **Kopli vabatahtlik päästekomando**, mis pakub Põhja-Tallinnas kutselise päästekomandoga samaväärset päästeteenust.

Vabatahtlikud päästjad reageerisid sündmustele vähem, sest päästesündmuseid oligi 2024. aastal vähem. Nad panustasid kutseliste päästjatega ühises vahetuses 1714 korral, mis tegi kokku 37 000 töötundi.

Samuti tunnustas Siseministeerium juba kolmeteistkümnendat aastat järjest siseturvalisuse vabatahtlike rühmi tehtu eest ning tänas inimesi, ettevõtjaid, asutusi ja ühinguid, kes aitavad meie riigi turvalisuse suurendamisele kaasa. Kandidaate said tunnustamiseks esitada kõik Eesti inimesed ja organisatsioonid seitsmes kategoorias.

2024. aastal tunnustatud vabatahtlikud nende toetajad:²³

1. Aasta vabatahtlik päästekomando - Saue Vabatahtlik Tuletõrjeühing MTÜ.
2. Aasta abipolitseinike rühm – Jõhvi politseijaoskonna abipolitseinike rühm.
3. Aasta parim naabrivalve piirkond - Obinitsa Naabrivalve sektor.
4. Aasta parim vabatahtlik merepäästeühing - Hiiumaa Vabatahtlik Merepääste Selts.
5. Vabatahtlike päästjate toetaja aunimetuse said: Jõelähtme vald, Elva vald, Andres Puusepp, Jaan Manitskiv.
6. Vabatahtlike päästjate ja merepäästjate toetaja aunimetuse said: ERGO Insurance SE ja Kuku Raadio „Kuku päraastlõuna“.
7. Aasta uuendaja aunimetuse sai Hendrik Veenpere Päästeametist.
8. Aasta vabatahtlike tugisamba aunimetuse sai Gert Teder.

Vabatahtlikud merepäästjad

Vabatahtlike merepäästjate arv kasvas 2024. aastal võrreldes eelneva aastaga 8%, ulatudes nüüd 752-ni. Politsei- ja Piirivalveamet on sõlminud merepäästetöö lepingu 33 MTÜ-ga²⁴, lisaks on 7 ühingu sõlmitud leping ennetustöö tegemiseks. Vabatahtlike merepäästjate tööaja maht kasvab aasta-aastalt, seda mõjutab väikelaevadele mereabiteenuse sagedasem osutamine. Vabatahtlike merepäästjate tegevusele kaasa aitamiseks muudeti vabatahtlike merepäästjate rahastamise mudelit, et teha see pooltele lihtsamaks. Riigieelarve ja Ühtekuuluvusfondi rahastatud projekti "Merepäästevõimekuse suurendamine" raames jätkus autonoomsete merepäästejaamade ja merepäästetöödeks vajaliku isikuvarustuse hankimine. 2024. aastal paigaldati kaks merepäästejaama – Mustveesse ja Virtsu. Merepääste katusorganisatsioonidega tehakse tihedat koostööd, kaks korda aastas toimuvad tippjuhtide tasemel koostöökohtumised. Viiakse läbi harjutusi ja õppuseid et kinnistada koolitustel omandatud ja tagada valmisolek merepäästetöödeks. Sama eesmärgi kannab ka iga-aastane merepääste võistlus.

---

²³ <https://www.siseministeerium.ee/siseturvalisuse-vabatahtlike-ja-nende-toetajate-tunnustamine#2024-aastal-tunnust>

²⁴ Politsei- ja Piirivalveameti „Siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade“.

Kokkuvõttes aitavad vabatahtlikud kaasa nii ennetusele kui ka reageerimisele ja nende abiga on võimalik toime tulla olukordades, kus on vaja kiiresti kaasata tavapärasest rohkem inimesi. Teisalt on vabatahtlikel asendamatu roll turvalisuse sõnumi kandjatena oma kogukonnas ja lähiringis.

Programmi tegevus 1.3. Turvalise keskkonna kujundamine²⁵

Programmi tegevuse eesmärk:

Avalik ruum ja elukeskkond on kujundatud turvalisust soodustavaks. Inimesed tunnevad end avalikus kohas turvaliselt, oskavad avalikus kohas ohte ennetada ja märgata ning teavad, kuidas nende ilmnemise korral käituda. Erasektori pakutavad teenused aitavad kaasa, et varakahju tekitanud varguseid, vara lõhkumist ning vee-, tule-, elektri- või gaasiõnnetusi on vähem.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Elanike osakaal, kes peavad turvaliseks avalikel üritustel osalemist	Suurem parem	83 %	-	85 %	90 %	90 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peab turvaliseks öösel oma ümbruskonnas liikumist	Suurem parem	82 %	-	83 %	82 %	82 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peab kodukohas suureks probleemiks avalikus kohas alkoholi ja narkootikumide tarbimist	Väiksem parem	7 %	-	10 %	15 %	15 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peab kodukohas kodu ümbruses suureks probleemiks heakorrastamata avalikku ruumi	Väiksem parem	6 %	-	5 %	10 %	10 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Valdkondlike kutsetunnistuste arv: tuleohutuseksperit ja -spetsialist	Suurem parem	161 in.	-	-	81 in.	81 in.	Kutsekoda, Sisekaitseakadeemia
Valdkondlike kutsetunnistuste arv: korstnapühkija, pottsepp	Suurem parem	855 in.	-	-	806 in.	806 in.	Kutsekoda, Sisekaitseakadeemia
Valdkondlike kutsetunnistuste arv: turvasüsteemide projekteerija ja tehnik	Suurem parem	572 in.	-	-	732 in.	732 in.	Kutsekoda, Sisekaitseakadeemia
Valdkondlike kutsetunnistuste arv: vetelpäästja	Suurem parem	114 in.	-	-	92 in.	92 in.	Kutsekoda, Sisekaitseakadeemia
Omaniku või valdaja rahulolu (ohutus)teenuse pakkujaga	Suurem parem	-	-	94 %	-	-	Päästeamet

Turvalise elukeskkonna kujundamiseks edendati inimeste oskusi avalikus kohas ohtude ennetamiseks ja käituse kujundamiseks nende ilmnemisel. Jätkati avaliku ruumi ohutut ja turvalist käitumist soodustavaks kujundamist.

Uue turvategevuse regulatsiooni ettevalmistuseks on tehtud eeltööd aastaid. 2023. aasta alguses võeti vastu turvategevuse seadus, mis jõustus 2024. aasta suvel. Seaduse eesmärk on tagada senisest paremini turvategevuse kvaliteet ja usaldusvärsus ning turvategevusega kokkupuutuvate isikute põhiõiguste kaitse. Mis muutus: seati turvaettevõtetele selgemad nõuded ja ühtlustati neile kehtivaid reegleid, täpsustati turvateenistujate õigusi ja kohustusi, loodi konkreetsed nõuded siseturvamisele. Hinnanguliselt on Eesti turvaturul kokku hõivatud ca 4400 turvateenistuja ametikohta, seda on pea sama palju kui töötjaid Politsei- ja Piirivalvemetis. Turvaettevõtetal on tulevikus veelgi olulisem roll turvalisuse loomisel. 2024. aastal valmis

²⁵ Seotud eelkõige „Eesti 2035“ muutusega B „Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakuid ja käitumist tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist“.

Siseministeeriumi eestvedamisel turvategevuse seaduse alusel antud turvategevuse eeskiri, loodi uued turvateenistuja kutsed ning viidi läbi seminarid nii politseiametnikele kui turvaettevõtjatele. Tegevusi viisid ühiselt ellu Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet ning Eesti Turvaettevõtete Liit.

Sisekaitseakadeemia tegi Siseministeeriumi tellimusel 2024. aastal uuringu, mille eesmärk oli välja selgitada, millised nõuded on esitatud kohalikes omavalitsustes avalike ürituste korraldamisele ning teha ettepanekuid avalike ürituste lubade taotlemise ja kooskõlastamise protsesside parendamiseks. Uuringust selgus, et kohalikes omavalitsustes on kehtestatud väga erinevad reeglid, kuidas avalikke üritusi kooskõlastada tuleb. Nimelt ei ole selgelt ette nähtud seda, millal võib ja millal peab kohalik omavalitsus keelduma avaliku ürituse lubamisest või kellega ja mis juhul peab avaliku ürituse lubamise enne selle aset leidmist kooskõlastada. Kuivõrd valdkonna reguleerimine on niivõrd suures ulatuses jäetud kohalike omavalitsuste pädevusse, on praktikas avalike ürituste korraldamine eri omavalitsustes ka erinev. Tegemist on valdkonnaga, mis vajab paremaks toimimiseks ühtset lähenemist. Seetõttu on plaanis tulevikus täiendada korrakaitseseadust ja luua sinna avalike ürituste kohta senisest detailsem regulatsioon. See sätestaks tingimused, millal, kes ja kus võib avalikke üritusi korraldada, kellega tuleb avaliku ürituse korraldamine kooskõlastada ning millal võib või peab kohalik omavalitsus keelduma avaliku ürituse lubamisest. Sisekaitseakadeemia uuring annab selleks hea lähtekoha. Seejuures peab kohalikel omavalitsustel säilima õigus avalike ürituste kohta teatavaid täpsustavaid regulatsioone kehtestada, lähtudes piirkonna eripäradest.

Siseministeeriumi tellimusel viis 2024. aastal Mõttekoda Praxis läbi uuringu, mille eesmärk oli **analüüsida naabrivalve liikumise rolli, jätkusuutlikkust ja arengusuundi Eestis**. Uuring selgitas välja peamised tegurid, mis mõjutavad naabrivalve tulevikku, ning tegi ettepanekuid liikumise arendamiseks järgneval kümnel aastal. Uuringus tehtud soovitusel annavad sisendi Siseministeeriumile, MTÜ-le Eesti Naabrivalve ja teistele sidusrühmadele, et kujundada jätkusuutlik ning tõhus liikumine ka tulevikus. Uuringust selgus, et naabrivalve roll kogukondade turvalisuse edendamisel on muutumas, kuid liikumise jätkusuutlikkus sõltub paljuski liikmete aktiivsusest, piisavatest ressurssidest ja uute tegevusvaldkondade arendamisest. Lisaks võiks naabrivalve laienemine elanikkonnakaitse ja kriisivalmiduse valdkonda pakkuda perspektiivi liikumise uueks arengusuunaks, luues võimalusi koostööks ja võrgustike arendamiseks. Naabrivalve liikumine on valmis kohanema muutuvate oludega, laiendades oma tegevusvaldkondi ja arendades koostöövõrgustikku. Siiski vajab MTÜ Eesti Naabrivalve stabiilsemat rahastust ja suuremat personalibaasi, et tagada liikumise kasv ja areng. Samuti on vajalik tõhusam koostöö riigiasutuste, eraettevõtete ja rahastajatega.

MTÜ Eesti Naabrivalve toetab oma tegevuse siseturvalisuse arengukava elluviimist. 2024. aastal loodi 5 uut naabrivalvepiirkonda, millega liitus 28 majapidamist. Naabrivalve esindajad osalesid kümnel korral partnerite poolt korraldatud ohutusteemalisel üritusel üle Eesti, kus tutvustati naabrivalve tegevust ja kutsuti üles kogukondasid naabrivalvega liituma. Koostöös Päästeametiga valmistati ette 6 õppust elanikkonnakaitse teemal. Õppused viidi läbi Narvas, Obinitsas, Haanjas ja Häirekeskuse Põhja Keskuses. Aasta jooksul nõustati naabrivalve piirkonna liikmeid 23 erineva juhtumiga (vargusjuhtumid, plakatitega seotud- ja naabrite vahelised küsimused) seonduvalt.

Politsei- ja Piirivalveamet tellis 2024. aastal teadusrahastuse eest turvalise ruumiloo uuringu, mis valmib 2025. aasta suvel. Teadusuuringuga lahendatakse probleemi, et Politsei- ja Piirivalveametil puudub põhjalik ülevaade turvalise ruumiloo valdkonnas rakendatavatest teadus- ja tõenduspõhistest meetoditest ning nende põhjal välja töötatud praktilistest lahendustest. Puudub teadmine, millised ruumilahendused vähendavad tõendatult süütegevust. Eesmärk on luua selge ja praktiline turvalise ruumiloo raamistik, mis sisaldab praktilisi tööriistu nagu näiteks kontrollnimekirjad ja juhendmaterjalid.

2024. aastal **valmisid põhimõtted varjumise korraldamiseks**, mis jõuavad õigusruumi 2025. aastal. Sellega muutub ka avalik ruum turvalisemaks, kuna lisanduvad nii avalikud varjendid kui ka avalikud varjumiskohad. Päästeamet on praeguseks kaardistanud 261 avalikku varjumiskohta, kokku ligi 224 000-le inimesele.

Valmis **põlevmaterjalide ja ohtlike ainete ladustamisnõuete määrus**, millega täpsustati muu hulgas ka näiteks prügikastide võimalikke asukohti hoonete lähedal ja küttematerjali hoidmist majade keldrites.

Päästeamet tegi 2024. aastal kokku 16 787 kodunõustamist, mille käigus paigaldas 732 suitsuandurit, 323 vingugaasiandurit ja 6 temperatuuriandurit. Lisaks kontrolliti ligi 12 000 hoone tuleohutust ja vaadati üle ligi 27 000 ehitus- ja kasutusluba ning planeeringut. ■

Programmi tegevus 1.4. Tegevus- ja relvalubade väljaandmine²⁶

Programmi tegevuse eesmärk:

Tegevus- ja relvalubade väljaandmise korraldus vähendab ebakvaliteetsete teenuste ja relvade valdamisega seotud ohtudega kaasnevaid riske, aitab hoida ja kasvatada elukeskkonna turvalisust ning tagab relvadega seotud majandustegevuse ning turvateenuseid osutavate ettevõtete vastavuse seaduse nõuetele. Relvaluba omavad isikud on õiguskülekad ja nende käitumine ei kujuta ohtu neile endale või teistele inimestele.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Turvateenuse pakujate osas tehtud ettekirjutuste arv	Väiksem parem	1 tk.	-	0 tk.	5 tk.	5 tk.	Politsei- ja Piirivalveamet
Relvaseaduse alusel väljastatud tegevuslubade omajatele tehtud ettekirjutuste arv	Väiksem parem	-	-	0 tk.	-	5 tk.	Politsei- ja Piirivalveamet
Süüteo sooritanud relvaomanike relvalubade kehtetuks tunnistamiste arv	Väiksem parem	40 tk.	45 tk.	13 tk.	24 tk.	24 tk.	Politsei- ja Piirivalveamet
Enda või teise isiku turvalisust või Eesti Vabariigi julgeolekut ohustanud relvaomanike relvalubade kehtetuks tunnistamiste arv	Väiksem parem	64 tk.	70 tk.	21 tk.	40 tk.	40 tk.	Politsei- ja Piirivalveamet
Inimeste usaldus turvateenuste vastu	Suurem parem	73 %	-	71 %	75 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring

Osutati tegevus- ja relvalubade väljaandmise teenust. Kontrolliti turvalisuse ja ohutusega seotud teenuste osutajaid, et tagada nende asjatundlikkus ning teenuste osutamine ühtsetel ja kvaliteetsetel alustel. Relvadega seotud lubade väljaandmise kõrval uuendati ka relvaomanikuks saamise korda ja relvade käitlemise järelevalvet. Lisaks valmis uue turvategevuse seaduse rakendamise ja järelevalve kord ning Politsei- ja Piirivalveametis relvade ja laskemoona käitlemise kord.

01. juulil 2024 jõustus turvateenuse osutamist reguleeriv turvategevuse seadus. Seaduse muudatus annab kindluse, et uus seadus vastab nii siseturvalisuse valdkonna strateegilistele arenguvajadustele kui ka tänapäevastele avaliku korra tagamise ja majandustegevuse reguleerimise alustele. Põhimõtteliste muudatuste tõttu nimetatakse uus terviktekst ümber turvategevuse seaduseks.

Teenistus- ja tsiviilrelvade registri IV arendusetapis võeti 06.04.2024 kasutusele teenistus- ja tsiviilrelvade registri taustakontrolli moodul, mille tulemusel on võimalik teostada senisest tõhusamat järelevalvet relva- ja tegevusluba omavate isikute üle. Tänu selle liiguvad vajalikud andmed erinevate registrite vahel üle X-tee igapäevaselt ja enam ei pea ametnik käivitama eraldi päringuid käsitsi teistesse vajalikesse infosüsteemidesse ning andmebaasidesse.

Teenistus- ja tsiviilrelvade registri arendus jätkub, et digitaliseerida kogu loamenetlus ja järelevalve ning teenistusrelvade üle arvestuse pidamine.

²⁶ Seotud „Eesti 2035“ muutusega B „Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt“ ja sihi D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“.

MEEDE 2. Kiire ja asjatundlik abi

Meetme eesmärk: inimesed tunnevad ennast kaitstuna ja avalikus kohas turvaliselt. Ohtu sattumisel on abi saamine ja osutamine kiire ja asjatundlik. Suurendatud on võimekust paljude kaasabil ohule reageerida ja leevendada ohu realiseerumisel tekitatud kahju. Järelevalvet avaliku ruumi üle ja sündmuste lahendamist toetavad vähem bürokraatlik õiguskeskkond ning jätkusuutlikud innovaatilised infotehnoloogia- ja sidelahendused.

Meetme kirjeldus: kiire ja asjatundliku abi meede keskendub avaliku korra kaitsmisele, ühiskonnas aktsepteeritud käitumisest kõrvalekalletele reageerimisele ning abi osutamisele vees, õhus ja maismaal, eelkõige nendes olukordades, kus on ohus inimese elu ja tervis. Reageerib asjakohase pädevusega kutseline või vabatahtlik. Abi saamine ja osutamine on kiire ja vahetu. Sündmuseid lahendavad professionaalid, keda toetavad vabatahtlikud, ja teised, kellel on võimekus lahendada avalikku korda kaitsvat ülesannet.

Meede koosneb kuuest programmi tegevusest.

1. Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine
2. Avaliku korra tagamine
3. Demineerimine
4. Päästmine maismaal ja siseveekogudel
5. Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel
6. Süüteomenetluse tõhustamine

Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest

Meetme eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht			Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	2030	
Avaliku korra raskete rikkumiste arv	Väiksem parem	930 tk.	896 tk.	903 tk.	1777 tk.	1777 tk.	1500 tk.	Politsei- ja Piirivalveamet
Elanike rahulolu hädaabiteadete menetlemisega	Suurem parem	-	91 %	88 %	97 %	97 %	97 %	Häirekeskus
Elanike rahulolu politsei tööga	Suurem parem	-	79 %	76 %	90 %	90 %	90 %	Politsei- ja Piirivalveamet, Eesti elanikkonna turvalisuse uuring
Elanike teadlikkus hädaabinumbri 112 - pääste ²⁷	Suurem parem	-	-	96 %	95 %	95 %	95 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike teadlikkus hädaabinumbri 112 - kiirabi	Suurem parem	-	-	96 %	95 %	95 %	95 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike teadlikkus hädaabinumbri 112 - politsei	Suurem parem	-	-	96 %	95 %	95 %	95 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike rahulolu päästesündmuste lahendamise	Suurem parem	92 %	91 %	93 %	93 %	93 %	93 %	Päästeamet

Hädaabinumbri 112 tehti 2024. aastal kokku 989 711 kõnet, mis on 14% vähem kui 2023. aastal (1 156 528 korda). 96% kõnedest vastas Häirekeskus 10 sekundi jooksul ning keskmine vastatud kõnede ooteaeg oli 5,6 sekundit. Keskmiselt helistatakse hädaabinumbri 2704 korral ööpäevas (2023. aasta keskmine oli 3169). Kõikidest väljakutsetest on jätkuvalt kõige rohkem kiirabisündmusi (61%), politsei sündmuseid (27%) ja päästesündmuseid (4%). Päästekorraldaja vastas kokku 857 268 kõnele. 94% kõnedest, millele päästekorraldaja ei vastanud, katkestati helistaja poolt 10 sekundi jooksul. Keskmine ooteaeg vastatud kõnel oli 5,6 sekundit.

Riigiinfo telefonile 1247 tehti 2024. aastal kokku 163 305 kõnet, mis on 27% vähem kui 2023. aastal (2023. aastal 222 793). 98% kõnedest vastas Häirekeskus 10 sekundi jooksul ning keskmine vastatud kõnede ooteaeg oli 5,1 sekundit.

2024. aastal toimus kokku 8 kriisisündmust ja -õppust, millest **5 korral saatis Häirekeskus ohuteavituse sõnumi EE-ALARM, mille said ca 965 000 seadet**. Lisaks alustas Häirekeskus koostööd 16 uue partneriga kriisiinfoteenuse osutamiseks. Kokku on lepingupartnereid 70, kellest 12 riigiasutused ja 58 kohalikud omavalitsused. 73% kohalikest omavalitsustest sõlminud Häirekeskusega kriisiinfoteenuse koostöökokkuleppe.²⁸

Elanike rahulolu hädaabiteadete menetlemisega ja politsei tööga oli siiski madalam, kui sihitud.

2024. aastast alates küsib Häirekeskus hädaabinumbri 112 helistajatelt otse tagasisidet. Seetõttu ei ole 2024. aasta rahulolu tulemus võrreldav varasemate aastate tulemustega ja ei saa järeldada, et rahulolu 112 teenusega oleks kasvanud või langenud. **2024. aastal oli päästesündmuseid 11 883** ehk 3786 võrra vähem

²⁷ Alates 2025. aastast mõõdetakse ja uuritakse vaid elanike teadlikkust hädaabinumbri 112. Eraldi pääste, kiirabi või politsei lõikes seda ei mõõdetata ega uurita.

²⁸ Häirekeskuse 2024 andmed <https://www.112.ee/et/juhend/statistika>

kui 2023. aastal. **Päästeameti väljakutseid oli 2024. aastal 26 313**, mis on samuti vähem võrreldes 2023. aasta tulemusega 30 674. Päästeti 320 inimest. Tulekahjude ja eluhoonetulekahjude arv oli 2024. aastal ajaloo väiksem. Peamised põhjused tulekahju tekkeks olid elekter, küttesüsteem, suitsetamine, lahtine tuli.²⁹

Merepääste valdkonnas suurenes teenindatud juhtumite arv. Politsei- ja Piirivalveameti lennu- ja merepääste koordinatsioonikeskus lahendas 2024. aastal 367 juhtumit, millest 222 olid seotud eluohtliku olukorraga. Kokku vajasid merepäästjate abi 574 inimest, kuid paraku jäi 7 neist teadmata kadunuks või hukkus. Merel ja piiriveekogudel hätta sattumise põhjustena võib välja tuua veesõidukite tehnilised rikked (2/3 juhtumitest), juhitavuse kaotamine ja madalale sõidud. Arvestades väikelaevade ja väljastatud väikelaevajuhi lubade arvu tõusu ei ole põhjust arvata, et otsingu- ja päästetööde juhtumite arv edaspidi langeb.

Politsei väljakutseid oli 6% vähem kui 2023. aastal. Peamiseks mõjutajaks oli A prioriteediga sündmuste arvu vähenemine 11%, mis oli seotud töökorralduslike muudatustega. B prioriteediga väljakutseid oli 1% rohkem kui 2023. aastal, C prioriteediga 3% rohkem. Politseile tehti ööpäevas keskmiselt 340 väljakutset, nende arv oli 24 võrra väiksem kui 2023. aastal. TOP5 väljakutsed olid jätkuvalt: joobes isikutega seonduv, isikuvastaste süütegudega seonduv, teade politseile, (öö)rahu rikkumine ja liiklusõnnetus. Need moodustasid kõikidest politsei väljakutsetest peaaegu 2/3.³⁰

Viimase paari aasta süütegevust Eestis on iseloomustanud raskete vägivallakuritegude vähenemine ja varavastaste kuritegude kasv.³¹

Meetme eelarve

(tuhandetes eurodes)	2024. a esialgne eelarve	2024. a lõplik eelarve	2024. a eelarve täitmine
Meetme kulud	236 609	259 828	240 352
Meetme investeeringud	32 984	29 076	14 488
Programmi tegevuse 2.1 „Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine“ kulud	11 701	13 660	12 356
Programmi tegevuse 2.2 „Avaliku korra tagamine“ kulud	75 964	83 418	78 586
Programmi tegevuse 2.3 „Demineerimine“ kulud	4 574	7 236	6 626
Programmi tegevuse 2.4 „Päästmine maismaal ja siseveekogudel“ kulud	85 662	97 002	89 794
Programmi tegevuse 2.5 „Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel“ kulud	16 023	18 341	15 869
Programmi tegevuse 2.6 „Süüteomenetluse tõhustamine“ kulud	42 685	40 171	37 121

²⁹ Päästeameti 2024 andmed [paasteameti-2024-faktileht.pdf](#).

³⁰ Politsei- ja Piirivalveameti siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade.

³¹ Politsei- ja Piirivalveameti siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade. 2023. aasta andmetega avaliku korra raskete rikkumiste ja kuritegude osas on leitav Justiitsministeerium, „Kuritegevus Eestis 2023“, <https://www.just.ee/kuritegevus2023/>.

Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed

2024 prioriteetsete väljakutsete edusammud

Prioriteetsed väljakutsed	Edusammud
1. Hädabinumbri 112 ning abi- ja infoteenuse 1247 arendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valmisid "Uue põlvkonna ja ligipääsetava 112" hanke 1. etapi tööd, mis andis sisendi 112 videokõne ja reaalaaja tekstiedastuse lahenduste kasutuselevõtuks. 2. Uuendati päästekorraldaja kutsestandard, mille alusel uuendatakse päästekorraldaja õpet, arvestades sealjuures lisanduvate ligipääsetavusnõuetega. 3. Häirekeskuse sõlmis 16 uue partneriga kriisiinfo telefoni (KRIT) koostööleppe ning viis KOV-ides läbi KRIT õppuseid. 4. Riigiinfo telefon 1247 muutus riigieelarveliseks teenuseks, mis vähendab teenuse sõltuvust partnerlepingutest ning muudab 1247 kindlaks info jagajaks kriisiolukordades. 5. Riigiinfo telefoni 1247 teenuse partnerite võrgustikku lisandus Eesti Liikluskindlustuse Fond.
2. Päästetöö toimepidevuse tagamine ning suutlikkuse suurendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Esimest korda kaasati abidemineerijaid ühisvalve-teenistusse. 2024. aastal panustasid abidemineerijad ühises valveteenistuses koos demineerijatega kaks korda enam kui 2023. aastal (2024. aastal 1233 tundi) ning tõhustati abidemineerijate kaasamist, nüüd on vabatahtlikele mitmekesisemaid võimalused kaasumiseks. 2. Loodi Päästeameti Demineerimiskeskuse Erikeemia gruppi võimekus reageerida 24/7 keemia- ja kiirgusohule ning keemia- ja kiirgusründe sündmusete korral ja toetada partnerasutusi. 3. 2024. aastal ehitati uued Päästeameti komandohooned Jüri, Paide, Viljandi ja Haapsalu päästjatele. 4. 2024. aastal valmis Tartu Ülikoolilt tellitud analüüs ja arendusprojekt „Päästevõrgustiku teaduspõhine tulevikuvaade“ päästevõrgustiku paremaks planeerimiseks ja tuleviku trendide prognoosimiseks. 5. Koostati "Kütuse varustuskindluse võimearenduse tegevuskava", mis mh hõlmab kütusevaru planeerimist kriisiolukorras. 6. Päästeamet hoidis ära tulekahjudes varakahju väärtuses 132,6 miljonit eurot.
3. Valmisoleku tugevdamine reageerida suuremahulisele merepääste-sündmusele	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alustati lennu- ja merepäästeplaani täiendamist suuremahulise merepäästeoperatsiooni plaaniga. Plaan valmib 2025. aasta I poolaastal. 2. Uuendati merepääste valdkonna väljaõppe korda. 3. Jätkati merepääste nõukogu istungitega, millega tugevdatakse erinevate asutuste koostööd merepääste valdkonnas. 4. Jätkati tegevusi, et tagada Politsei- ja Piirivalveameti kopterite ööpäevaringne valmisolek reageerida 15 minutiga – koolitati meeskondi ja parandati olmetingimusi Politsei- ja Piirivalveameti lennusalga Tallinna baasis.
4. Süüteomenetlemise digitaliseerimisega seonduvate tegevuste elluviimine	<p>Sai võimalikuks täiesti paberivaba jälitusmenetlus kõikides menetlusetappides. Uue tehnilise lahenduse kasutuselevõtuga loodi võimalus vahetada kohtu ja prokuratuuriga kiiremini teavet.</p>
5. Mitmeotstarbeliste helikopteritega Tallinna baasist välja lendamise võimekuse loomine ööpäeva-	<p>Jätkus plaanipärane võimearendus, sh vajalik personal, toimuvad koolitused, lennusalga hoone ehitustööd (mille valmimisel saavad meeskonnad 24h valve jaoks vajalikud olemtingimused). Ühe meeskonnaga 24h VO15 võimekuse saavutamine on planeeritud 01.07.2025.</p>

2026-2029 prioriteetsed väljakutsed ning arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetsed väljakutsed	Arendus- ja tegevuseesmärgid
1. Hädaabinumbri 112 ning abi- ja infoteenuse 1247 arendamine	<ol style="list-style-type: none"> Luuakse lahendused, mis tagavad erinevate kanalite abil abivajajatele võrdse ja senisest parema juurdepääsu abi saamiseks hädaabinumbri 112 (videokõne, reaalaja tekstiedastus, tervikvestlus). Parandatakse 112 teenuse toimepidevust infotehnoloogiliste lahenduste arendamise abil.
2. Pääste- ja demineerimistöö toimepidevuse ja suutlikkuse suurendamine	<ol style="list-style-type: none"> Suurendatakse kutseliste ja vabatahtlike tehnilist varustatust päästetööde läbiviimiseks (sh kliimamuutuste ja julgeoleku-vajadustega seoses): <ol style="list-style-type: none"> üleujutustele ja varingutele reageerimiseks, tormikahjustuste likvideerimiseks, metsatulekahjude kustutamiseks, demineerimise ja keemiapääste suutlikkuse parandamiseks. Tagatakse pääste- ja demineerimistöö toimepidevuse suurendamine parandamaks kriisideks valmisolekut. <ol style="list-style-type: none"> Rakendatakse arendusprojekti „Päästevõrgustiku teaduspõhine tulevikuvaade“ päästevõrgustiku paremaks planeerimiseks ja tuleviku trendide prognoosimiseks. Fookuses on võimearendused, mis toetavad reageerimist keemia- ja kiirgusohule ning keemia- ja kiirgusründe
3. Lennu- ja merepääste-tööde võimekuse parandamine	<ol style="list-style-type: none"> Tõstetakse lennu- ja merepääste tööde tegemise võimekust talvisel navigatsiooniperioodil. Tugevdatakse valmisolekut reageerida suuremahulistele merepäästesündmustele.
4. Süüteomenetluse lihtsustamine ja kiiruse suurendamine	<ol style="list-style-type: none"> Viiakse ellu süüteomenetlemise digitaliseerimisega seonduvaid tegevusi, et süütegude uurimises oleks võimalik kasutada kaasaegseid lahendusi. Digitaliseerimine tõhustab menetluse läbiviimist oluliselt, sh võimaldab automatiseerida protsesse, mis ei vaja inimese sekkumist. Korraldatseseaduse muutmise eelnõuga luuakse õiguslik alus Tallinna kainestusmaja teenuse üleandmise algatamiseks, mis vähendaks märkimisväärselt politsei töömahtu joobes isikutega tegelemise osas. Automaatse liiklusjärelvalve jätkusuutlikkuse tagamiseks ja laiendamiseks arendatakse hoiatusmenetluse infosüsteemi (HIS) uus versioon (HIS2).

Programmi tegevuste elluviimisest³²

Programmi tegevus 2.1. Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine

Programmi tegevuse eesmärk:

Inimeste abiküsimise teated on vastu võetud ja abivajadus välja selgitatud. Igale abivajadusele reageeritakse, ohule ja sündmusele antakse asjakohane hinnang ning abiosutaja saadetakse õigel ajal välja. Kogu ööpäeva hoitakse töös eri suhtluskanalid, tagades suhtlemise nii abivajajaga kui ka erinevate abiosutajate endi vahel. Inimeste teadlikkus abi küsimise kanalitest on paranenud.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Nende kõnede osatähtsus protsentides, millele on vastatud 10 sekundi jooksul	Suurem parem	91 %	92 %	96 %	92 %	92 %	Häirekeskus
Teadete, milles sisaldub oht elule ja tervisele, menetlemise kiirus	Väiksem parem	2,31 min	2,18 min	1,5 min	2,15 min	2 min	Häirekeskus
Koostööpartnerite rahulolu Häirekeskusega (PPA, PÄA, kiirabi)	Suurem parem	77 %	-	-	80 %	80 %	Häirekeskus
Elanike teadlikkus riigiinfotelefonist 1247	Suurem parem	-	-	51 %	50 %	50 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Keskmine otsingu- ja päästetööde ressursi alarmeerimise aeg lennu- või merepääste juhtumile, kui teade on laekunud läbi Häirekeskuse	Väiksem parem	5,54 min	4,56 min	8,97 min	4 min	4 min	Politsei- ja Piirivalveamet

Häirekeskus tagas hädaabiteadete menetlemise, operatiivressursside ja -info juhtimise ning abi- ja infoteadete vastuvõtmise ja töötlemise.

Hädaabinumber 112

Hädaabinumbrile 112 tehti 2024. aastal kokku 98 971 kõnet, mis on 14% vähem kui 2023. aastal. 96% kõnedest vastas Häirekeskus 10 sekundi jooksul ning keskmine vastatud kõnede ooteaeg oli 5,6 sekundit.

Abivajadusega oli seotud 62% kõnedest. Abivajadusega seotud kõned jagunesid järgmiselt: 61% kiirabi sündmused, 27% politsei sündmused, 4% pääste sündmused ja 8% kompleks sündmused.

Valmisid "Uue põlvkonna ja ligipääsetava 112" hanke 1. etapi tööd, mis andis sisendi 112 videokõne ja reaalaaja tekstiedastuse lahenduste kasutuselevõtuks.

Riigiinfo telefon 1247

Riigiinfo telefonile 1247 tehti 2024. aastal kokku 163 305 kõnet, mis on 27% vähem kui 2023. aastal. 98% kõnedest vastas Häirekeskus 10 sekundi jooksul ning keskmine vastatud kõnede ooteaeg oli 5,1 sekundit.

³² Kõik selle meetme programmi tegevused aitavad kaasa eelkõige „Eesti 2035“ sihi „Ruum ja liikuvus“ muutusele B „Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt“ ja muutusele D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“.

2024. aastal muutus riigiinfo telefon riigieelarveliseks teenuseks ning teenuse partnerite võrgustikku lisandus Eesti Liikluskindlustuse Fond. Kokku pakkus riigiinfo telefon 2024. aastal teenust kuuetele partnerile: Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, Transpordiamet, Keskkonnaamet, Valimisteenistus ja Eesti Liikluskindlustuse Fond.

Täiendavalt pakkus riigiinfo telefon Ukraina kõnekeskuse teenust, et vahendada teavet Eestis viibivatele ukrainlastele. Ukrainlaste abistamiseks tegi Häirekeskus 1247-lt möödunud aastal 5640 kõnet. Samuti vahendas riigiinfo telefon teavet julgeoleku olukorra kohta seoses Ukraina sõjaga. Lisaks toetasid riigiinfo telefoni operaatorid Bürokrati vestlusi 2984 korral.

Kriiside korral jagab riigiinfo telefon kriisiinfot. 2024. aastal sõlmis Häirekeskus 17 partneriga kriisiinfo telefoni koostöölepe, neist 16 on kohalikud omavalitsused ning 1 riigiasutus (Eesti Pank).

2024. aastal saatis Häirekeskus kolme kriisisündmuse korral välja EE-ALARM ohuteavituse sõnumi (liiklusõnnetus Tallinna ringtee tn, põleng Uikalas ning tsisterni plahvatus Põhja-Tallinnas), mille järel avati ka kriisiinfo telefon. Kokku tehti 2024. aastal kriisiinfo telefoni teenusega seotud kõnesid 2740.

Otsingu- ja päästetööde ressursi alarmeerimise keskmine aeg on tõusnud seoses sellega, et Politsei- ja Piirivalveameti JRCC Tallinn võttis juhtumite dokumenteerimiseks kasutusele uue andmekogu KILP, kus arvestatakse alarmeerimise aega automaatselt andmekogusse sissekannete tegemise põhjal. Seetõttu ei näita möödiku tulemitte reaalselt ajakulu kõne vastu võtmisest kuni üksusele väljasõidukorralduse andmiseni, vaid ajakulu kõne vastuvõtmisest kuni üksusele väljasõidukorralduse andmise sissekande tegemiseni KILP-i. Automaatselt fikseeritakse vaid Politsei- ja Piirivalveameti üksustele antud korraldused, sest ülejäänud merepäästeressurss (Merevägi, Päästeamet, vabatahtlik merepääste) ei kasuta sama infosüsteemi. Selleks, et oleks võimalik mõõta reaalseid tegevuste aegu, tuleb KILP funktsionaalsust täiustada vähendamaks ametnike tehtavat käsitööd tegevuste sissekandmisel andmekogusse. ■

Programmi tegevus 2.2. Avaliku korra tagamine

Programmi tegevuse eesmärk:

Kiire ja asjakohane reageerimine avaliku korraga seotud ohtudele aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Reageeritakse esmajärjekorras sündmustele, kus on ohus inimeste elu või tervis. Korrakaitseorganid, kohalikud omavalitsused ja vabatahtlikud on nii koos kui ka eraldi valmis reageerima senisest paremini.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Politseipatrullide keskmine väljapanek	Suurem parem	80	68	62	86	86	Politsei- ja Piirivalveamet, õiguskorra aastaülevaade
Tiheasustusega alal elu ja tervist ohustavale sündmusele piirajaga reageerimiste osakaal	Suurem parem	84 %	83 %	92 %	99 %	99 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Hajaasustusega alal elu ja tervist ohustavale sündmusele piirajaga reageerimiste osakaal	Suurem parem	74 %	74 %	80 %	95 %	95 %	Politsei- ja Piirivalveamet

Tagati valmisolek reageerida elu ja tervist ohustavatele sündmustele. **Elu ja tervist ohustavatele sündmustele reageerimise aeg on varasemate aastatega võrreldes tõusnud.** Reageerimisaja sihtide saavutamisele on aidanud kaasa tehnoloogia nutikam kasutamine, sh targem planeerimine,³³ kuigi patrullide keskmine väljapaneku arv on vähenenud.

³³ 2023. aasta mais uuendati andmevahetust ning loodi rakenduste SOS, KILP ja Apollo vahel kolmepoolne ühendus. Tänu uuendustele on patrullidel lihtsam juhtumeid registreerida ja teavet edastada, mis tagab kiirema ja efektiivsema sündmustele reageerimise ning andmete automaatedastuse rakenduste vahel. Nii puudub vajadus kasutada väljakutse kohta info andmiseks raadiosidet ja kõik vajalikud andmed

Politsei- ja Piirivalveameti suutlikkust reageerida väljakutsetele mõjutab kõige enam esmareageerijate ehk patrullide puudus. Ressursipuudusega kaasneva suure koormuse tõttu on patrullide tööaeg suuremates linnades sisustatud peamiselt väljakutsetele reageerimisega ning muudeks tegevusteks, nagu ennetus, liiklusjärelvalve ja avaliku korra tagamine, jääb aega minimaalselt. Väiksemates kohtades on koormus madalam, kuid osas maakondades on väljas vaid paar patrulli ja need võivad olla osaliselt komplekteeritud abipolitseinikest. See tähendab, et kriitiliste juhtumite korral tulevad abijõud kaugelt ja olukorra lahendamine võib viibida. Patrullpolitseinike arvu jätkuv vähenemine võib hakata tulevikus mõjutama väljakutsetele jõudmise kiirust.³⁴

Programmi tegevus 2.3. Demineerimine

Programmi tegevuse eesmärk:

Kiire ja asjakohane reageerimine pommi- ja plahvatusohu korral aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Päästevõrgustik koos partneritega on nii koos kui ka eraldi valmis reageerima õnnetusele või ohule senisest paremini.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Pommi- ja plahvatusohu korral on mandril tagatud demineerijate kohalejõudmine 90 min jooksul	Suurem parem	100 %	86,8 %	100 %	100 %	100 %	Päästeamet

Tagati valmisolek demineerimiseks. Demineerijad said 1536 väljakutset ning hävitasid 6622 lõhkekeha.

Päästeameti demineerijad, koostöös sõjaväepolitseiga, turvasid 33 päeva Pariisi suveolümpiamänge.

Abidemineerijad panustasid 2024. aastal ühises valveteenistuses koos demineerijatega 1233 tundi, mis on kaks korda enam, kui 2023. aastal (667 tundi).

Programmi tegevus 2.4. Päästmine maismaal ja siseveekogudel

Programmi tegevuse eesmärk:

Kiire ja asjakohane reageerimine õnnetustele ja ohtudele aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Õnnetuste või ohtude korral reageeritakse esmajärjekorras sündmustele, kus on ohus inimeste elu või tervis. Õnnetustele ja ohtudele reageerimise valmisolekut on parandatud.

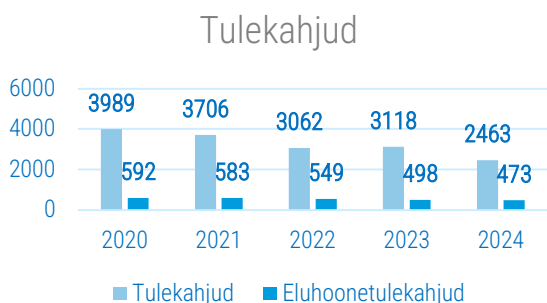
Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Elupäästevõimekusega päästekomando keskmine kohalejõudmise aeg elupäästesündmusele (minutites)	Väiksem parem	9,4 min	9,56 min	9,5 min	10 min	10 min	Päästeamet
Eesti elanike osakaal, kellele on 15 min jooksul tagatud kutseliste- või/va vabatahtlike päästemeeskondade poolt abi osutamine	Suurem parem	94,3 %	92,4 %	92,05 %	92 %	92 %	Päästeamet

saab edastada e-politsei seadmega. Patrulli saabumine sündmuskohale registreeritakse samuti automaatselt ja see muudab reageerimiskiiruse seire täpsemaks, kuna andmekvaliteeti ei mõjuta vead, mis on tekkinud raadioside kaudu saabumisinfore edastamisest ja sisestamisest. SOS on hädaabiteadete menetlemise infosüsteem, Apollo on e-politsei rakendus ja KILP on politsei taktikalise juhtimise andmekogu.

³⁴ Politsei- ja Piirivalveameti „Siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade“.

Tagati valmisolek päästmiseks maismaal ja siseveekogudel. Reageerimisvõimekus hoiti kokkulepitud tasemel. 2024. aastal päästeti päästesündmustelt kokku 320 inimest. 2024. aastal oli rekordiliselt vähe tulekahjusid. Päästeamet hoidis ära tulekahjudes varakahju väärtuses 167,8 miljonit eurot (2023. aastal 132,6 miljonit eurot). Tulekahjud tekitasid hoonetele kahju 13,7 miljonit eurot (ei arvesta hoones olevat vara).

2024. aastal ehitati uued Päästeameti komandohooned Jüri, Paide, Viljandi ja Haapsalu päästjatele.

Joonis. Tulekahjud aastatel 2020–2024 (allikas: Päästeamet)

2024. aastal oli esimesena kohale jõudnud **päästemeeskonna keskmine reageerimise aeg eluhoonetulekahjule 8 minutit ja 38 sekundit**, mis on sihttasemest (<9 min) 22 sekundi võrra parem.

Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi koordineerimisel, osalesid Päästeameti 40 päästjat Hispaanias metsa- ja maastikutulekahjude kustutamisel. Rahvusvahelisel päästetööl osalemine on osa humanitaarabi andmisest.

2023. ja 2024. aastal on valmistatud ette Päästeseaduse eelnõud, mis on plaanis esitada Vabariigi Valitsusele 2025. aasta alguses. Päästeseaduse muudatustega täpsustati Päästeameti rolli rahvusvahelistel päästetöödel ja kiirabi abistamisel.

2024. aastal valmis Tartu Ülikoolilt tellitud **analüüs ja arendusprojekt „Päästevõrgustiku teaduspõhine tulevikuvaade“** päästevõrgustiku paremaks planeerimiseks ja tuleviku trendide prognoosimiseks. Projekt viidi läbi koostöös Päästeametiga ning eesmärgiks oli välja töötada prognoosimudel 5 ja 20 aasta vaates, mille alusel saab analüüsida ja teha otsuseid päästeteenuste parema kättesaadavuse ja paiknemise osas. Mudel aitab kaardistada olulisi pikaajalisi trende väliskeskkonnas ning kujundada strateegilist vaadet teenuse osutamise tulevikule, sealhulgas käsitletakse päästevõrgustiku paiknemist.

Projekti eesmärk oli kaardistada teoreetiliselt olulised arengusuundumused, mis võivad päästeteenust tulevikus mõjutada. Näiteks mõjutab seda rahvastiku vananemine või koondumine linnadesse, aga ka taristuga seotud muutused. Samuti kaardistasid teadlased Eestile iseloomulikud suundumused ja ka regionaalsed erinevused ehk kas mingid ohud mõjutavad piirkondi erinevalt. ■

Programmi tegevus 2.5. Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel

Programmi tegevuse eesmärk:

Kiire ja asjakohane reageerimine õnnetustele ja ohtudele Eesti päästepiirkonnas aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Olemas on valmidus osutada abi hädasolevale inimesele, samuti vee- või õhusõidukile õnnetuse ärahoidmiseks või olukorra eskaleerumise vältimiseks. Ollakse valmis suuremahulise sündmuse lahendamiseks koostöös partneritega.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Keskmine kohalejõudmise aeg õhusõidukiga otsingu- ja päästetööde sündmuskohale Eesti päästepiirkonnas (tundides)	Väiksem parem	1 h	1,14 h	1,39 h	2 h	2 h	Politsei- ja Piirivalveamet

Keskmine kohalejõudmise aeg päästeressursiga otsingu- ja päästetööde sündmuskohale piiriveekogudel (tundides)	Väiksem parem	0,32 h	1,7 h	0,48 h	1 h	1 h	Politsei- ja Piirivalveamet
Keskmine kohalejõudmise aeg päästeressursiga otsingu- ja päästetööde sündmuskohale Eesti päästepiirkonnas merealal (tundides)	Väiksem parem	0,35 h	0,41 h	0,73 h	1 h	1 h	Politsei- ja Piirivalveamet
Keskmine otsingu- ja päästetööde ressursi alarmeerimise aeg lennu- või merepääste juhtumile, kui ohus on inimelu ³⁵	Väiksem parem	4,48 min	4,15 min	6,18 min	4 min	4 min	Politsei- ja Piirivalveamet

Tagati valmisolek abi osutamiseks Eesti päästepiirkonnas³⁶. 2024. aastal lahendas Politsei- ja Piirivalveameti lennu- ja merepääste koordinatsioonikeskus JRCC Tallinn kokku **367 juhtumit, millest 222 korral oli ohus inimelu ja 145 sündmust lõppes mereabi osutamisega**. Võrreldes eelmise aastaga kasvas nii ohuolukordade kui ka mereabi juhtumite arv. Aasta jooksul vajasid merepäästjate abi 574 inimest, 7 neist jäi teadmata kadunuks või hukkus.

Keskmiselt 6 min ja 18 sek kulus JRCC Tallinnal otsingu- ja päästeüksuse alarmeerimiseks, mis on pikem, kui 2023. aastal. Muutuse põhjustajaks võib olla 2024. aastal andmekogu KILP kasutusele võtmine, kuhu kasutajatel ei ole veel tekkinud info sisestamise vilumust ja puudu on automatiseerimine-väljasõidukorralduse andmisel raadio- või telefonisides ei fikseeru sideseanss andmekogus ning see tuleb sisestada käsitsi.

Keskmine abivajajani jõudmise aeg lennu- ja merepääste (SAR) juhtumitel suurenes mõne ressursi liigi puhul. Aega arvestatakse alates hädateate vastu võtmisest kuni sündmuskohal otsingu- või päästetööde alustamiseni. Võrreldes varasemate aastatega ei ole toimunud suurt muutust ja kui abivajaja asukoht on teada, jõuavad päästjad temani 1 tunni jooksul. Küll aga ei ole välistatud pikem kohalejõudmise aeg juhul, kui abivajaja asukoht on kaugemal merealal või ei ole teada, ilmastikuolud ei võimalda kiiret reageerimist vms.

2024. aastal jätkus töö uue SAR süsteemi korraldamise parendamiseks. Kui varem tagas Politsei- ja Piirivalveamet SAR korraldamise, koordineerimise ja peamise reageeriva ressursi võimekuse, siis alates 2023. aasta ümberkorraldustest lähtuvalt koosneb see erinevate asutuste ja koostööpartnerite võimekusest³⁷. Politsei- ja Piirivalveamet on endiselt SAR korraldav ja koordineeriv asutus, kuid otsingu- ja päästeressurs on jaotunud erinevate asutuste vahel - Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, Merevägi. Lisaks vabatahtlikud merepäästeühingud, kes on peamised koostööpartnerid tagades otsingu- ja päästevõimekuse hajutatuse Eesti rannikul ja Peipsi järvel. Riigilaevastik võimaldab otsingu- ja päästetöid tegevatele asutustele (välja arvatud Merevägi) veesõidukite kasutamise ja pakub nende haldamise teenust. Muudatus SAR süsteemi koosseisus tingib vajaduse SAR dokumentatsiooni uuendamiseks. 2024. aastal muudeti valdkonna väljaõppe korda ja alustati Eesti päästepiirkonna lennu- ja merepäästeplaani uuendamisega. Viidi läbi koolitusi, harjutusi, õppuseid ja kõike eelnevat kokku võttev merepääste võistlus.

JRCC Tallinn paikneb ühisel pinnal mereväe mereoperatsioonide juhtimiskeskusega ja samal territooriumil on ehitusjärgus ka uus merepääste hoone, mis koondab ühe katuse alla Politsei- ja Piirivalveamet merekomponendi (reageerimine, väljaõpe jm).

Vabatahtlikke merepäästjaid kaasati merepääste juhtumite lahendamisse 106 korda, neist 65 olid mereabi osutamised (2023. aastal 98 kaasamist). Ühingute reageerimisvõime parendamiseks on paigaldati kaks autonoomset merepäästejaama 11-st ning soetatakse merepäästetöödeks isikukaitsevarustust ja tormiülilondi. Tegevused tehakse riigieelarves ja Ühtekuuluvusfondi rahastatud projekti

³⁵ Hädateate võtab vastu JRCC Tallinn ilma Häirekeskuse vahendusest kas telefoni, mereraadioside, satelliidi või muu kanali kaudu.

³⁶ Päästepiirkond on riikidevaheliste lepingutega kindlaksmääratud ala, mille piires osutatakse otsingu- ja päästeteenuseid. Eesti päästepiirkond ühtib Eesti lennuinfoiirkonnaga (vt Tallinn FIR).

³⁷ SAR süsteemi ülesehitus, selle osaliste võimekus ja ülesanded ning muu otsingu- ja päästetööde läbiviimisega seonduv on kirjeldatud Eesti päästepiirkonna lennu- ja merepäästeplaanis, kuhu 2025. aastal lisandub ka suuremahulise merepäästeoperatsiooni (MRO- mass rescue operation) plaan.

"Merepäästevõimekuse suurendamine" raames. Viimased tärned on planeeritud aastasse 2026. Kui suurem osa vabatahtlike merepäästjate vahenditest on kasutatavad peamiselt suvisel navigatsiooniperioodil, siis mõned üksused (näiteks Väinamere piirkonnas ja Peipsi järve ääres) on tõstnud ka talvise reageerimise suutlikkust soetades mootorsaane, kelke, hüdrokoptereid.

Programmi tegevus 2.6. Süüteomenetluse tõhustamine³⁸

Programmi tegevuse eesmärk:							
Sündmuste lahendamist ja korrariikumiste lõpetamist toetavad digilahendused ja automaatsed järelevalvesüsteemid, mille abil on süütegude menetlemine muutunud kiiremaks ja efektiivsemaks.							
Programmi tegevuse eesmärgi moodsikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Suutlikkuse tagamine hoiatamismenetluses registreerida ja menetleda juhtumeid automaatse liiklusjärelvalve abil	Suurem parem	306555 tk.	260977 tk.	320923 tk.	250000 tk.	250000 tk.	Politsei- ja Piirivalveamet
Kriminaalmenetluse digitaalselt läbiviimise osakaal	Suurem parem	0 %	-	5,5 %	0 %	30 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Väärteomenetluste (kiir- ja üldmenetlus) digitaalselt läbiviimise osakaal	Suurem parem	0 %	-	-	0 %	30 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Digikriminalistika kaughallatava vaatlussüsteemi kasutamise osakaal	Suurem parem	0 %	-	100 %	100 %	100 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Digitaalsete tõendite koopiafailide automatiseeritud arhiveerimise osakaal	Suurem parem	0 %	-	-	100 %	100 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Kriminalistika teenuse töövoogude halduskeskkonna liidestatus ühtse digitaalse süüteomenetluse süsteemiga	Suurem parem	0 %	-	-	0 %	0 %	Politsei- ja Piirivalveamet

Tehti eeltööd süüteomenetluse tõhustamiseks ja digitaliseerimiseks. Õiguskaitseasutuste vahelist teabevahetust käsitleva Rootsi direktiivi ülevõtmiseks on kaardistatud õigusmuudatuste vajadused ning koostatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu. Muudatuste tulemusena muutuvad seni soovitusliku iseloomuga olnud õiguskaitseasutuste koostöösoovitused kohustuslikuks.

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse, mis käsitleb politseikoostöö raames toimuvat automatiseeritud andmevahetust (Prüm II), ülevõtmise ettevalmistamine (sh erinevad töötoad) – 2027. aastast tõhustub oluliselt EL õiguskaitseasutuste vaheline automatiseeritud andmevahetus. Esiteks selle tõttu, et kasutusele võetakse euLisa arendatav keskne ruuter, mis võimaldab pärida andmeid seniste Prüm mehhanismi kahepoolsete ühenduste asemel samaaegselt kõikidelt liikmesriikide õiguskaitseasutustelt ja Europolilt. Samuti laienevad võrreldes senisega vahetatavad andmekategooriad - DNAle, sõrmejälgedele ja sõidukite teatud registreerimisandmetele asutakse automaatselt vahetama ka näokujutisi ning kahtlustatavate, süüdistatavate ja süüdimõistetute isikuandmeid (nn politseiregistri andmed). Eeltoodu tõhustab oluliselt

³⁸ Seotud „Eesti 2035“ sihi „Riigivalitsemine“ muutusega B „Parandame riigi ja KOVi teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise“.

võitlust piirideülese kuritegevuse vastu. Siseriiklikult on loodud võrgustik pädevate asutuste esindajatest ning osaletud EL õiguse (Prüm II määrus) väljatöötamises.

Osaleti kriminaalmenetluse seadustiku kohtumenetluse reformis, kus esindati peaaesjalikult uurimisasutuste huve. Samuti osaleti Justiits- ja Digiministeeriumi eestveetavas kriminaalmenetluse seadustiku juhtrühmas Siseministeeriumi esindajana, kaitstes reformi käigus uurimisasutuste ja kohtueelse menetluse huve. Eelnõu on Riigikogule esitatud.

Lõpetati Transpordiameti hallatav automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu ja automaatsete liiklusjärelvalve süsteemidega kogutud liiklusalaste õigusrikkumiste andmeid töödeldakse edaspidi üksnes politsei menetluse infosüsteemis (POLIS). See võimaldas meil muuta andmete liikumist kiiremaks ning edaspidi saame ka menetletavate juhtumite mahtu mõnevõrra suurendada (2025. aastal peaks X-tee kaotamisega tõusma võimekus 350 000 juhtumini).

Automaatse liiklusjärelvalve jätkusuutlikkuse tagamiseks ja laiendamiseks on vajalik hoiatusmenetluse infosüsteemi (HIS) uue versiooni (HIS2) arendamine. Selle esimeseks etapiks 2025. aastaks on rahastus olemas, kuid järgnevate arendustegevuste vajaduste (hinnanguliselt 1,5 miljonit eurot) rahastus on veel lahtine. Ilma HIS2 arendamiseta on erinevate uute automaatse liiklusjärelvalve võimaluste (nt ühissõiduki radade väärkasutamine, juhi kõrvalised tegevused jm) kasutusele võtmine põhimõtteliselt võimatu. ■

MEEDE 3. Kindel sisejulgeolek

Meetme eesmärk: Eesti sisejulgeolek on kindel ning seda ohustavad tegurid on hästi teadvustatud ja maandatud mitmesuguste riigisiseste tegevuste ja rahvusvahelise koostöö kaudu. Eesti elanikud ning avalik, kolmas ja erasektor on valmis tulema toime erinevate Eestit ohustavate kriisidega.

Meetme kirjeldus: meetmes keskendutakse põhi-seadusliku korra kaitsele, sh Eesti riigi vastu suunatud luuretegevuse ja lõhestuspoliitika tõkestamisele, riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitsele, sisejulgeoleku tagamiseks vajaliku teabe ja olukorrateadlikkuse tagamisele, vägivaldse äärmusluse ja terrorismi ennetamisele ja tõkestamisele, majandusjulgeoleku kindlustamisele, kriisideks ja ressursimahukateks sündmusteks (sh terroriaktideks ja hübriidkriisideks) valmisolekule ning reageerimisele, elanikkonnakaitsele, elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamisele, riigipiiri kontrollile, valvamisele ja kaitsmisele ning riigi julgeolekut enim ohustava raske ja organiseeritud kuritegevuse ennetamisele ja tõkestamisele (korruptsioon, majanduskuritegevus ja rahapesu, organiseeritud kuritegevus, terrorismi rahastamine, küberkuritegevus, narkokuritegevus, inimkaubandus). Meetmel on avalik ja salajane osa.

Meede koosneb viiest programmi tegevusest:

1. Põhiseadusliku korra tagamine
2. Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus
3. Objektivalve ja isikukaitse
4. Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine
5. Piirihaldus

Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest

Meetme eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht			Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	2030	
Elanike osakaal, kes hindab Eesti valmisolekut tulla toime välisriigi mõjutustegevuse kasvuga heaks	Suurem parem	49 %	-	52 %	60 %	-	63 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kelle hinnangul on Eesti välispiir hästi kaitstud	Suurem parem	56 %	65 %	- ³⁹	65 %	65 %	75 %	Kaitseministeerium, riigikaitse avaliku arvamuse uuring
Maismaapiiri kaetus tehnilise seirega (sh Peipsi järv, Narva jõgi)	Suurem parem	57 %	57 %	64 %	70 %	75 %	100 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Elanike osakaal, kes hindavad oma teadlikkust küberkuritegevusega seotud riskidest heaks	Suurem parem	59 %	-	52 %	60 %	-	65 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: kanep	Väiksem parem	36 %	-	44 %	24 %	-	24 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: amfetamiin	Väiksem parem	21 %	-	23 %	10 %	-	10 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: rahusti/uinuti arsti korralduseta	Väiksem parem	23 %	-	23 %	12 %	-	12 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: ecstasy	Väiksem parem	23 %	-	22 %	10 %	-	10 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: kokaiin	Väiksem parem	16 %	-	19 %	7 %	-	7 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: dopingained	Väiksem parem	-	-	-	7 %	-	7 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes hindavad heaks Eesti valmisolekut tulla toime erinevate kriisidega	Suurem parem	56 %	-	52 %	60 %	-	65 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
MONEYVAL-i hinnang rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse kohta	Suurem parem	-	Soovitused on täidetud	Tehnilise vastavuse soovitusel on peaaegu täidetud	Tehnilise vastavuse soovitusel on täidetud	Eesti vastab nõuetele	Eesti vastab nõuetele	MONEYVALi hindamisraport
Korruptsioonitajumise indeks ⁴⁰ (punktid)	Suurem parem	74	76	76	77	77	77	Transparency International, kättesaadav http://www.transparency.ee/
Korruptsioonitajumise indeks (koht)	Suurem parem	14	12	13	11	10	10	Transparency International, http://www.transparency.ee/

³⁹ Alates 2024. aastast Kaitseministeerium riigikaitse avaliku arvamuse uuringus mõõdiku infot ei kogu. 2025. aastast on küsimuse allikaks Siseministeeriumi siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring.

⁴⁰ Indeks koondab eri allikate andmeid ärivaldkonna ja riigiekspertide hinnangust avaliku sektori korruptsiooni tajumisele skaalal 1–100 punkti, kus 100 tähistab tajutava korruptsiooni puudumist.

Muudest rahvustest inimeste osakaal, kes usaldavad Venemaa Ukraina konflikti teemal Venemaa uudistekanaleid ja ei usalda Eesti kanaleid	Suurem parem	16,6	13	15	14	-	-	Riigikantselei ja Sotsiaalministeerium, avaliku arvamuse seireuuring
Elanike osakaal, kes hindab heaks Eesti valmisolekut tulla toime terroriaktiga, kui see peaks juhtuma	Suurem parem	40 %	-	41 %	45 %	-	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring

Sisejulgeolekut mõjutas sarnaselt 2023. aastaga enim Venemaa jätkuv sõda Ukraina vastu ning Venemaa agressiivne mõjutustegevus oma poliitiliste ambitsioonide ja mõjuvõimu taastamiseks. Ukraina sõja mõjudega ja erinevate kriisidega toimetulek ning Eesti julgeoleku kindlustamine ja ohtude maandamine olid 2024. aastal riigi jaoks prioriteedid.

Kriisideks valmisolekuks tehti erinevaid tegevusi. Ohuteavituse süsteemi EE-ALARM arenduse raames paigaldati sireene 22 asulasse, ning 2025. aasta kevadel on plaanis katsetada sireenide ja lühisõnumiga edastatavat ohuteavitust tervikuna. Samuti piloteeriti ohuteavitust satelliitside kaudu, mida loodetakse kasutusele võtta 2025. aastal. **Kohanemisvõimet kriisiolukordades suurendati** ka kohalikes omavalitsustes, kus kriisivalmiduse toetuseks rahastati 51 omavalitsuse projekte, et parandada evakatsioonikohtade ja kerkuskeskuste⁴¹ elektrivarustust. Laiapindse riigikaitse õppusel DELA24 osalesid 76 omavalitsust, harjutades koostööd siseturvalisuse ja tervishoiuasutustega. Lisaks kasvas SitRep-kasutajate arv aastaga üle 4000 inimese, parandades operatiivset infovahetust kriisiolukordades. Kokkuvõttes on riiklik valmisolek kriisideks paranenud, ent elanikkonna teadlikkuse tõstmine ja varjumiskohtade rajamine vajavad jätkuvalt arendamist.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise võimet hinnanud MONEYVALi ekspertkomitee avaldas 2024. aastal järelelraporti⁴², milles tunnustatakse Eesti püüdlusi valdkonna tegevuste elluviimisel ja samas kannustatakse täiendavaid meetmeid kasutusele võtma. Raportis antud soovitude elluviimine toetab turvalisema keskkonna loomisel ja kuritegeliku raha majandusse jõudmise tõkestamisel. Raportis antud soovitude elluviimist koordineerib Rahandusministeerium ja see on järgnevate aastate jooksul riigiasutustele järjepidev ülesanne.

Korruptsioonikuritegude avastamine, tõkestamine ja ennetamine on jätkuvalt riiklikult oluline prioriteet⁴³. Selle edukus hoiab ära riigi, sh põhiseaduslike institutsioonide sõltumatuse ja otsustusvabaduse mõjutamise ning sisejulgeoleku nõrgestamise. Eesti on taasiseseisvumise järel saavutanud ausama ja korruptsioonivabama riigi poole püüeldes märkimisväärsed tulemusi. Seda kinnitab rahvusvaheline uuring, mille järgi on Eesti 180 riigi võrdluses 76 punktiga paremuselt 13. kohal.⁴⁴ See on väga hea tulemus, aga olukorra parandamiseks on arenguruumi.

Inimeste vara vastu toime pandud arvutikuritegude arv suureneb jätkuvalt. Erinevate kelmuste arv suurenes 2023. aastaga võrreldes 8%. Küberkuritegude vaates iseloomustas 2024. aastat üha suurenev kelmuste hulk ja ka suuremahulised virtuaalvääringute vargused ning ulatuslikud andmelekked. Pettuste läbiviimiseks on loodud hästitoimivad kuritegelikud võrgustikud, kus kurjategijad tegutsevad üha organiseeritumalt ja rahvusvahelisemalt. Kelmuste toimepanemiseks kasutatavad kõnekeskused asuvad kolmandates riikides, nt Venemaal, Ukrainas, Indias, erinevates Lõuna-Ameerika ja Aafrika riikides. Kelmuste toimepanemisele on omane nii uute skeemide väljamõtlemine kui vanade skeemide poole tagasipöördumine. Kui 2023. aastal olid populaarsed „politsei“ ja „pangatöötaja“ poolt helistamised (ning on seda jätkuvalt), siis 2024. aastal hakkasid suuremas mahus levima ka pakiautomaadiskeemid ja „mobiilsideoperaatori“ nimel lepingu pikendamise

⁴¹ Kerkuskeskuse kohta täpsem info siit <https://www.rescue.ee/et/kerksuskeskus>.

⁴² [Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Estonia 1st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating.](#)

⁴³ <https://www.just.ee/kuritegevus-ja-selle-ennetus/oiguskaitse-prioriteedid>.

⁴⁴ [Corruption Perceptions Index 2024 - Transparency.org.](#)

ettekäändel helistamised. Taas hakkas ka levima skeem, kus kannatanule helistatakse „lähedase“ nimel, kes olevat sattunud liiklusõnnetusse. Kelmuskuritegudele on iseloomulik see, et lahenduse leiab vaid väike osakaal juhtumitest. 2024. aastal registreeritud kelmusekuritegudest on samal aastal prokuratuuri saadetud 12%, kõikide kuritegude osas tervikuna on see osakaal aga 32%. 2024. aastal oli kannatanutele kelmustega tekitatud kogukahju 15,9 miljonit eurot (2023 – 15,6 mln eurot, v.a üks 37 mln suurjuhtum). Virtuaalvääringutega tekitatud suurim kahju oli üle 430 000 euro.⁴⁵

Narkoaldkonna hetkeolukord on murettekitav. Jätakuvalt levivad Eesti turul eluohtlikud narkootikumid ja üledoosisurmade arv on suur. Kui Hea Samariitlase akti rakendamine vähendab abikutsumisega seotud stigmat ja politsei esmareageerijad jätkavad naloksooni manustamist üledoosi saanud isikutele võib järgnevatel aastatel prognoosida üledoosidest tingitud surmade arvu vähenemist. Tõhustatakse narkokuritegevuse vastast võitlust ning jätkatakse spektomeetri kasutusele võtmisega, mis võimaldaks tulevikus sündmuskohal narkootilisi aineid tuvastada, ning rahvusvahelist koostööd narkoaldkonnas.⁴⁶ ■

Meetme eelarve

(tuhandetes eurodes)	2024. a esialgne eelarve	2024. a lõplik eelarve	2024. a eelarve täitmine
Meetme kulud	153 786	177 160	167 120
Meetme investeeringud	12 440	31 727	17 614
Programmi tegevuse 3.1 „Põhiseadusliku korra tagamine“ kulud	43 661	50 592	50 461
Programmi tegevuse 3.2 „Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus“ kulud	41 386	42 496	40 787
Programmi tegevuse 3.3 „Objektivalve ja isikukaitse“ kulud	9 865	11 353	10 970
Programmi tegevuse 3.4 „Elanikkonna-kaitse, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine“ kulud	4 189	12 814	9 275
Programmi tegevuse 3.5 „Piirihaldus“ kulud	54 684	59 905	55 626

⁴⁵ Politsei- ja Piirivlameameti „Siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade“.

⁴⁶ Politsei- ja Piirivlameameti „Siseturvalisuse 2024. aasta ülevaade“.

Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed

2024 prioriteetsete väljakutsete edusammud

Prioriteetsed väljakutsed	Edusammud
1. Kriisideks valmisoleku parandamine, sh elanikkonnakaitse tõhustamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vabariigi Valitsus otsustas eraldada aastateks 2025–2027 laiapindse riigikaitse arendamiseks, sh elanikkonnakaitse investeringuvajaduste katmiseks, kokku 130 miljonit eurot lisaraha. 2. Elanikkonnakaitse asutuste isikkoosseisu väljaõppe parendamiseks loodi Sisekaitseakadeemiasse Elanikkonnakaitse teadus- ja arenduskeskus, kus mh koolitatakse nii kutselisi ja vabatahtlikke päästjaid kui ka teisi kriisivalmiduse edendajaid, kes aitavad teadmisi viia ka laiemale avalikkusele. 3. 2024. aasta laiapindse riigikaitse investeringute kavast eraldati kriisiaegse infovahetusplatvormi SitRep-i arendamiseks ajavahemikuks 2024 kuni 2027 kokku 858 000 eurot. Selle rahastuse abil loodi SMIT-is püsiv SitRep arendustiim, mis võimaldas tõsta SitRep-i toimepidevust ja arendada selle funktsionaalsust (sh infovahetus, ohuteavitus jms). 4. Ulatusliku evakuatsiooni korralduse paremaks planeerimiseks loodi 2024. aastal Balti riikide ülene tööühm, mille eesmärk oli valdkonnas ühise teadlikkuse loomine ning ühiste põhimõtete kokku leppimine. 5. Ohuteavituse terviksüsteemi laiendati uute kanalitega: rajati sireenivõrgustiku esimene etapp ning lisati süsteemi Eesti.ee mobiilirakenduse. 6. Kohaliku omavalitsuse tasandi kriisialane võime on suurendatud läbi nõustamise, koolitamise ja sihtotstarbelise toetamise kriisideks valmisolekus (2025-2027 iga-aastaselt 79-le KOVile 9434 eurot), toetusmeetme loomine KOVide kriisivalmiduse parandamiseks ning läbipaistva ja võrreldava KOVide kriisivalmiduse arendamise tagamine. Kohalikele omavalitsustele suunatud koolitused ja kriisiõppused. 7. Alustati hädaolukorra jt seaduste muudatuste väljatöötamisega, millega reguleeritakse ohuteavitust, varjumise korraldamist ja elanikkonnakaitse koolitust. 8. 2024. aastal valmis elanikkonnakaitse veebikoolitus, mis on testimisel avaliku sektori asutustele ning seejärel kuulub Siseministeeriumi, Päästeameti ja Digiriigi Akadeemia koostöös kõrgkäideldavuse saavutamise järgselt igaühele kättesaadavaks tegemisele.
2. Põhiseadusliku korra kaitse. Vastutegevus vaenulikule mõjutus-tegevusele ja lõhestamisele	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tuvastati ja tõkestati Eesti riigi julgeolekut ohustavate Venemaa Föderatsiooni eriteenistuste poolt orkestreeritud tegevusi. Sealhulgas saadeti Eestist välja mitmed välisriikide kodanikud, kes kujutasid ohtu Eesti julgeolekule. 2. Tugevdati regulatsioone ja rakendati meetmeid Venemaa sõjapropaganda, desinformatsiooni ja vaenuliku mõjutustegevuse piiramiseks Eestis ja Euroopa Liidus laiemalt.
3. Sanktsioonide kehtestamine ja tagamine	Kehtestati piiravad sanktsioonid Eesti laste ja noorte organiseeritud osalemise vastu Venemaa ja Valgevene propagandaüritustel ja -laagrites.
4. Radikaliseerumise ennetamine ja terrorismivastane võitlus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaardistati radikaliseerumise ennetuse ja tõkestamise olukord Eesti avalikus sektoris, alustati riikliku tegevuskava koostamist ning sekkumisvõrgustiku loomist. 2. Võeti vastu Euroopa Liidu poolt algatatud terroristliku veebisisu vastane määrus (TCO), uuendatud regulatsioonide alusel ja koostöös veebiette võtjate ja teiste EL liikmesriikidega muudeti terroristliku ja muu ebaseadusliku veebisisu eemaldamine süsteemsemaks ja tõhusamaks.

5. Valgekraelise kuritegevuse vastase ning kuritegevusega saadud varade äravõtmise võimekuse kasvatamine	Koostati ja avaldati kuritegevuse varalise mõjutamise töörühma raport ettepanekutega kuritegevuse vähendamiseks ning kriminaaltulu tõhusamaks leidmiseks, arestimiseks ja konfiskeerimiseks.
6. Küberkuritegevuse vastase võitluse tõhustamine ja PPA digitaliseerimine	Tõkestati ja avastati küberpettureid ning tõsteti avalikkuse teadlikkust kurjategijate petuskeemidest.
7. Idapiiri täies ulatuses väljaehitamine	Idapiiril jätkati ehitustöödega: Maismaapiiril ehitati valmis 80% füüsilisest aiast ja piiritaristust ning 23,5 km on kaetud tehnilise seirega. Narva jõepiirile rajati 5 uut seirepositsiooni, renoveeriti Narva kordon ning rajati Narva kordoni juurde uus juhtimispunkt

2026-2029 prioriteetsed väljakutsed ning arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetsed väljakutsed	Arendus- ja tegevuseesmärgid
1. Majandusjulgeoleku tagamine	Luuakse ühtne arusaam majandusjulgeoleku ohtudest ning koordineeritakse maandamistegevused. Strateegilise tasandi koordinatsiooniks luuakse riigiülene majandusjulgeoleku tööühm.
2. Andmete säilitamine ja neile juurdepääs raske kuritegevuse ja terrorismi vastu võitlemiseks ning riigi julgeoleku tagamise eesmärgil	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tõhustatakse riigisaladuse kaitse meetmeid ning leitakse võimalused, et tagada riigisaladuse kaitsele vajalik ressurss. 2. Muudetakse elektroonilise side seadust uurimisasutuste ja julgeolekuasutuste ülesannete tõhusaks ja operatiivseks täitmiseks kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.
3. Küberkuritegevuse vastase võitluse tõhustamiseks võimekuse kasvatamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Värvatakse piisavas matus kompetentset personali ning koolitatakse olemasolevaid töötajaid. 2. Luuakse toetav õiguslik keskkond ning ajakohane tehniline võimekus ja tagatakse selle jätkusuutlik ülalpidamine
4. Venemaa Föderatsiooni vaenuliku tegevuse ennetamine ja tõkestamine erinevates ründe-vektorites ja mõju-valdkondades (sh info- ja küberruumis, majanduses ja füüsilises keskkonnas)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tõhustatakse julgeolekut ohustavate ning vaenuliku mõjutustegevuse ja lõhestamisega seotud allikate tuvastamise võimekust, luuakse tõhusad õiguslikud alused julgeolekut ohustavatest allikatest tulenevate ohtude maandamiseks. 2. Vaenulike eriteenistuste tegevust pärsitakse ning töötatakse välja selleks vajalikud meetmed ja võimekused. 3. Tagatakse sanktsioonide tõhusus – sanktsioonide eesmärk on tõsta agressorile agressiooni hinda ning läbi selle sundida teda agressioonist loobuma. Eesmärgi saavutamiseks on vajalik takistada sanktsioonidest möödaminemist nii kriminaalmenetluse kui muude vahenditega. Sanktsioonide hulga kasvuga kaasneb ka menetlusressursi vajadus
5. Hiina Rahvavabariigiga seotud ohtude maandamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vähendatakse ja välditakse Hiina Rahvavabariigi tehnoloogia, tarneahelate ja oluliste tööstussisenditega seotud sõltuvusi. 2. Tõkestatakse olulise teabe leke, sh tehnoloogiliste lahenduste, teenuste, küberrünnete kaudu, aplikatsioonides, AI tööriistades, teaduse valdkonnas jm
6. Vägivaldse äärmusluse ja terrorismi toetava ideoloogia leviku tõkestamine ja varajases faasis tuvastamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tõstetakse teadlikkust radikaliseerumise ja sellest lähtuva (terroristliku) vägivalla ennetamiseks. Kujundatakse radikaliseerumise ennetamise ja sekkumise riiklik tegevuskava. Üheks olulisemaks meetmeks on radikaliseerumise ennetamiseks vajaliku teadlikkuse tõstmine. 2. Kaardistatakse majutusasutuse kasutaja andmete elektroonilise edastamise võime Schengeni kompensatsioonimeetme tõhusamaks rakendamiseks. Eesmärk on majutuste kasutajate andmete töötlemise tõhustamiseks kaardistada andmete edastamise eri tehnilised võimalused, nende mõjud, võimalikud maksumused, arendusvajadused ja õigusalikuvõimalused. Kaardistuse tulemusena valmivad ettepanekud edasisteks tegevusteks

<p>7. Narkokuritegevuse vastase võitluse võimekuse suurendamine</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vähendatakse narkootikumide kättesaadavust. Selleks reguleeritakse tõhusamalt uute psühhoaktiivsete ainetele käitlemise piirangute seadmist ning luuakse võimalus ohtlikele ainetele koheste piirangute seadmiseks. Enim surmasid põhjustanud nitaseenide leviku tõkestamiseks suurendatakse koostööd lähiriikidega, peamiselt Lätiga. Õiguskaitseasutuste töö peab muutuma tõhusamaks ja vastumeetmed kiirelt kohanema narkootikumidega kaubitsejate pidevalt muutuvate tegutsemisviisidega, milleks tuleb süsteemsemaks muuta õiguskaitseasutuste ametnike väljaõpet ja mitmekesistada tehniliste vahendite (nt spektromeetrite) kättesaadavust. Vähendatakse narkootikumide levikust tingitud negatiivseid mõjusid ja kahjusid. Õiguskaitseasutustel on oluline roll, et koostöös tervise- sotsiaal ja haridusvaldkonnaga ennetada ja ära hoida narkootikumide tarvitamist, sellega seonduvad ohte tervisele ja elule. Laiendatakse üledoosidest tingitud surmade ära hoidmist, selleks tagatakse naloksoon politsei esmaabivariustuses. Parandada tuleb ka mitmekaristulike meetmete (nt VALIK, SÜTIK programmide) kättesaadavust. 2. Narkootikumide levikust tingitud ohtudest teavitamise tegevused on laiendatud, eelkõige meelelahutuskeskkonnas (ööklubid, festivalid jne). 3. Täiendavate narkootiliste ainete määramise või joobe tuvastamisega seotud tehniliste vahendite kaardistamise ja testimisega on alustatud. 4. Narkolaboritele on loodud reageerimise võimekus – seadmed soetatud, koolitused korraldatud.
<p>8. Kuritegevuse varaliseks mõjutamiseks kompleksse ja tõhusa riikliku võimekuse kasvatamine</p>	<p>Selleks, et kuritegevus ei tasuks ära, suurendatakse suutlikkust kuritegelikul teel saadud vara tuvastamiseks, arestimiseks ja konfiskeerimiseks ning tõhustatakse kuritegevusega tekitatud kahju hüvitamist. Selle saavutamiseks täiendatakse seadusandlust, prioriseeritakse kuritegevuse varaline mõjutamine. Samuti on vaja leida täiendavaid vahendeid uurimisasutustele, prokuratuurile ja kohtule.</p>
<p>9. Kriisideks valmisoleku parandamine, sh elanikkonnakaitse tõhustamine</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Olukorrateadlikkuse valdkonnas jätkatakse info jagamise keskkonna (Sitrep) arendamisega kasutajate (kriisi lahendavate asutuste) vajadustest lähtuvalt, hoitakse tõstetud käideldavust ja luuakse võimalused ohuteavituse keskseks haldamiseks. Lisaks suurendatakse analüütilist võimekust võimaldamaks olukorrast terviklikuma ülevaate saamist kõiki ohte hõlmavas skaalas ning seeläbi aidates prognoosida ja hinnata võimalikke tulevasi arenguid ning toetada informeeritud otsuste tegemist. 2. Siseministeeriumi valitsemisala asutuste kriitiliste teenuste toimepidevust parendatakse läbi varude moodustamise koos ladustamise võimalustega, sh analüüsitakse ühtse laohaldustarkvara kasutusele võtu võimalusi. Siseministeeriumi valitsemisala enda kriisideks valmisoleku paremaks hindamiseks töötatakse 2025. aasta jooksul välja mõõdik. 3. Vabatahtlike kaasatakse kriiside lahendamisele. Siseministeeriumi valitsemisala asutustel tuleb oma kriisiaegsete ülesannete jätkusuutlikuks täitmiseks luua piisavas mahus kriisireservi vastava väljaõppega inimestest, keda on kriisi lahendamisse võimalik kaasata, mida saab teha tuginedes Elanikkonnakaitse reservi analüüsile. 4. Suurendatakse elanike kriisiteadlikkust ja iseseisevat valmisolekut. Eelduste loomine, et iga elanik saaks kriisis paremini hakkama, teaks oma rolli ning oskaks muuta oma kodu kriisikindlamaks. Selleks nähakse ette teavitustegevused, koolitused, riskikommunikatsioon, õppused, kodanikualgatuste ja korteriühistute toetamine. 5. Kohaliku omavalitsuse tasandi kriisialast võimet suurendatakse läbi nõustamise, koolitamise ja sihtotstarbelise kriisideks valmisoleku toetamise (2025-2027 iga-aastaselt 79-le KOV-ile 9 434 eurot). Samuti parandatakse KOV-ide kriisivalmidust läbi toetusmeetme ning tagatakse läbipaistev ja võrreldav KOV-ide kriisivalmiduse arendamine.

	<p>6. Arendatakse terviklikult välja riiklik ohuteavituse süsteem EE-ALARM. Töötatakse välja ohuteavituse kanalite kasutamise üldpõhimõtted ja hoitakse neid ajakohasena tulenevalt täiendavate kanalite lisamiseks tehtavatest arendustest ning kasutuskordadest saadavast tagasisidest. Tagatakse avalikkuse ajakohane teadlikkus riiklikust ohuteavitusest. Seadustatakse sireenide kasutamine EE-ALARM osana.</p> <p>7. Töötatakse välja nõuded ja soovitusel varjendite rajamiseks ja põhimõtted varjumiskohtade kohandamiseks.</p> <p>8. Siseministeeriumi valitsemisalas luuakse kriisireserv ja vabatahtlike kontseptsioon, sh ajakohastatakse elanikkonnakaitse reservi kontseptsioon.</p>
10. Drooniseire ja droonitõrje võime välja arendamine	Eestis luuakse turvalisuse tagamiseks võimekus mehitamata õhusõidukite ehk droonide avastamiseks, tuvastamiseks ja identifitseerimiseks. Koostöös sõjalise riigikaitse asutuste ning elutähtsate teenustega seotud kriitilise taristu ettevõtetega on vajalik välja arendada droonide tõrjumise võimekus.
11. Euroopa Liidu infosüsteemide kasutusele võtmine	Aastatel 2025 kuni 2030 valmivad mitmed suuremahulised Euroopa Liidu infosüsteemid (EES, ETIAS, API, Interoperability, Revised VIS, Revised Eurodac, Prüm II jne). Tagamaks Euroopa Liidus võetud kohustuste täitmine siseturvalisuse suurendamiseks tuleb Eestil teha vajalikud arendused tähtaegselt.
12. Idapiiri täies ulatuses väljaehitamine	Välja ehitatakse kaasaegsete tehniliste lahendustega varustatud idapiir. Vastavalt Vabariigi Valitsuse läbi aegade tehtud otsustele ning idapiiri arendamiseks kavandatud välisvahenditele on idapiiri arendamiseks, piiritaristu väljaehitamiseks ja hoolduseks planeeritud eelarvelisi vahendeid kuni 2029. aastani 157,5 miljonit eurot. Lisaks maismaapiiri taristule on vajalik varustada kogu idapiir kaasaegsete tehniliste seiresüsteemidega, sh arendada drooniseire- ja tõrjevõimekust.

Programmi tegevuste elluviimisest

Programmi tegevus 3.1. Põhiseadusliku korra tagamine⁴⁷

Programmi tegevuse eesmärk:

Eesti põhiseaduslik kord on tagatud ning seda ohustavad tegurid on teadvustatud, ennetatud ja maandatud.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Elanike osakaal, kes hindab Eesti valmisolekut tulla toime välisriigi mõjutustegevuse kasvuga heaks	Suurem parem	49 %	-	52 %	60 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes hindab heaks Eesti valmisolekut tulla toime terroriaktiga, kui see peaks juhtuma	Suurem parem	40 %	-	41 %	45 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring

Põhiseadusliku korra kaitse puhul on oluliseks töösuunaks **vastumeetmed vaenulikule mõjutustegevusele ja lõhestamisele**. Selle raames tuvastatakse ja tõkestatakse näiteks Eesti riigi julgeolekut ohustavate Venemaa Föderatsiooni eriteenistuste poolt orkestreeritud tegevusi. Näiteks tuvastati ja saadeti kohtu ette 8. detsembril 2023. aastal Venemaa eriteenistuste tellimisel siseministri auto lõhkujad. Samad isikud olid seotud ka venekeelse Delfi peatoimetajaauto ründamisega. Alates 2023. aasta lõpust kuni 2024. aasta veebruari keskpaigani pidas Kaitsepolitseiamet kinni kümnekond inimest, kes Venemaa eriteenistuste ülesandel pidid Eestis sooritama mitmesuguseid kuritegusid. Värvatud püüdsid näiliselt tavapärase kuritegevuse taha peitudes Eesti ühiskonnas tekitada segadust ja hirmutunnet. Samuti saadeti Eestist välja mitmed välisriikide kodanikud, kes kujutasid ohtu Eesti julgeolekule.

Majandusjulgeoleku tagamisel oli enim fookuses Venemaa ja Valgevene suhtes kehtestatud sanktsioonide tagamine, sh sanktsioonirikkumiste menetlemine. Elutähtsa teenuse osutajate nõustamine ja toetamine kriitilise taristu kaitse tõhustamisel, sh Eesti elektrisüsteemi Venemaast lahti ühendamise seotud riskide seiramine ja maandamine.

Võeti vastu Euroopa Liidu poolt algatatud terroristliku veebisisu vastane määrus (TCO), uuendatud regulatsioonide alusel ja koostöös veebiettevtõtjate ja teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega muudeti terroristliku ja muu ebaseadusliku veebisisu eemaldamine süsteemsemaks ja tõhusamaks.

Rahandusministeeriumi juhtimisel hakati erinevaid ametiasutusi kaasates koostama uut rahvuslikku rahapesu ja terrorismi rahastamist puudutavat riskihinnangut (*National Risk Assessment*).

Tugevdati regulatsioone ja **rakendati meetmeid Venemaa sõjapropaganda, desinformatsiooni ja vaenuliku mõjutustegevuse piiramiseks** Eestis ja Euroopa Liidus laiemalt. Näiteks kehtestati piiravad sanktsioonid Eesti laste ja noorte organiseeritud osalemise vastu Venemaa ja Valgevene propagandaüritustel ja -laagrites.

Radikaliseerumise ennetamiseks ja terrorismivastaseks võitluseks Eestis loodi 2024. aastal radikaliseerumise ennetamise tegevuskava kontseptsioon, mis on tegevuskava struktuuri alus. Alustati tegevuskava töögrupi kokkupanemist ja riikliku sekkumismudeli loomist.

Päästeametis alustas tegevust erikeemia grupp, mille põhiülesanne on reageerida keemia- ja kiirgusohule ning keemia- ja kiirgusründe korral toetada partnerasutusi.

⁴⁷ Seotud „Eesti 2035“ sihi „Riigivalitsemise“ muutusega D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“.

Sisekaitseakadeemia alustas e-õppe kursuse pakkumist CBRN⁴⁸ sündmustele reageerivate asutuste töötajatele. Koolituse läbinud omandavad baastadmised CBRN valdkonnast, sellega seonduvatest ohtudest, reageerivate asutuste rollijaotusest ning esmareageerijate tegutsemisest ja ohutusmeetmetest. ■

Programmi tegevus 3.2. Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus⁴⁹

Programmi tegevuse eesmärk:							
Eestis on vähenenud raske ja organiseeritud kuritegevus. Õiguskaitseasutustele on loodud paremad eeldused kuritegusid menetleda ja tehakse tulemuslikku koostööd, pöörates seejuures tähelepanu kogu menetlusahela ühtlaselt kõrge võimekuse arendamisele.							
Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Elanike osakaal, kes hindavad oma teadlikkust küberkuritegevusega seotud riskidest heaks	Suurem parem	59 %	-	52 %	60 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: kanep	Väiksem parem	36 %	-	44 %	24 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: amfetamiin	Väiksem parem	21 %	-	23 %	10 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: rahusti/uinuti arsti korraldusest	Väiksem parem	23 %	-	23 %	12 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: ecstasy	Väiksem parem	23 %	-	22 %	10 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: kokaiin	Väiksem parem	16 %	-	19 %	7 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: dopinguaained	Väiksem parem	-	-	-	7 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
MONEYVAL-i hinnang rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse kohta	Suurem parem	-	Soovitused on täidetud	Tehnilise vastavuse soovitusel on peaaegu täidetud	Tehnilise vastavuse soovitusel on täidetud	Eesti vastab nõuetele	MONEYVALi hindamisraport
Korruptsioonitajumise indeks (punktid)	Suurem parem	74	76	76	77	77	Transparency International, http://www.transparency.ee/
Korruptsioonitajumise indeks (koht)	Suurem parem	14	12	13	11	10	Transparency International, http://www.transparency.ee/

Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses tõkestati rahapesu ja terrorismi rahastamist, korruptsiooni, inimkaubandust ning küber-, narko- ja majanduskuritegevust.

Virtuaalse kuritegevusega võitlemise võimestamine

⁴⁸ CBRN (ingl.) – Keemilise-, Bioloogilise-, Radioloogilise- ja Tuumaohuga seotud sündmustele reageerimine

⁴⁹ Seotud „Eesti 2035“ sihi „Riigivalitsemise“ muutusega D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“.

Politsei- ja Piirivalveamet on jätkanud digi- ja küberteadmiste täiendõppekava koolitustega töötavatele ametnikele. Koolitusi läbi viies ja tulenevalt tagasisidest näeb Politsei- ja Piirivalveamet selget vajadust nimetaud täiendõppega jätkamiseks. Politsei- ja Piirivalveamet korraldas valdkonnapõhiseid õppepäevi ja praktilisi koolitusi (mh on ametnikud osalenud rahvusvahelistel kübervaldkonna koolitustel ja töögruppides). Lisaressursse suunati tehnoloogilise arengu tagamiseks, et uurijate käsutuses oleksid uusimad küberkuritegusid toimepaneivate isikute avastamise, kriminaaltulu tuvastamise, tõkestamise ning tõendusteabe saamise tööriistad ning oleks tagatud olemasoleva IKT võimekuse elukaar (riistvara, tarkvara). Osaleti rahvusvahelistes arendusprojektides ja tehti aktiivset koostööd välispartneritega. Küberkuritegude avastamisel, menetlemisel ning arendustegevustes on ülimalt oluline roll koostööl välisriikide partneritega. Jätkuvalt on vaja saada rahalised vahendid menetluspersonali suurendamiseks ja personali teadmiste tõstmiseks ning oskuste arendamiseks. Samuti on vajadus täiendava lisarahastuse järele, et jätkata arendustöödega, rakendada töös uusimad tehnilised võimekused ja tagada olemasoleva IKT võimekuse elukaar. Arvestades praegust julgeoleku olukorda, tuleb üha enam panustada kriisivõimekuse tagamiseks.

Kuritegevus ei tohi ära tasuda

Selle põhimõtte edukamaks elluviimiseks kutsus Siseministeerium 2023. aastal kokku nelja ministeeriumi ning kaheksa asutuse ja institutsiooni esindajatest töögrupi. Siht on leida koostöös lahendusi ja koondada ettepanekud kuritegevuse stiimulite vähendamiseks, et tõhustada kuritegevuse vastases võitluses kriminaaltulu senisest märksa rohkem leidmist, arestimist ja konfiskeerimist. Lisaväärtust lahendusettepanekute väljatöötamisele andsid rahvusvahelise praktika kogemine õppevisiitidel Euroopa Prokuratuuris, Ühendkuningriigis ja Lätis ning osavõtt teadlikkust tõstvatest kohtumistest Euroopas ja USAs. 2024. aastal valmivasse raportisse koondatavate ettepanekute elluviimine tõhustab olulisel määral raske ja organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust. Kuritegevusest saadava tulu senisest tõhusam leidmine, arestimine ja konfiskeerimine on määrava tähtsusega kuritegevuse ja selle stiimulite vähendamisel. Kriminaaltulu suuremas mahus konfiskeerimine vähendab ebaseaduslike vahendite segunemist legaalse majandustegevusega ja suurendab riigieelarvet.

Eestis hakkas kehtima uus ohvriabi seadus, milles on reguleeritud põhjalikumalt kuriteoohvri õigusi ja abi saamise võimalusi. Eesti läbis GRETA⁵⁰ formaadis inimkaubanduse vastaste tegevuste hindamise.

Narkootikumidega võitlemine

Perioodil 2000–2024 on Eestis narkootikumide üledoosi tõttu surnud 2235 inimest. Kuni 2018. aastani oli Eesti narkootikumide üledoosiga seotud surmade poolest Euroopa Liidus esimesel kohal. Perioodil 2002–2017 oli enamik surmadest seotud heroiinist sadu kuni tuhandeid kordi kangema fentanüüli ja selle analoogide tarvitamisega. 2018. aastal üledoosist tingitud surmad järsult vähenesid 110-lt 39 juhuni. Surmade arvu languse peamiseks arvatavateks põhjusteks alates 2017. aasta lõpust olid fentanüüli kättesaadavuse vähenemine Eesti narkoturul ning koju kaasa antava naloksoonikomplekti ja teiste kahjude vähendamise teenuste ulatuslikum rakendamine. Fentanüüli kättesaadavuse vähenemine oli politsei eduka jälitustöö tulemus, kus 2017. aasta lõpus ja 2018. aasta alguses lõpetati mitme suure kuritegeliku võrgustiku tegevus. Fentanüüliturg ei taastunud endises mahus ka 2022. aastaks.⁵¹

2022–2024 aastal avaldas negatiivset mõju aga fentanüülile analoogisete opioidide nitaseenide ehk äärmiselt mürgiste uimastite turule tagasitulek, mis on osaliselt põhjus, miks **narkoüledoosidest tingitud surmade arv on taas kasvanud** (2021. aastal kokku 39, 2022. aastal 80, 2023. aastal 113 ja 2024. aastal 92). Nitaseenid põhjustasid suurima osa narkosurmadest (2023. aastal 53%), aga kasvanud on ka surmade arv, mis seotud kokaiini, MDMA ja amfetamiiniga. Need on ained, mis levivad sageli ööelu ja meelelahutusega, sh noorte ja edukate inimeste seas, kes ei pea end üldiselt ise tarvitajateks ning kelleni on seetõttu keerulisem ennetustöö ja hoiatustega jõuda. 2023. aastal kaotas üledoosi tõttu elu kuusteist 17–24-aastasest noort.

Ukrainas alanud sõda narkoturгу oluliselt ei mõjutanud, küll aga vähendas Eesti-Vene piiri sulgemine mõne narkootikumi levitamist Ida-Virumaal.

---

⁵⁰ GRETA - Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings

⁵¹ Narkomaania olukord Eestis 2022. Tervise Arengu Instituut.

Aastaid on suurem osa narkokuritegudest olnud seotud just suure koguse narkootilise aine ebaseadusliku käitlemisega. Üha enam kaubitsetakse narkootikumidega internetis, samuti vahendatakse neid kulleri ja posti teel. Turvalisema elukeskkonna tagamiseks peab politsei hoolitsema selle eest, et illegaalseid narkootilisi ja psühhotroopseid aineid sisse ei toodaks ega pakutaks, milleks on suurendatud koostööd lähiriikidega. See tähendab sihtmärgipõhist tegevust, mille käigus keskendutakse ennekõike narkokuritegevuse organisaatoritele. Samas pööratakse endiselt tähelepanu narkootilise aine tarvitajate tabamisele ning võitlusele tänavadiilerlusega. Olulised eesmärgid on vähendada narkootikumide levitamist noortele ning suunata narkootikume tarvitavad süütegijad karistusmeetmete asemel saama tervise- või sotsiaalteenuseid (nõustamine, ravi, asendusravi, tugiisiku teenus jms).

2024. aastal käivitati mitmeid samme olukorra leevendamiseks ning selle käigus esitati Vabariigi Valitsusele memorandum, milles toodi välja ettepanekud narkoolukorra leevendamiseks. Memorandumis lepiti kokku seitse suurema mõjuga arendustegevust, mille elluviimine on kolme ministeeriumi (Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Justiits- ja Digiministeeriumi) vastutada. Samuti lepiti kokku, et 2026. aastal võtab roteeruv korras kaheks aastaks poliitika juhtimise üle Sotsiaalministeerium ning viiakse läbi poliitika vahehindamine.

Loodi alus kiirmeetmena uutele psühhoaktiivsetele ainetele käitlemispiirangute kohaldamiseks, millega on Politsei- ja Piirivalveametil ja Maksu- ja Tolliametil koheselt õigus inimeste tervisele ohtlikud ained kuni üheks aastaks hoiule võtta. Selle aja jooksul otsustatakse aine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja lisamine. Meede võimaldab põhjalikumalt uurida nende ainete riske turvalisusele ja rahvatervisele.

Politseiametnikud läbisid koolitused ja nende esmaabivarustusse lisandus naloksoon, mille puhul on tegemist narkootikumide üledoosi korral elupäästva ravimiga. Tegemist on meetmega, millega on võimalik päästa inimese elu olukorras, kus politsei jõuab sündmuskohale enne kiirabi. Vajalik on tagada naloksooni varude pidev täiendamine.

Eestis on käivitatud Hea Samariitlase Akt, mis kaitseb inimesi, kes kutsuvad või kes vajavad abi narkootikumide tarvitamisest tingitud terviserikke korral. Meede on oluline selleks, et julgustada inimesi kutsuma kiirabi või pöörduma õiguskaitsete poole, kui nad on tunnistajaks uimastite tarvitamisest tingitud terviserikkele ilma et nad peaksid kartma karistust.

Valmis **analüüs „Narkoväärteo toimepannud õigusrikkujate mõjutamine“**. Analüüsis kaardistatakse muutusi registreeritud narkoväärtegude arvus ja toimepanijate profiilis, võrreldakse karistuspraktikaid rahatrahvide määramisel eri prefektuurides narkoväärtegude korral ning analüüsitakse menetlusandmete põhjal mõjutusvahendite võimalikku rolli narkosüütegude korduvuses.

Sõlmiti andmevahetusleping Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusega, millega Politsei- ja Piirivalveameti analüütikuteni jõuavad isikustamata andmed mürgistustega seonduvate kiirabisündmuste kohta. Andmed võimaldavad senises põhjalikumalt hinnata narkoainete levikut ja ohu potentsiaali.

Politsei- ja Piirivalveamet testis RAMAN spektromeetrit, mis võimaldab tuvastada sündmuskohal narkootilisi aineid või teisi ohtlikke aineid. Seade kaitseb muuhulgas ametnikke sündmuskohal kokkupuute eest tundmatu ainega. Eesti Kohtuekspertiisi Instituut on seadme juba soetanud ja Politsei- ja Piirivalveamet kaalub seadme soetamist.

Esmased sisendid on antud Sisekaitseakadeemia kõrghariduse õppekavasse tõstmaks uute ametnike teadlikkust uimastivastasest võitlusest.

Edasised sammud keskenduvad eriti ohtlike ainete, sh nitaseenide, leviku tõkestamisele, rahvusvahelise koostöö tugevdamisele ning õiguskaitseasutuste töö süsteemsemaks ja paindlikumaks muutmisele. Oluline on tagada riskirühmade, eriti noorte parem jõudmine teenusteni ning arendada kahjude vähendamise teenuseid koostöös sotsiaal-, tervise- ja haridusvaldkonnaga. Andmepõhine lähenemine peab toetama poliitikakujundamist ja võimaldama kiiret reageerimist uutele ohtudele.

Programmi tegevus 3.3. Objektivalve ja isikukaitse

Programmi tegevuse eesmärk:

Objektide valvet ja isikukaitset on arendatud viisil, mis võimaldab toime tulla muutuvast ohupildist tulenevate ohtudega.

Objektivalvet ja isikukaitset arendati, et tulla toime muutuvast ohupildist tulenevate ohtudega. Lisaks tavapärastele ülesannetele teostati isikukaitset täiendavate isikute suhtes.

Peamiseks väljakutseks on leida paremini toimivad lahendused isikute pikemaajalise kaitse alla võtmiseks, et kaitse määramisel oleks tagatud ka selleks vajalikud vahendid. Selleks viiakse sisse muudatused pikemaajalise kaitse määramise protsessis, - sh ametist lahkunud presidente puudutavas. Arutelude tulemusel otsustati, et muudetakse pikemaajalise kaitse määramise regulatsiooni. Selleks esitatakse 2025. aasta I kv vastavasisuliste ettepanekutega memorandum Vabariigi Valitsusele ning lisatakse Politsei ja Piirivalveseaduse väljatöötamiskavatsusse.

Täpsemad tegevused ei ole avalik teave. ■

Programmi tegevus 3.4. Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine⁵²

Programmi tegevuse eesmärk:

Eesti on valmis toime tulema erinevate kriisidega. Elutähtsate teenuste toimimine on tagatud igal ajal. Loodud on senisest paremad eeldused, et kriisidest põhjustatud kahjud oleksid riigile ja elanikele võimalikult väikesed.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Elanike osakaal, kes hindavad heaks Eesti valmisolekut tulla toime erinevate kriisidega	Suurem parem	56 %	-	52 %	60 %	-	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike hädaolukordadeks valmisoleku indeks	Suurem parem	-	44,1	-	-	65	Päästeamet
Kohalike omavalitsuste kriisideks valmisoleku indeks	Suurem parem	-	6	-	7	7	Päästeamet, www.minuomavalitsus.ee
Ulatusliku evakuatsiooni läbiviimise võime	Suurem parem	-	10000 in.	-	10000 in.	-	Päästeamet

Elanikkonnakaitse arendamine

2024. aastal lepidi hädaolukorra seaduse muutmiseks ministeeriumide ja teiste asjaomaste asutustega kokku varjumise põhimõtted, ohuteavituse korraldus ja elanikkonnakaitsealaste koolituste süsteem ja kohustused. Kriisivalmiduse suurendamisele suunatud tegevused viiakse ellu peale 2025. aasta seadusemuudatust kuni kolme aasta jooksul.

Elanike kriisiteadlikkuse ja iseseisva valmisoleku suurendamiseks ning elanikkonnakaitse asutuste isikkoosseisu väljaõppe parendamiseks loodi Sisekaitseakadeemia Päästekolledžisse kriisireguleerimise ja

⁵² Seotud „Eesti 2035“ sihi „Riigivalitsemine“ muutusega D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“ ja muutusega E „Julgeoleku ja turvalisuse tagamine igas olukorras ning kriisideks valmisoleku parandamine“.

elanikkonnakaitse õppetool, kus hakatakse koolitama nii kutselisi ja vabatahtlikke päästjaid kui ka teisi kriisivalmiduse edendajaid, kes aitavad teadmisi viia ka laiemale avalikkusele

2024. aastal **valmis Päästeameti ja Sisekaitseakadeemia koostöös elanikkonnakaitse veebikoolitus**, mis on 2025. aasta jooksul Digiriigi Akadeemia keskkonnas kättesaadav läbi Päästeameti saadetava kutse ministeeriumidele ja nende allasutustele Alates 2026. aastast on kavas muuta koolitus kättesaadavaks kõigile soovijatele ning neile, kellel selle läbimine on seadusest tulenev kohustus.

Siseministeeriumi veetavas töörühmas **töötati 2024. aastal välja esmased nõuded varjenditele ja põhimõtted varjumiskoha kohandamisel**. Alates 2026. aastast on nõutav suuremate hoonete püstitamisel ka varjendi rajamine.

Igakuise viiakse läbi elanike kriisivalmiduse seireküsitlused (sh küsitakse ka ohuteavituse usaldusväärsuse kohta), mis on tellitud Päästeameti poolt ning teostanud Turu-Uuringute AS (<https://www.rescue.ee/et/uuringud>).

Riikliku ohuteavituse süsteemi EE-ALARM arendamiseks 2024. aastal:

1. Paigaldati sireeniseadmeid 22. asulasse. Sireeniseadmete kasutusele võtmine muutub õiguspäraseks hädaolukorra seaduse jõustumisel. Samuti jätkuvad sireeniseadmete paigaldamised täiendavatesse asulatesse ja kohtadesse järgnevatel aastatel. 2025. aasta kevadel on plaanis ohuteavituse terviksüsteemi, sh ka sireenide, käivitamine testimise ja avalikkuse harimise eesmärgil.
2. Viidi läbi hange ning teostati enamus töid, et alates 2025 kevadest oleks võimalik lühisõnumiga Eesti mobiiltelefoni-numbritele edastada ohualapõhist ohuteavitust numbri kasutaja eelistatud keeles. Arendus võimaldab muuta lühisõnumiga edastatavat ohuteavitust kiiremaks ja arusaadavamaks (rahastatakse EU elanikkonnakaitse mehhanismi Track 1 vahenditest).
3. 2024. aastal piloteeriti ohuteavituse edastamist üle satelliidi, kasutades selleks Euroopa Liidu poolt pakutavat Galileo EWS teenust, mis võimaldab ohuteavitust edastada satelliidilt oma asukohta päriivatele seadmetele (s.h. mobiiltelefon) ka olukorras, kus maapealsed sidevõrgud ei tööta. 2025. aastal loodetakse lahendus kasutusele võtta.
4. Testiti ja arendati töökindlamaks uut ohuteavituse funktsioon „Eesti.ee“ mobiilirakenduses „Ole valmis!“.
5. Alustati Riigikantselei Innovatsioonimeetme rahastusel tegevusi ohuteavituse edastamiseks alternatiivse edastusvõrgu kasutamise piloteerimiseks. Projekt "Taskusireen - 5G meediaedastus (<https://www.riigikantselei.ee/taskusireen-kiire-tapne-ja-toimepidev-ohuteavitus-igauhe-poues>), mille aktiivsed tegevused viiakse ellu aastatel 2025 kuni 2026.

2024. aastal edastatud ohuteavituste ja sellega seoses avatud kriisinõu telefoni kõnede kohta on info programmi 2.1 tagasisaates.

Kriisideks valmisolek

Reaalajas toimuvate sündmuste kohta teabe edastamiseks ja töötlemiseks on loodud veebikeskkonda infovahetusplatvorm SitRep. See veebikeskkond võimaldab osapooltel operatiivselt vahetada teavet sündmuste, nagu hädaolukordade ja kriiside, kohta ühises kõigile osapooltele kättesaadavas veebikeskkonnas.

2024. aasta laiapindse riigikaitse investeeringute kavast eraldati SitRep-i arendamiseks ajavahemikuks 2024 kuni 2027 kokku 858 000 eurot. Selle rahastuse abil loodi **Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuses püsiv SitRep arendustiim**, mis võimaldas tõsta SitRep-i toimepidevust ja arendada selle **funktsionaalsust** (sh infovahetus, ohuteavitus jms). SitRep kasutajate arv jõudis 2024. aasta lõpuks 4071 inimeseni (aastaga + 1151 inimest), kes jaotuvad kokku 263 asutuse vahel (aastaga +26).

2024. aastal toimus Kaitseväe suurõppus DELA24. Decisive Lancer 2024 staabiõppus on üks iga-aastaseid olulisemaid õppuseid, kuna hõlmab lisaks kaitseväele, Kaitseliidule, maakaitseringkondadele ja Eestis teenivatele liitlasüksustele ka teisi riigistruktuure, eeskätt Politsei- ja Piirivalveametit ning Päästeametit, aga ka Terviseametit, kellel on täita kaalukad ülesanded nii kriisi- kui sõjaajal. **Olulisel kohal on Siseministeeriumi ja kohalike omavalitsuste panus**, sest õppuse käigus harjutatakse laiapindse riigikaitse kontseptsiooni praktilisi aspekte ja protseduure. **Õppusel osales 76 KOVi.**

Ka aastal 2024 mõõdeti 2023. aasta KOV kriisiindeksit. 2024. aasta kriisiindeksi hinnang pannakse kokku 2025. aasta mais. Eelmise aasta tulemused on „EKK⁵³ 2.0“ järgi 2027. aastaks püstitatud sihi juba saavutanud. Samas tuleb silmas pidada, et hädaolukorra seaduse CER⁵⁴ direktiivist tulenevalt lisandus 46 KOV-i, kes muutusid elutähtsat teenust korraldavateks asutusteks (ETKA-deks) ja prognoos on, et 2026. a mõõdetav käesoleva aasta taseme indeks langeb.

2024 tulemuste järgi:

1. 31 omavalitsust on eeskujulikul tasemel (7-9 punkti) vs eelmisel aastal 9 omavalitsust,
2. 45 omavalitsust on edasijõudnud tasemel (4-6) vs eelmisel aastal 53,
3. 3 omavalitsust on baastasemel (3) vs eelmisel aastal 9,
4. alla baastaseme ei olnud ühtegi omavalitsust vs eelmine aasta 8.

2024. aastal viis Päästeamet läbi taotlusvooru „Kohaliku omavalitsuse üksuse riigikaitsealise kriisivalmiduse suurendamine“.

Toetuse andmise eesmärk oli suurendada kohaliku omavalitsuse üksuse riigikaitsealist kriisivalmidust. Toetuse andmise prioriteet oli evakatsioonikoha toimepidevuse suurendamine eelkõige Lääne- ja Kesk-Eesti omavalitsustes. Teisena toetati ülejäänud KOV-dele evakatsioonikohas või kerksuskeskuses generaatori ühendamise valmiduse loomist. Taotlusvoor oli avatud 05.04.-10.05. 2024. ja positiivse rahastusotsuse said 51 KOV-i.

I PRIORITEET – Lääne- ja Kesk-Eesti KOVde evakatsioonikohtade toimepidevus: EVAK kohad said juurde 61 generaatori ühenduskohta + 42 mobiilset generaatorit.

II PRIORITEET- ülejäänud KOV-d, kes said esitada taotlust kerksuskeskuste ja evakatsioonikohtades generaatori ühenduskohtade loomiseks, esitas projekti 33 KOV ning nende kerksuskeskused ja evakuatsiooni kohad said juurde 35 generaatori ühenduskohta. ■

Programmi tegevus 3.5. Piirihaldus⁵⁵

Programmi tegevuse eesmärk:

Eesti piir kui Euroopa Liidu välispiir on valvatud ja kaitstud ning see on piisav julgeoleku tagamiseks. Tõkestatud on piiri ebaseaduslik ületamine, ebaseaduslikud toimingud piiri lähedal, inimkaubandus ja salakaubavedu. Eesti piiril on tagatud reisijasõbralik piirikontroll, mis vastab Schengeni ühtse viisaruumi nõuetele.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Elanike osakaal, kelle hinnangul on Eesti välispiir hästi kaitstud	Suurem parem	56 %	65 %	- ⁵⁶	65 %	65 %	Kaitseministeerium, riigikaitse avaliku arvamuse uuring
Maismaapiiri kaetus tehnilise seirega (sh Peipsi järv, Narva jõgi)	Suurem parem	57 %	57 %	64 %	70 %	75 %	Politsei- ja Piirivalveamet

⁵³ EKK - elanikkonnakaitse

⁵⁴ CER direktiiv on Euroopa Liidu direktiiv, mis on vastu võetud kriisidega toime tulemiseks. Selle eesmärk on tugevdada elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ohuolukordade ja õnnetuste tingimustes.

⁵⁵ Seotud „Eesti 2035“ sihi „Ruum ja liikuvus“ muutusega B „Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt“ ja sihi „Riigivalitsemine“ muutusega D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“.

⁵⁶ Alates 2024. aastast Kaitseministeerium riigikaitse avaliku arvamuse uuringus mõõdiku infot ei kogu. 2025. aastast on küsimuse allikaks Siseministeeriumi siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring.

2024. aastal **jätkusid tööd idapiiri väljaehitamiseks**. Maismaapiiril ehitati valmis 80% füüsilisest aiast ja piiritaristust. Jätkusid tööd maismaapiiri järgnevate lõikude piiritaristu rajamiseks. Video- ja seiretehnikaga on kaetud 23,5 km maismaapiirist.

Narva jõepiiril on 2024. aastal rajatud viis uut seirepositsiooni. Töös on üheksa järgneva seirepositsiooni, patrullitee ja juurdepääsuteede väljaehitamine. Alustatud on ka keskkonnamõjude hindamisega patrulltee II etapi väljaehituseks. Käimas on hankemenetlus valminud seirepositsioonidele seiretehnikaga soetuseks ja paigalduseks. Narva jõepiiri väljaehitamise seotud tegevused on kavandatud lõpule viia 2027. aasta lõpuks.

Lõppenud on Narva kordoni rekonstrueerimistööd, Narva kordoni juurde rajati ka uus juhtimispunkt, töös on Luhamaa kordoni rekonstrueerimine tähtajaga 2026. aasta lõpp.

Laiapindse riigikaitse investeeringute kava 2025-2027 raames tugevdatakse järgnevatel aastatel idapiiril piirivalve võimet ja kriisideks valmisolekut - selleks uuendatakse idapiiri masinaparki ja isikkoosseisu varustust, arendatakse kriitilisi infosüsteeme, ehitatakse välja piiritaristu. Samuti luuakse idapiirile doonituvastus ja -tõrje võimekus. ■

MEEDE 4. Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedi-halduspoliitika

Meetme eesmärk: Eesti kodakondsus-, rände- ja identiteedihalduspoliitika on usaldusväärsed, innovaatilised ja inimesekesksed, toetades Eesti arengut, ühiskonna sidusust ja toimimist ning tagades siseturvalisust.

Meetme kirjeldus: meetmes keskendutakse kodakondsuspoliitika, Eestisse elama asumise ja Eestis ajutise viibimise poliitika, varjupaigapoliitika, migratsioonijärelevalve ja tagasisaatmispoliitika kujundamisele ja elluviimisele. Samuti käsitletakse programmis rahvastikuhalduse seisukohalt põhitähtsusega identiteedihaldus- ning isikut tõendavate dokumentide poliitika kujundamist ja elluviimist.

Meede koosneb kolmest programmi tegevusest:

1. Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine
2. Migratsioonijärelevalve
3. Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide välja andmine

Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest

Meetme eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht			Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	2030	
Elanike osakaal, kes peavad sisseännet riigi peamiseks mureks	Väiksem parem	10 %	9 %	8 %	12 %	10 %	10 %	Eurobaromeetri standarduuring, https://europa.eu/eurobarometer/screen/home
Teistest rahvustest isikute hulgas tugeva riigiidentiteediga isikute osakaal	Suurem parem	-	43 %	-	40 %	40 %	40 %	Eesti integratsiooni monitooring
Teistest rahvustest isikute hulgas keskmise riigiidentiteediga isikute osakaal	Suurem parem	-	46 %	-	55 %	55 %	55 %	Eesti integratsiooni monitooring
Elanike osakaal, kes hindavad Eesti valmisolekut tulla toime ulatusliku põgenike sisseändega heaks	Suurem parem	42 %	-	40 %	36 %	40 %	40 %	Siseministeerium, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Eesti elanike osakaal, kas kasutavad riikliiku eID (MID, ID1) vahendit vähemalt kord aastas	Suurem parem	79 %	72 %	82 %	70 %	74 %	78 %	Politsei- ja Piirivalveamet (e-ID arv) ja SK ID Solutions AS statistika (kasutajate arv)
Rahulolu Eesti kodaniku isikut tõendava dokumendi taotlemise e-teenusega	Suurem parem	94 %	90 %	93 %	85 %	85 %	85 %	Politsei- ja Piirivalveamet, rahuloluküsitlus iseteeninduskeskkonnas

Nende elanike osakaal, kes peavad sisseännet riigi peamiseks mureks, on võrreldes 2022. aastaga vähenenud: 2022. aastal oli see 10%, 2023. aastal 9%. Arvestades Ukraina-vastase sõja mõju, oluks eelneval kahel aastal ootuspärane isegi elanike kriitilisem suhtumine. Samas peegeldavad need tulemused ilmselt jätkuvalt vähemalt osaliselt ka veendumust, et riik saab sõjapõgenikest tingitud olukorraga hakkama.

Tugeva ja keskmise riigiidentiteedi kandjate osakaal oli 2023. aasta Eesti integratsiooni monitooringu järgi teisest rahvusest inimeste hulgas 89% ja eestlaste hulgas 73%. Teisest rahvusest inimeste seas on tugeva riigiidentiteedi kandjate osakaal võrreldes 2020. aastaga tõusnud, samas kui eestlaste seas on keskmise või tugeva riigiidentiteedi kandjate osakaal veidi langenud.

Turvalise identiteedi kasutajate osakaal e-identiteedi omajate seas oli 82% (2023 oli 72%). Seega, seatud siht saavutati ja on märgata tõusu riikliiku eID-teenuse kasutamisel.

Ukraina-vastase sõja tõttu on kasvanud Eesti kodakondsuse taotlejate arv. Kui varasematel aastatel on olnud Venemaa kodanikest taotlejaid alla 300 aastas, siis pärast sõja algust kasvas see arv hüppeliselt (2022. aastal 726, 2023. aastal 657 ja 2024. aastal 428). 2024. aastal sai Eesti kodakondsuse 747 inimest, samas 2023. aastal 1074 ja 2022. aastal 787 inimest. ■

Meetme eelarve

(tuhandetes eurodes)	2024. a esialgne eelarve	2024. a lõplik eelarve	2024. a eelarve täitmine
Meetme kulud	37 762	44 108	38 149
Meetme investeeringud	2 400	3 988	1 885
Programmi tegevuse 4.1 „Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine“ kulud	10 815	12 414	10 717
Programmi tegevuse 4.2 „Migratsioonijärelevalve“ kulud	7 295	9 402	8 359
Programmi tegevuse 4.3 „Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide välja andmine“ kulud	19 652	22 293	19 073

Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed

2024 prioriteetsete väljakutsete edusammud

Prioriteetsed väljakutsed	Edusammud
1. Õiguskeskkonna analüüs ja muudatuste tegemine	<ol style="list-style-type: none"> Riigikogusse saadeti välismaalaste seaduse muutmise seadus, mille eesmärk on võtta kasutusele meetmed, et tõhustada rändemenetluste läbiviimist ja tugevdada rändekontrolli võimekust. Koostati Euroopa Liidu varjupaiga - ja rändehalduse õigustiku reformi Eesti rakenduskava. Riigikogusse saadeti isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seadus, mille eesmärk on suurendada identiteedihalduse turvalisust, maandada julgeolekuriske ja ajakohastada tööprotsesse, viies need vastavusse tänapäevaste vajaduste ja võimalustega ning vähendades seeläbi inimeste halduskoormust ja ametiasutuste töökoormust.

2026-2029 prioriteetsed väljakutsed ning arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetsed väljakutsed	Arendus- ja tegevuseesmärgid
1. Seadusliku rände ja tagasisaatmise õiguskeskkonna muutmine	<ol style="list-style-type: none"> Analüüsitakse seadusliku rände õiguskeskkonda ja tehtud muudatusi, et lahendada regulatsiooni kitsaskohad, toetada talentide ja investeringute jõudmist Eestisse, pöörates samas tähelepanu rände väärkasutuse ennetamisele ja tõkestamisele ning julgeolekuriskide maandamisele, ning tagatud on tõhusad menetlused. Arendatakse ja rakendatakse rändemenetlusi toetavaid andmebaase (näiteks elamislubade- ja töölubade register, lühiajalise töötamise andmekogu, viisaregister, migratsioonijärelevalve andmekogu), et vähendada halduskoormust taotlejatele ja menetlejatele, suurendada kasutajasõbralikkust ja automatiseeritust ning tõhustada riikliku järelevalve teostamist ja riskide ennetamist. <p>Muudetakse tagasisaatmisvaldkonna õiguskeskkonda ja arendatakse asjaomaseid EL ja siseriiklikke infosüsteeme, et toetada nende isikute kiiremat tagasisaatmist, kes ei vasta liikmesriigi territooriumidel viibimise või elamise nõuetele, sh kujutavad ohtu avalikule korrale või riigi julgeolekule.</p>
2. Riiklike dokumentide sertifitseerimis- ja usaldusteenuse toimepidevuse tagamine	Võetakse kasutusele alternatiivne sertifitseerimisteenus usaldusteenuse osutamiseks.
3. E-residentidele digi-ID väljastamise parandamine ja riskide maandamine	E-residentidele tagatakse kaardivaba digi-ID ja korduval taotlemisel kontaktivaba väljastus. Tõhustatakse taustakontrolli taotlemisel ja järelevalvemenetlust.
4. Euroopa Liidu varjupaiga ja rändehalduse õigusliku reformi rakendamine	<ol style="list-style-type: none"> Riikliku rakenduskava alusel valmistatakse ette Euroopa Liidu varjupaiga ja rändehalduse õigustiku reformi kohaldamist 2026. aastal. Uute EL õigusaktide rakendamiseks arendatakse ja rakendatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate menetlusi toetavaid andmebaase (näiteks riiklik rahvusvahelise kaitse andmise andmekogu, migratsioonijärelevalve andmekogu), millega muuhulgas vähendatakse halduskoormust, suurendatakse kasutajasõbralikkust, automatiseeritust ja EL ülest koostööd ning tõhustatakse järelevalvet ning ennetatakse riske.

Programmi tegevuste elluviimisest

Programmi tegevus 4.1. Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine⁵⁷

Programmi tegevuse eesmärk:

Rändepoliitika arvestab Eesti arenguvajadustega. Rände- ja kodakondsuspoliitika on suunatud rahvusriigi kestlikkusele ja avaliku korra ning riigi julgeoleku tagamisele. Eesti kodakondsus on väärtustatud.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Välismaalaste osakaal, kes on vabatahtlikult tagasi pöördunud	Suurem parem	89 %	83 %	82 %	80 %	80 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Välismaalaste osakaal, kes on sunniviisiliselt välja saadetud	Väiksem parem	10 %	17 %	18 %	20 %	20 %	Politsei- ja Piirivalveamet
Eesti kodakondsuse taotlemiseks mõeldud keeleõppelepingu sõlminud isikute arv	Suurem parem	136 in.	505 in.	70 in. ⁵⁸	250 in.	250 in.	Sisekaitseakadeemia (2021. veebruarist INSA), Integratsiooni Sihtasutus
Eesti kodakondsuse taotlemiseks mõeldud keeleõppelepingu täitnud isikute arv	Suurem parem	82 in.	83 in.	81 in.	250 in.	250 in.	Sisekaitseakadeemia (2021. veebruarist INSA), Integratsiooni Sihtasutus
Eesti kodakondsuse saanud isikute arv	Suurem parem	787 in.	1074 in.	736 in.	840 in.	840 in.	Politsei- ja Piirivalveamet

Rahvusvahelise kaitse valdkonnas lepiti Euroopa Liidus kokku 2016. aastast kestnud ja 2020. aastal uuendatud rahvusvahelise kaitse õigustiku ulatuslikus reformis. Reform hõlmab kümnet EL õigusakti sh üheksat määrust ja üht direktiivi. Õigusaktid jõustusid 2024. aasta juunis. Üks õigusaktidest rakendus tavalises korras ja üheksa õigusakti rakendamist alustatakse 2026. aasta juunis. Rakendamise ettevalmistusi Euroopa Liidus juhib ja seirab Euroopa Komisjon.

Siseministerium alustas Euroopa Liidu varjupaiga – ja rändehalduse reformi rakendamise ettevalmistustega 2024. aasta mais, kui loodi reformi elluviimise riiklik tööühik ning Euroopa Komisjonile esitati riiklik rakenduskava. Alustati mitmete oluliste arenduste ja analüüsides õigusaktides ja praktikas vajalike mahukate muudatuste ette valmistamiseks. Reformiga kaasnevaid muudatusi tutvustati laiapõhjaliselt ametiasutustele, vabakonnale ja avalikkusele.

Politsei- ja Piirivalveamet võttis 2024. aastal vastu 1355 rahvusvahelise kaitse taotlus ja 2856 rahvusvahelise kaitse pikendamise taotlust. Politsei- ja Piirivalveamet langetas 1565 otsust rahvusvahelise kaitse kohta ja 3304 otsust rahvusvahelise kaitse pikendamise kohta. Kuna valdavalt on tegemist Ukraina sõjapõgenikega, siis anti pagulase staatus 36, täiendav kaitse 1333, pereliikme elamisloa 4 korral ning kaitse andmisest keelduti 192 korral. Kaitse ja elamisloa pikendamise menetluses tehti positiivne otsus 3296 korral ja keeldumine 4 korral.

⁵⁷ Seotud „Eesti 2035“ sihi „Oskused ja tööturg“ muutustega F „Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul“ ning sihi „Riigivalitsemise“ muutusega D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“.

⁵⁸ Number on vähenenud seoses andmete korrastamisega ning varasemalt lepingu sõlminud, aga ootel olnud inimeste keeleõppesse suunamisega.

Võrdluseks 2023. aastal esitati 3984 uut rahvusvahelise kaitse taotlust, 2022. aastal 2940 taotlust ja 2021. aastal 81 taotlust.

Euroopa Nõukogu pikendas ajutise kaitse direktiivi kohaldamist kuni 4. märtsini 2026. Eestis on ligi 35 000 elamisloaga ajutise kaitse saajat. Aasta jooksul esitati 44 968 ajutise kaitse elamisloa pikendamise taotlust.

Seadusliku rände valdkonnas jätkusid õigusloome ja arendustegevused rändemenetluse tõhustamiseks. 2024. aastal saadi Vabariigi Valitsuse heakskiit välismaalaste seaduse ja teiste seaduste muudatustele, et ajakohastada seadust ja võtta meetmeid, et tõhustada rändemenetluste läbiviimist ja tugevdada rändekontrolli võimekust. Muudatustega on kavas korrastada välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamise regulatsiooni ning lahendada praktikas esinenud kitsaskohti, võimaldada välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal (tööandja, õppeasutus, abikaasa, lähedane sugulane jne) suhelda riigiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel. Samuti on kavas luua õiguslikud alused, et riiklikud andmekogud saaksid vahetada välismaalase Eestis elamise, töötamise ja õppimise andmeid üle X-tee. Samuti **alustati 2024. aastal tegevusi ühtse loa direktiivi** (direktiiv EL 2024/1233) ülevõtmiseks. Ühtse loa direktiivis sätestatakse ELi liikmesriikides kohaldatav taotlemismenetlus ühtse loa väljastamiseks ja kehtestatakse kolmandatest riikidest pärit töötajatele ühetaolised õigused. 2024. aasta 15. aprillil jõustusid ka välismaalaste seaduse muudatused, millega **võeti Eesti õigusruumi üle ajakohastatud EL sinise kaardi direktiiv** (direktiiv (EL) 2021/1883). Direktiiv eesmärk on ühtlustada kolmandatest riikidest pärit kõrgelt kvalifitseeritud töötajate riiki sisenemise ja riigis elamise tingimusi ning suurendada ELi sinise kaardi atraktiivsust. Jätkusid õigusloomelised tegevused viisa vaidlustamise süsteemi muutmiseks, millega kaotatakse seadusest piirang viisaotsuste kohtukaabe õigusele. Lisaks võttis Politsei- ja Piirivalveamet 2024. aastal kasutusele uue lühiajalise töötamise registreerimise menetluskeskkonna ning viisataotluste menetlus viidi üle uude menetluskeskkonda.

Tagasisaatmise valdkonnas viidi läbi **Schengeni temaatiline hindamine**, mille käigus selgitati välja EL liikmesriikide tagasisaatmissüsteemide kitsaskohad ning parimad praktikad. Hindamisaruanne koos soovitusetega esitatakse EL Nõukogule heakskiitmiseks 2025. aastal.

1. juulil 2024 jõustus väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muudatus, mille kohaselt tuleb edaspidi **Tervisekassal korraldada väljasaadetavatele tervisekontrolli ja tervishoiuteenuse osutamine**. Koostöös partnerasutuste ja kohtutega alustati seadusemuudatuste väljatöötamist, et täita EL rände- ja varjupaigapaketi tulenevaid nõudeid.

Tagasivõtumenetluste kiirendamiseks jõustusid 2024. aasta märtsis ebaseaduslikult riigis elavate isikute **tagasivõtmise kokkulepped Usbekistani ja Kasahstaniga**. Kokkulepped kehtestavad selged reeglid, millistel tingimustel ja korras tuleb osapoolel võtta tagasi nii oma riigi kodanikud kui ka kolmanda riigi kodanikud, kes ei vasta teise osapoole territooriumil viibimise nõuetele.

Kodakondsuspoliitika ja kodakondsuse saamise tingimused on jäänud samaks

Rahvas ehk kodanikud on riigi üheks tunnuseks, seega on kodakondsuspoliitika väljatöötamine ja elluviimine riigi üks põhifunktsioone. **2024. aastal sai Eesti kodakondsuse 747 inimest, samas 2023. aastal 1074 ja 2022. aastal 787 inimest**. Eesti kodakondsuse saajate arvu on mõjutanud Venemaa sõda Ukraina vastu. Pärast sõja algust kasvas märgatavalt nende Venemaa kodanike arv, kes soovisid saada Eesti kodanikeks. Kui varasematel aastatel oli neid Venemaa kodanikke, kes taotlesid Eesti kodakondsust, alla 300 aastas, siis pärast sõja algust tõusis see arv hüppeliselt (2022. aastal 726, 2023. aastal 657 ja 2024. aastal 428). Eesti kodakondsuse saamise taotluse menetlus kestab umbes kuus kuud ja teise riigi kodanikud peavad enne Eesti kodakondsuse saamist olema vabastatud eelmisest kodakondsusest. See omakorda sõltub teise riigi seadustest ja praktikast ning Eesti ei saa seda mõjutada. Olenevalt riigist võib see aega võtta mõnest kuust mõne aastani. Seetõttu ei ole aasta jooksul Eesti kodakondsuse taotlejate ja saajate arv kunagi sama.

Eesti kodakondsuse saajate arvu on samuti mõjutanud Venemaa tegevus. Näiteks ei võtnud Venemaa Föderatsiooni suursaatkond 2023. aasta oktoobri lõpust kuni 2024. aasta veebruarini enam vastu Venemaa kodakondsusest vabastamise taotlusi, kuna neil jõustus oktoobri lõpus uus kodakondsuse seadus ja selle rakendamine nõudis ettevalmistusi. Eesti sai inimestele vastu tulla sellega, et Politsei- ja Piirivalveamet võttis Venemaa kodanike Eesti kodakondsuse taotlused vastu ja pikendas nende menetlust nii kaua kui

vaja⁵⁹. Alates 2024. aasta veebruarist võtab Venemaa Föderatsiooni suursaatkond küll Venemaa kodakondsusest vabastamise taotlusi vastu, kuid järjekorrad taotluse esitamiseks on pikenenud, mis teeb kogu protsessi küll aeganõudvamaks, kuid see on tehtav. Samuti on inimeste hulgas levinud arvamus, nagu peaks Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest vabastamiseks vajalike dokumentide hankimiseks minema Venemaale. Üldjuhul seda tegema ei pea, vajalikud dokumendid saab hankida kas kohapeal või Venemaalt posti teel ning inimesed saavad Venemaa Föderatsiooni Suursaatkonnas Tallinnas asjad aetud. Nii Politsei- ja Piirivalveamet kui ka Siseministeerium tegelevad pidevalt inimestele selgituste andmisega.

Programmi tegevus 4.2. Migratsioonijärelevalve⁶⁰

Programmi tegevuse eesmärk:							
Migratsioonijärelevalve poliitika tagab tõhusa järelevalve välismaalaste Eestisse saabumise, Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise üle. Arendus- ja koostöötegevused aitavad tagada avalikku korda ja riigi julgeolekut, ennetada ja vähendada välismaalaste ebaseaduslikku riiki sisenemist, riigis viibimist ja töötamist.							
Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Keskmine Eestis ebaseaduslikult viibimise aeg enne välismaalase tabamist (päevades)	Väiksem parem	62 p	94 p	49 p	75 p	75 p	Politsei- ja Piirivalveamet
Kontrollitud ettevõtetes tuvastatud ebaseaduslike töötavate välismaalaste osakaal	Suurem parem	11 %	9 %	5 %	7 %	6 %	Politsei- ja Piirivalveamet

Politsei- ja Piirivalveameti eesmärk migratsioonijärelevalve elluviimisel on ennetada ja tõkestada ebaseaduslikku Eestis viibimist, elamist ja töötamist ning tagada, et välismaalased kasutavad neile antud viibimisõigusi, elamisluube, elamisõigusi ja töötamise õigusi eesmärgipäraselt. 2024. aastal jätkusid migratsioonijärelevalve andmekogu (MIGIS) arendustööd, mille tulemusena loodi MIGIS-sse täiendavaid funktsionaalsusi ning parendati andmekogude ja infosüsteemide koostalitlusvõimet. MIGIS-e arendustööd jätkuvad 2025. aastal.

Samuti loodi majutusettevõtjatele võimalus edastada Politsei- ja Piirivalveameti nõudmisel majutusteenuse kasutajate andmed elektroonselt, et teha kindlaks, kas välismaalasest majutusteenuse kasutaja on rikkunud Eestisse saabumise, Eestis ajutise viibimise, Eestis elamise, Eestist lahkumise või Eestis töötamise tingimusi või ta ohustab avalikku korda või riigi julgeolekut. Majutusteenuse kasutajate infosüsteemi rakendamiseks muudeti migratsioonijärelevalve andmekogu ja politsei andmekogu põhimääruseid. ■

Programmi tegevus 4.3. Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide välja andmine⁶¹

Programmi tegevuse eesmärk:	
Eesti on turvaliste digitaalsete dokumentide väljaandmises olnud eeskujuks teistele riikidele. Loodud on tõsikindel, stabiilne ja jätkusuutlik identiteedihalduspoliitika süsteem, arvestades avaliku korra ja riigi julgeoleku vajadusi. Tagatud	

⁵⁹ Inimesed pidid sellest vajadusest teada andmiseks pöörduma Politsei- ja Piirivalveameti poole.

⁶⁰ Seotud eelkõige „Eesti 2035“ sihi „Riigivalitsemine“ muutusega D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“ ja sihi „Oskused ja tööturg“ muutusega F „Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul“.

⁶¹ Seotud eelkõige „Eesti 2035“ sihi „Majandus ja kliima“ muutusega C „Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi“.

on kasutajasõbralik ja modernne taotluskeskkond ning toetutakse tänapäevastele ja innovaatilistele lahendustele, mis ühtlasi võimestavad infoühiskonna arendamise eesmärgi.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Eesti elanike osakaal, kas kasutavad riiklikku eID (MID, ID1) vahendit vähemalt kord aastas	Suurem parem	79 %	72 %	82 %	70 %	74 %	Politsei- ja Piirivalveamet (e-ID arv) ja SK ID Solutions AS statistika (kasutajate arv)
E-taotluskeskkonnas Eesti kodaniku isikut tõendava dokumendi taotluse esitanute osakaal	Suurem parem	60 %	61 %	63 %	45 %	70 %	Politsei- ja Piirivalveamet

2024. aastal jätkas Politsei- ja Piirivalveamet tegevustega ID1-formaadis isikut tõendavate dokumentide väljaandmise lepingu ning sertifitseerimisteenuse ja kvalifitseeritud usaldusteenuse lepingu rakendamiseks. Lepingute rakendamise tähtaeg on november 2025. Kvalifitseeritud usaldusteenuse lepinguga siseneb Eesti eID ökosüsteemi uus usaldusteenuse osutaja, mis on äärmiselt oluline riikliku eID toimepidevuse tagamiseks, kindlustades, et riigi väljaantav eID oleks dubleeritud ehk teenus tagatud erinevate teenuseosutajate kaudu.

Siseministeeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskus alustas hanget e-residentide iseteenindusliku biomeetria kogumiseks mobiilis, millega luuakse esialgu piloodina e-residentsuse digi-ID taotlejatele 2027. aastaks uudne võimalus tuvastada oma isikut kaugelt.

Siseministeerium töötas välja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise eelnõu, mille peamine eesmärk on tugevdada meetmeid selleks, et riiklik isikut tõendav dokument antakse vaid selleks õigustatud isikule. Valitsus kiitis eelnõu heaks 2025 jaanuaris.

Euroopa Komisjon tuli 2024. aasta oktoobris välja algatusega EL digitaalse reisirakenduse loomiseks ja digitaalsete reisitunnistuste väljaandmiseks eesmärgiga kiirendada piiriületusi, muuta reisimine mugavamaks ja tõhustada piirikontrolli. Siseministeerium töötas välja Eesti seisukohad algatusele, mille detailne arutamine Euroopa Liidu tööformaatides toimub 2025. aastal. ■

MEEDE 5. Tark ja innovaatiline siseturvalisus

Meetme eesmärk: siseturvalisuse asutused on atraktiivsed tööandjad ja inimesed teevad tähendusrikast tööd. Siseturvalisuse valdkonnas tegutsevad asjatundlikud, võimekad ja pühendunud inimesed. Siseturvalisuse tagamisel ollakse uuendusmeelsed, kasutatakse tarku ja innovaatilisi lahendusi.

Meetme kirjeldus: keskendutakse personali, väljaõppe, nutikate lahenduste ja innovatsiooni terviklikule käsitlemisele.

Kui inimeste hoidmisel ja arendamisel ning innovatsiooni edendamise võimekuse suurendamisel teadvustatakse võimalusi ja kõrvaldatakse takistusi, loob see eeldused, et neis kahes valdkonnas kasvab suutlikkus arengukava ja programmi elluviimise ajal märkimisväärselt.

Meede koosneb kolmest programmi tegevusest:

1. Tasemeõpe ja täienduskoolitus
Sisekaitseakadeemias
2. Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus
3. IKT- teenuste pakkumine SIM valitsemisalast väljapoole

Ülevaade meetme eesmärkide saavutamisest

Meetme eesmärgi mõõdik	Suund	Tegelik			Siht			Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	2030	
Teadurite arv Sisekaitseakadeemias (taandatuna täistööajale 31.12. seisuga)	Suurem parem	8 in.	8,8 in.	12,8 in.	14 in.	16 in.	N/A	Sisekaitseakadeemia
Sisekaitseakadeemia publitseeritud poliitika kujundamist ja rakendamist toetavate raportite ja mõttepaberite arv	Suurem parem	15 tk.	11 tk.	10 tk.	17 tk.	12 tk.	N/A	Sisekaitseakadeemia
Sisekaitseakadeemiasse esitatud sisseastumisavalduste arv avalikul konkursil	Suurem parem	857 tk.	854 tk.	1277 tk.	920 tk.	920 tk.	N/A	Sisekaitseakadeemia

Sisekaitseakadeemiasse esitati 2024. aastal 1277 sisseastumisavaldust, mis on ligi 50% enam kui sellele eelnenud aastal. Võrreldes eelmise aastaga on huvi kõige enam kasvanud kutsehariduse õppekavadest päästekorraldaja ja kõrghariduse õppekavadest päästeteenistuse õppekava vastu. Kõige enam avaldusi esitati politseiteenistuse õppekavale, populaarsuselt teine oli tolli ja maksunduse õppekava ning kolmas politseiametniku õppekava. Tihedaim konkurss oli politseiametniku ning tolli ja maksunduse õppekavale: ühele õppekohale kandideeris 7 inimest. Seega uute õppurite vastuvõtt oli edukas ning akadeemia nähtavus kasvas – sellele aitas kaasa põhjalik teavitustöö. Suurenev huvi Sisekaitseakadeemias õppimiseks on teretulnud, arvestades üha kasvavat ootust siseturvalisuse valdkonna töötajate väljaõpetamiseks.

2024. aastal oli teadurite arvuks 12,8 (taandatud täistööajale), mis jäi mõnevõrra alla seatud sihi. Teisalt teadustöö kohustusega teenistujate arv suurenes ja ületas seatud sihti (kokku 60). Teadustöö kohustusega teenistujate arvu kasv on vajalik nii teadmispõhise õppe läbiviimiseks, aga ka riigi jaoks oluliste siseturvalisuse ja sisejulgeoleku teemade senisest laiapõhjalisemaks teaduspõhiseks käsitlemiseks.

Teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus peab toetama siseturvalisuse arengut, leides teaduspõhiseid lahendusi valdkonna väljakutsetele. Seetõttu on mh oluline jälgida Sisekaitseakadeemia publitseeritud poliitika kujundamist ja rakendamist toetavate raportite ja mõttepaberite arvu. 2024. aastal avaldati 10 raportit ja mõttepaberit, mis jäi alla sihttaseme (17). Enam tähelepanu said kõrgetasemelised publikatsioonid, mida avaldati 34 (siht 30). Edaspidi on vajalik veel enam sihistada, milliste eesmärkide ja väljakutsete lahendamiseks kõrgetasemelisi publikatsioone ja poliitika kujundamist toetavaid raporteid ja mõttepabereid avaldatakse, et paremini toetada siseturvalisuse ja sisejulgeoleku asutuste tööd. Oluline on ka kõrgetasemeliste publikatsioonide rahvusvaheline nähtavus ja mõju.

Meetme eelarve

(tuhandetes eurodes)	2024. a esialgne eelarve	2024. a lõplik eelarve	2024. a eelarve täitmine
Meetme kulud	27 658	30 438	27 193
Meetme investeeringud	2 154	1 773	1 611
Programmi tegevuse 5.1 „Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias” kulud	22 910	24 071	21 994
Programmi tegevuse 5.2 „Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus” kulud	2 749	4 084	2 953
Programmi tegevuse 5.3 „IKT teenuste pakkumine SIM valitsemisalast väljapoole” kulud	1 999	2 283	2 247

Meetme olulisima mõjuga tegevused 2024. aastal ja 2026-2029 väljakutsed

2024 prioriteetsete väljakutsete edusammud

Prioriteetsed väljakutsed	Edusammud
1. Siseturvalisuse ja sisejulgeoleku asutuste reageerimis-suutlikkuseks ning erinevate ohtude, õnnetuste ja kriisidega toimetulemiseks ja nende ennetamiseks peame tagama piisaval arvul töötajaid	Uuendati koostöös Siseministeeriumi valitsemisala asutustega personalistrateegia järgmiseks neljaks aastaks. Alustati Siseministeeriumi valitsemisala teadus-, arendus- ja innovatsioonistrateegia loomisega.
2. Peame garanteerima piisavas mahus õppekohti, kvaliteetsel ja moodsal tasemel õpe ning õppimistingimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Politseiõppe õppekohtade arv kasvas 2024/2025 õppeaastal 365 õppekohani. Võrreldes varasema õppeaastaga on kasv 140 õppekohta, sest 2023/24 õppeaastaga oli politseiõppe õppekohtade arv 225. Uute õppurite vastuvõtt oli edukas, akadeemia nähtavus kasvas. Õppetööd alustas ka kutseõppe rühm Narvas. 2. Töötati välja uus politseihariduse mudel ja politseiteenistuse kõrghariduse õppekava. Vastuvõetud õppurid alustavad uue õppekava järgi õppimist 2025. a. sügisel. 3. Valmis ingliskeelne rahvusvaheline magistriõppekava „Hübriidohtude vastu võitlemine“. 4. Esimesed 25 õppurit 9 riigist läbisid ingliskeelse mikrokraadiprogrammi „Hübriidohtude vastu võitlemine“. 5. Jätkati Sisekaitseakadeemia taristu arendamisega vastavalt plaanile.
3. Sisekaitseakadeemia teadus- ja arendusvõimekuse suurendamine ja jätkusuutlikkus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alustati kaugseire kontseptsiooni loomisega. 2. Täpsustati Sisekaitseakadeemia rolli kriiside ennetamisel ja kriisideks reageerimiseks. 3. Sisekaitseakadeemias loodi elanikkonnakaitse teadus- ja arenduskeskus. 4. Valmis Sisekaitseakadeemia strateegia aastateks 2025-2035, milles määratleti 3 olulist strateegilist sihti – teadus- ja arendustegevus, tähenduslik õpe ning pühendunud inimesed.

2026-2029 prioriteetsed väljakutsed ning arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetsed väljakutsed	Arendus- ja tegevuseesmärgid
1. Piisaval arvul vajalike teadmiste ja oskustega teenistujate tagamine	<ol style="list-style-type: none"> Siseministeeriumi valitsemisala asutustes pühendumust toetava organisatsioonikultuuri loomiseks, arendava ja paindliku tööelu, sh väärilise töötasu pakkumiseks ning targa ja uuendusliku töötamise viisi kujundamiseks on ellu viidud SIM valitsemisala personalistrateegia. Töötajate värbamiseks ja karjäärinõustamiseks on käivitatud valitsemisala ülene karjäärikeskus. Tagatud on vajadustele ja võimalustele vastav õppekohtade arv, mitmekesistatud õppimisvõimalusi ning kaasajastatud õppetingimusi. Täendusliku õpikogemuse pakkumiseks: <ol style="list-style-type: none"> On suurendatud koostööd valdkondlike teenistustega parimate ekspertide kaasamiseks; On tagatud piisav ja kvaliteetne õppejõudude järelkasv. Tõstetud on SIM valitsemisala erinevate tasandite juhtide ja teenistujate kriisipädevust ja kriisides hakkama saamise oskuseid koolituste ja seminaride kaudu.
2. Teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevust soodustava keskkonna kujundamine, et tugevdada ja toetada siseturvalisuse toimimist ja arengut	<ol style="list-style-type: none"> Siseministeeriumi valitsemisala asutustes teaduse- ja arenduse ning innovatsiooni süsteemide kujunemiseks ja arenguks viiakse ellu SIM valitsemisala TAI strateegia. Taristut on arendatud siseriikliku kui rahvusvahelise õppetöö, teadus- ja arendustegevus ja innovatsiooni võimestamiseks kolmes asukohas - Väike-Maarjas, Tallinnas ja Narvas. Laiapindse riigikaitse tugevdamiseks ning kriisivalmiduse parandamiseks on Sisekaitseakadeemia edendanud koostööd ja toonud teadmussiirde kaudu Ukraina kogemust Eesti oludesse.
3. Jätkusuutlikku ja kaasaegse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia tagamine siseturvalisuse valdkonnas	<ol style="list-style-type: none"> Kriitiliste IKT teenuste toimepidevus kriisides on tagatud. Teenuste osutamise tõhustamiseks on arendatud keskset AI kompetentsi ja tehnoloogilist võimet. Suurandmete analüüsivõimekus on loodud. IKT teenuste osutamisel ja arendamisel on arvestatud lahenduste tõhusust, dubleerimise vähendamist ja (valitsemisala ülest) konsolideerimist. IKT teenuste osutamisel on dubleerivad ja ebaefektiivsed kohad leitud ning on olemas tegevusplaan nende sulgemiseks. Siseministeeriumi valitsemisala IKT teenuste arendamisel ja osutamisel on lähtutud digiarengu strateegilistest suundadest. Küberturbe, andmehalduse ja digiprügi käitlemine on automatiseeritud.

Programmi tegevuste elluviimisest

Programmi tegevus 5.1. Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias

Programmi tegevuse eesmärk:

Tasemeõpe aitab tagada siseturvalisuse valdkonnas piisava teenistujate järelkasvu. Täienduskoolituste abil on töötajate teadmised ja oskused pidevalt ajakohastatud ning toetavad töökohale seatud ootuste ja eesmärkide täitmist.

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Täiendõppe maht koolituspäevades	Suurem parem	2628 p	2924 p	2988 p	2500 p	2500 p	Sisekaitseakadeemia
Nominaalajaga lõpetajate osakaal	Suurem parem	86,7 %	86,44 %	-	80 %	80 %	Sisekaitseakadeemia
Täiendkoolituses aasta jooksul osalenud õppijate arv	Suurem parem	7846 in.	7917 in.	7190 in.	7000 in.	7000 in.	Sisekaitseakadeemia

Siseturvalisuse teenuste pakkumiseks napib teenistujaid, 10 aasta perspektiivis jääb puudu 1300 inimest. Sisekaitseakadeemiast saavad tulevikutööks vajalikud oskused ja teadmised Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, Häirekeskuse, vanglate ning Maksu- ja Tolliameti kvalifitseeritud kõrg- ja kutseharidusega teenistujad ning sisejulgeoleku magistrikraadiga eksperdid.

Julgeolekukeskkond on kiiresti muutuv ning vaja on spetsialiste, kes suudavad kohaneda uute väljakutsetega. Sellele loob eeldused Sisekaitseakadeemias tehtav süsteemne õppekavade arendus. 2024. aastal uuendati kõiki akadeemia kõrgharidusõppe õppekavasid ning valmis uus politseihariduse mudel. Eriti märkimisväärsed muutused tehti politseihariduses, kus võeti kasutusele uus moodulipõhine õpe, mis jaguneb baasväljaõppeks ja suunaõppeks ning võimaldab omandada kiiremini esmased oskused ja seejärel spetsialiseeruda. Politseihariduse mudeliga seonduv töö jätkub ka 2025. aastal – näiteks kujundatakse uus kutseõppe õppekava.

Politseiõppe arengutest on tähtis ka see, et politseiõppe **õppekohtade arv kasvas 2024/2025 õppeaastal 365 õppekohani**. Võrreldes varasema õppeaastaga on kasv 140 õppekohta, sest 2023/24 õppeaastal oli politseiõppe õppekohtade arv 225. Õppetööd alustas ka kutseõppe rühm Narvas – 24 tulevast piirivalvurit. Tegu pole päris tavaliste õppuritega vaid juba tööelus kogenud karjääripöörajatega, kes üle Eesti kandideerisid tööle Politsei- ja Piirivalveametisse ning asuvad nüüd õppima politseiniku ametit ja omandama teadmisi piirihaldusest Sisekaitseakadeemia Narva õppekeskuses.

Narva on oma asukoha ja mitmekülgse piiritaristuga erakordne Euroopa kontekstis: ideaalne keskkond omandamiseks Euroopa välispiiri valvamiseks vajalikud teadmised ja oskused. Narva õppekeskuse suurem rakendamine on olulise mõjuga nii politseiõppe laiendamise kui ka regionaalarengu mõttes, kuna sääraseid sammu võimaldavad suures pildis laiendada riigi kohalolu regioonis.

Narva potentsiaali laiem kasutamine on ka edaspidi mõistlik – sh piirihalduse rahvusvahelise tippkeskuse võime arendamine koos testalaga ning eelduste loomine vajaliku taristu arendamiseks Narvas. Taristu osas on vaja aga täiendavaid vahendeid, et see võimalik oleks.

Taristu arendamine siseriikliku ja rahvusvahelise õppetöö, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni võimestamiseks kolmes asukohas (Väike-Maarjas, Narvas ja Tallinnas) on järgmiste aastate sihiks. Ka 2024. aastal astuti olulisi samme taristu arendamiseks – valmisid taristu arendamise kavad ning jõudsalt on alustatud arendustegevustega Tallinnas ja Väike-Maarjas.

Siseturvalisuse teenistujate teadmiste ja oskuste pideval kaasajastamisel on oluline roll Sisekaitseakadeemia täiendusõppel. 2024. aastal osales täienduskoolitustel 7190 õppijat ning täiendusõppe koolituspäevade maht

oli 2998⁶². Koolituspäevade⁶³ maht on aasta-aastalt tõusnud, mis peegeldab üha suurenenud ootusi, aga ka akadeemia võimekust. Arvestades muutuva tööturu vajadustega ning vajadusega varasemast enam lahendada julgeolekuga seotud probleeme, suurenevad koolitusmahud tulevikus veelgi. Lisaks toimus 28 päästekolledži korraldatud õpisündmust, 8 avatud loengut „Turvaline Eesti“ loengusarjas, 48 Frontexi koolitust, kus osalesid Eesti osalejad või koolitajad, 60 CEPOLi koolitust, millest 50-l osalesid ka eestlased.

2024/2025 õppeaastal alustas 10 erinevat mikroraadikava. Esile võib tõsta uue hübriidohtude vastu võitlemise mikroraadi kursuse, mille läbisid sügisel 25 õppurit kokku üheksast riigist. Arvestades praegust julgeolekupoliitilist olukorda ning väljakutseid on hübriidohtude vastu võitlemisel initsiatiivi võtmine ülimalt vajalik. Kursuse läbimine aitab hübriidohtusid tuvastada ning nende vastu samme astuda. Tegemist on unikaalse õppega kogu Euroopa Liidus – sarnast õppekava ei ole ühelgi teisel ülikoolil Euroopas.

Siseturvalisuse valdkonna järelkasvu tagamiseks kaasa aitamiseks jätkati sisekaitseõppe valikaine pakkumise laiendamisega gümnaasiumites. Huvi valikaine õpetamise vastu on koolidel suur. Sisekaitseakadeemiaga on koostöölepe sõlminud 30 keskharidust pakkuvat haridusasutust üle Eesti, 2024. aastal liitus 12 uut kooli ning sisekaitseõppe valikaines osales 2024/2025 õppeaastal üle 1000 õpilase. ■

Programmi tegevus 5.2. Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus⁶⁴

Programmi tegevuse eesmärk:							
Sisekaitseakadeemia on väärtuslik partner siseturvalisuse valdkonnale teadus- ja tõenduspõhiseks poliitikakujundamiseks ning innovaatiliste lähenemiste ja lahenduste kasutuselevõtu toetamisel.							
Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Teadustöö kohustusega teenistujate arv Sisekaitseakadeemias (taandatuna täistööajale 31.12. info)	Suurem parem	52,35 in.	50,8 in.	62,95 in.	51 in.	51 in.	Sisekaitseakadeemia
Sisekaitseakadeemias publitseeritud kõrgetasemeliste publikatsioonide arv	Suurem parem	20 tk.	38 tk.	34 tk.	30 tk.	32 tk.	ETISe klassifikaator 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1
Sisekaitseakadeemias korraldatud teadussündmuste arv	Suurem parem	29 tk.	37 tk.	47 tk.	35 tk.	40 tk.	Sisekaitseakadeemia

Sisekaitseakadeemia teadus- ja arendustegevuse keskmes on teadmiste ja innovaatiliste lahenduste loomine turvalisusega seotud asutustele ning partneritele, et toetada igakülgset siseturvalisuse valdkonna arengut. Samuti on oluline Sisekaitseakadeemias läbi viidava teadus- ja arendustegevuse rahvusvaheline nähtavus ja mõju. 2024. aastal ilmus 34 kõrgetasemelist publikatsiooni⁶⁵ ning 10 poliitika kujundamist ja rakendamist toetavat raportit ja mõttepaberit.

2024. aasta veebruari algusest on Sisekaitseakadeemias **täidetud 12,8 teaduri ametikohta**. Teadustöö kohustusega akadeemiliste töötajate arv oli 2024. aastal 60 (siht 51). Teadustöö kohustusega akadeemiliste töötajate arvu kasv on vajalik nii teadmispõhise õppe läbiviimiseks, aga ka riigi jaoks oluliste siseturvalisuse ja sisejulgeoleku teemade senisest laiapõhjalisemaks teaduspõhiseks käsitlemiseks. 2024. aastal jätkati Sisekaitseakadeemia töökorralduse uuendamisega, et pakkuda veel enam tuge teadus- ja arendustegevuseks.

⁶² 1 koolituspäev = 8 akadeemilist tundi.

⁶³ Ei ole arvestatud vebinare ega avatud registreerimisega e-koolitusi.

⁶⁴ Aitab kaasa eelkõige „Eesti 2035“ sihi „Riigivalitsemise“ muutustele A „Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame sujuva riigi toimimise, Sihi „Ruum ja liikuvus“ muutusele C „Suurendame teaduse mõjusust ja mitmekesisust, hoides teaduse kõrget taset“ ja D „Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse“.

⁶⁵ Kõrgetasemeliseks publikatsioonideks loeti publikatsioonid, mis vastasid ETISe klassifikaatorile 1.1, 1.2, 1.3, 2.1 või 3.1.

Olulise edaspidise mõjuga on 2024. aastal Sisekaitseakadeemiasse loodud elanikkonnakaitse teadus- ja arenduskeskus. Ootused kriisireguleerimisele ja elanikkonnakaitsele on viimastel aastatel üha suurenenud. Loodud üksus viib läbi vajalikke koolitusi, suurendab elanikkonnakaitse alast teadlikkust laiemalt ning teeb valdkonna arendamiseks vajalikku teadus- ja arendustegevust.

Tööd jätkas kaugseire teadus- ja arenduskeskus, mille peamine eesmärk on pakkuda rakendusuuringuid ja oskusteavet kaugseiretehnoloogiatega kaasnevate võimaluste kasutamiseks siseturvalisuse valdkonnas, samuti integreerida saavutatud uurimistulemused siseturvalisuse haridusse. 2024. aastal valmis valitsemisala ülene mehitamata õhusõidukite seire ja tõrje kontseptsioon, viidi läbi FRONTEX rahastatud teadus- arendusprojekt piirisündmustelt tõendite kogumiseks, jätkati valitsemisala kaugseire kontseptsiooni loomisega ning kaugseiret puudutavate uuringutega, millest on valminud erinevad raportid. Samuti soetati arendustegevuseks uudset seiretehnoloogiat. Akadeemia roll kaugseire valdkonna arendamisel on võtmetähtsusega, pakkudes teaduspõhiseid lahendusi, rakendusuuringuid ja ekspertiisi ning laiapõhjalist sünergia erinevate valdkondade vahel. Kokkuvõtvalt võimaldab kaugseire teadus- ja arenduskeskus siseturvalisuse valdkonnal tõhusaid lahendusi arendada ning rakendada – alates valideerimisest ja innovatsioonist ning lõpetades spetsialistide sihipäraste koolituste ja koostöövõrgustikega.

Sisekaitseakadeemia korraldas valdkondlikult aktuaalsetel teemadel mitmesuguseid (teadus)sündmusi. Kokku korraldati 47 teadussündmust (sihttase 35). Eraldi esiletõstmist väärib 2024. aastal toimunud kõrgetasemeline rahvusvaheline konverents „Kuidas võidelda finantskuritegevusega: uued võimalused ja lähenemised“. Konverents tõi kokku teadlased, poliitikakujundajad ja praktikud, et arutada finantskuritegevuse viimaseid arenguid ning pakkuda uusi ideid ja koostöövõimalusi finantskuritegevuse ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.

2024. aastal jätkus teadusajakirjade väljaandmine. Kaks korda aastas ilmusid ingliskeelne teadusajakiri „Security Spectrum: Journal of Advanced Security Research“ (ETIS 1.2) ning eestikeelne teadusajakiri „Turvalisuskompass“ (alates 2024. aastast ETIS 1.2). Turvalisuskompassi täiendav väärtus seisneb eesti teaduskeele säilimisele ja arendamisele kaasa aitamisel. Selle nimel algatas Sisekaitseakadeemia 2024. aastal ka terminitöörühma töö, mille eesmärgiks on süstemaatiliselt tegeleda põhiliste julgeoleku ja turvalisusega seotud terminite ühtlustamise ja nende tähenduste määratlemisega. ■

Programmi tegevus 5.3. IKT-teenuste pakkumine SIM valitsemisalast väljapoole

Programmi tegevuse eesmärk:							
IKT teenused on töökindlad ning kasutajate teenustega rahulolu on kõrge.							
Programmi tegevuse eesmärgi mõõdik	Suund	Tegelik			Siht		Allikas
		2022	2023	2024	2024	2025	
Teenuse kasutajate rahulolu	Suurem parem	82 %	85 %	-	77 %	77 %	Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus, rahulolu-uuring

Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT) pakkus teenuseid lisaks Siseministeeriumi valitsemisalale ka teistele valitsemisaladele. SMIT osutas 13 teenust, näiteks väärtemenetluse portaali teenus ning mitu IKT-teenust Transpordiametile ja Rahapesu Andmehüdrolole. ■

Siseministeerium

www.siseministeerium.ee/stak2030

SISEMINISTEERIUM